

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Σχολή Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών

Διοίκηση, Τεχνολογία και Ποιότητα

Μεταπτυχιακή Διατριβή

**ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΙΑΓΩΝΙΣΤΙΚΗ
ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ (ΠΡΟΜΗΘΕΙΩΝ ΚΑΙ
ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ) ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ**

Χαρίκλεια Πριάρη

Επιβλέπων Καθηγητής
Γεώργιος Σταθάκης

Μάιος 2017

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Σχολή Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών

Διοίκηση, Τεχνολογία και Ποιότητα

Μεταπτυχιακή Διατριβή

**ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΙΑΓΩΝΙΣΤΙΚΗ
ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ (ΠΡΟΜΗΘΕΙΩΝ ΚΑΙ
ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ) ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ**

Χαρίκλεια Πριάρη

**Επιβλέπων Καθηγητής
Γεώργιος Σταθάκης**

Η παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή υποβλήθηκε προς μερική εκπλήρωση των απαιτήσεων για απόκτηση μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών
Στη Διοίκηση, Τεχνολογία και Ποιότητα.
από τη Σχολή Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης
του Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου.

Μάιος 2017

ΛΕΥΚΗ ΣΕΛΙΔΑ

Περίληψη

Τις τελευταίες δεκαετίες, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει προχωρήσει σε σχέδια δράσης για την ενίσχυση της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης. Η ενσωμάτωση των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) συμβάλλει καταλυτικά στον εκσυγχρονισμό της Δημόσιας Διοίκησης σε ένα πιο ευέλικτο και αποδοτικό σχήμα, προσφέροντας σημαντικά οφέλη τόσο για τους πολίτες και τις επιχειρήσεις όσο και για το κράτος αυτό καθαυτό.

Η Ελλάδα την τελευταία επταετία βρίσκεται σε παρατεταμένη οικονομική κρίση και έχει υπογράψει μνημόνια συνεννόησης με σκοπό την μείωση των δημοσίων δαπανών και την χρηστή δημοσιονομική διαχείριση του δημόσιου χρήματος. Η χώρα μας, στο πλαίσιο συμμόρφωσης προς τις ευρωπαϊκές οδηγίες και τήρησης των μνημονιακών της υποχρεώσεων, εφάρμοσε πολιτικές και στρατηγικές, και παρουσίασε σημαντικά βήματα εξέλιξης στον τομέα της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, εν τούτοις δυστυχώς συνεχίζει να κατατάσσεται στις χώρες με επίδοση χαμηλότερη από τον μέσο όρο των ΕΕ28+.

Οι δημόσιες συμβάσεις συνιστούν σημαντικό τομέα της οικονομικής δραστηριότητας των κυβερνήσεων, δεδομένου ότι είναι άρρηκτα συνδεδεμένες και αλληλένδετες με την οικονομική ανάπτυξη και την ευημερία κάθε χώρας. Τα οφέλη που συνοδεύουν την αξιοποίηση των ΤΠΕ στη διαγωνιστική διαδικασία είναι η μείωση του διοικητικού κόστους, η μείωση της γραφειοκρατίας, η εύκολη πρόσβαση στην πληροφορία, η απλοποίηση των διαδικασιών, η αύξηση της διαφάνειας καθώς και η πάταξη των φαινομένων διαφθοράς.

Στοχεύοντας στην όσο το δυνατόν αποτελεσματικότερη χρήση των πληροφοριακών συστημάτων στη διαγωνιστική διαδικασία των δημοσίων συμβάσεων, πραγματοποιήθηκε έρευνα για τον εντοπισμό και την ανάδειξη των δυσλειτουργιών των συστημάτων αυτών από τους ιδίους χρήστες, ούτως ώστε να αναζητηθούν αρχικά τα σημεία χρήζοντα βελτίωσης και κατόπιν να διατυπωθούν προτάσεις αναβάθμισης αυτών.

Summary

Over the last decades, the European Union has initiated a series of action plans aiming at the strengthening and the enhancement of e-Government capacities. The integration of Information and Communication Technologies (ICTs) acts as a catalyst for the modernization of the Public Administration and contributes to its transformation into a more flexible and efficient scheme, offering significant benefits not only for citizens and businesses but also for governments per se.

In the past seven years, Greece has been experiencing a prolonged financial crisis and has signed Memoranda of Understanding (MoU) for the purpose of reducing public expenditure as well as ensuring sound financial management in using the public funds. Our country, in the framework of compliance with European directives and honouring of its obligations under the MoU, has adopted and implemented policies and strategies, and has achieved major progress towards realizing the promise of e-Government, however Greece continues to be ranked among moderate performers with an overall score below the EU28+ average.

Public procurement constitutes a major segment of the economic activity for all governments, given the fact they are inextricably linked to and mutually interdependent on the financial growth and the prosperity of a country. The benefits accompanying the utilization of the ICTs in the tender procurement processes are reduction of administrative costs, curtailing of bureaucracy, ready access to information, simplification of procedures, enhanced transparency, as well as eradication of corruption.

Being oriented towards the most efficient possible use of information systems in the competitive process of public procurement, the survey presented in this dissertation intends to explore, identify and bring to light the malfunctions of these systems through the eyes of their own users, seeking initially to determine and assess the areas requiring improvement and then to outline specific proposals for their improvement and/or upgrading.

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να εκφράσω τις θερμότερες ευχαριστίες μου στον επιβλέποντα καθηγητή μου, κο Γεώργιο Σταθάκη, για την υποστήριξή του σε όλη την πορεία της συγγραφής της παρούσας μεταπτυχιακής διατριβής, στον Πρόεδρο της ΜΟΔ ΑΕ, κο Παναγιώτη Πάντο, για την παραχώρηση της άδειας αποστολής του ερωτηματολογίου, στην κα Κύρα Βενιοπούλου, πρώην Υπεύθυνη Τμήματος Διοικητικού, για την παρότρυνσή της στην επιλογή του θέματος της παρούσας, στην κα Χριστίνα Κασσέτα, για το αμέριστο ενδιαφέρον της, τις χρήσιμες υποδείξεις και τις πολύτιμες επιστημονικές συμβουλές της, οι οποίες ήταν καταλυτικής σημασίας για την εκπόνηση της παρούσας, στην κα Μαρία Αναγνωστοπούλου, για τις εκπληκτικές της γνώσεις, στην κα Κανακάκη Άννα για τις σημαντικές κατευθύνσεις της, καθώς και σε όλους τους συναδέλφους και μη, για την άμεση ανταπόκρισή τους για την συμπλήρωση του ερωτηματολογίου.

Εγκάρδιες ευχαριστίες θα ήθελα να απευθύνω στην κα Ιωάννα Πρίφτη, Υπεύθυνη του Τμήματος Διοικητικού και στους αγαπημένους μου συναδέλφους για το έμπρακτο ενδιαφέρον, την αλληλεγγύη καθώς και την αμέριστη συμπαράστασή τους σε όλη την πορεία των μεταπτυχιακών σπουδών μου.

Ειδικές Ευχαριστίες

Η περάτωση των μεταπτυχιακών μου σπουδών δεν θα ήταν εφικτή δίχως τη συνεχή συμπαράσταση και την κατανόηση των φίλων μου που με αγκαλιάζουν καθημερινά με την αγάπη τους, εδώ και πολλές δεκαετίες.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες οφείλω, καταρχάς, από τα βάθη της καρδιάς μου, στην κα Γεωργία Σάλιαγκα, η οποία, από την αρχή έως το τέλος, στάθηκε δίπλα μου προσφέροντας την ανιδιοτελή και ακούραστη συμπαράσταση και πολυτιμότερη βοήθειά της, συμβάλλοντας με το δικό της ξεχωριστό τρόπο στην ολοκλήρωση της συγγραφής, στην κα Σοφία Σακογιάννη για την αδιάκοπη ενθάρρυνση και παρότρυνσή της, στον κο Ιωάννη Παπαμιχαήλ για την ευγενή υποστήριξή του καθώς και στις κ.κ. Μαριάννα Μιχαλίδου, Γεωργία Πλουμίδου και Όλγα Κουμουτσάκου για την αδελφική τους θερμή αγάπη.

Τέλος, ένα μεγάλο ευχαριστώ ανήκει στην αδελφή μου, κα Νεκταρία Πριάρη, στην οποία και θα ήθελα, ως ελάχιστη ένδειξη ευγνωμοσύνης, να αφιερώσω την παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή για την μοναδική της αγάπη, παραδειγματική αφοσίωση αλλά και ηθική στήριξη σε όλα τα βήματα της ζωής μου:

«Όλη η ανθρώπινη σοφία κρύβεται σε αυτές τις δύο λέξεις: Αναμονή και Ελπίδα!»

«Le Comte de Monte-Cristo» d'Alexandre Dumas (1844)

Πριάρη Χαρίκλεια

Μάιος 2017

Περιεχόμενα

1. Εισαγωγή	1
2. Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση	5
2.1 Γενικά	5
2.2 Η πορεία προς την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση	6
2.3 Τύποι Υπηρεσιών της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης	8
2.4 Επίπεδα Διαθεσιμότητας Υπηρεσιών της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.....	9
2.5 Πλεονεκτήματα της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης	11
2.6 Διαλειτουργικότητα και Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση.....	13
2.7 Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση στην Ευρώπη	15
2.8 Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση στην Ελλάδα.....	16
3. Διεθνείς Αξιολογήσεις	21
3.1. Ο Δείκτης EGDΙ του ΟΗΕ.....	21
3.2. eGovernment Benchmark της Ε.Ε.....	24
4. Δημόσιες Συμβάσεις & Ηλεκτρονικές Προμήθειες	29
4.1 Δημόσιες Συμβάσεις.....	29
4.2 Γενικές Αρχές Δημοσίων Συμβάσεων.....	30
4.3 Στάδια Διαγωνιστικής Διαδικασίας των Δημοσίων Συμβάσεων	31
4.4 Ηλεκτρονικές Προμήθειες	33
4.5 Θεσμικό Πλαίσιο	34
4.6 Παράγοντες για την Ανάπτυξη των Ηλεκτρονικών Δημοσίων Προμηθειών.....	35
4.7 Οφέλη από την Εφαρμογή Ηλεκτρονικών Δημοσίων Προμηθειών.....	37
4.8 Τύποι Ηλεκτρονικών Συστημάτων Προμηθειών	39
5. Πληροφοριακά Συστήματα	41
5.1 Πρόγραμμα Δι@ύγεια	41
5.2 Κεντρικό Ηλεκτρονικό Μητρώο Δημοσίων Συμβάσεων (ΚΗΜΔΗΣ)	47
5.3 Στατιστικά Στοιχεία του ΚΗΜΔΗΣ.....	48
5.4 Εθνικό Σύστημα Ηλεκτρονικών Δημοσίων Συμβάσεων	53
5.5 Καταπολέμηση της Διαφθοράς.....	54
5.6 Πρόσβαση στην Πληροφορία	58
5.7 Διαλειτουργικότητα ΠΣ.....	61
5.8 Μείωση Διοικητικού Κόστους	64

6. Έρευνα	67
6.1 Μεθοδολογία.....	67
6.2 Αξιολόγηση Αποτελεσμάτων	68
6.3 Συμπεράσματα & Προτάσεις.....	79
7. Επίλογος	83
Παραρτήματα	86
A Γλωσσάρι	86
B Συντομογραφίες	91
Γ Θεσμικό Πλαίσιο	93
Γ.1 Ηλεκτρονικά Έγγραφα.....	97
Γ.2 Ηλεκτρονική ταυτοποίηση	98
Γ.3 Ψηφιακή Υπογραφή	99
Γ.4 Ν.4412/16–Δημόσιες Συμβάσεις Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών	101
Γ.5 Πρόγραμμα Δι@ύγεια	102
Γ.6 Κεντρικό Ηλεκτρονικό Μητρώο Δημοσίων Συμβάσεων (ΚΗΜΔΗΣ)	105
Γ.7 Εθνικό Σύστημα Ηλεκτρονικών Δημοσίων Συμβάσεων	106
Δ Σχέδια Δράσης	109
Δ.1 Στρατηγική της Λισσαβόνας	109
Δ.2 Πρωτοβουλία eEurope 2002.....	110
Δ.3 Πρωτοβουλία eEurope 2005: Κοινωνία της πληροφορίας για όλους	112
Δ.4 Στρατηγική i2010	113
Δ.5 Ευρωπαϊκό Σχέδιο Δράσης για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση 2011-2015..	115
Δ.6 Σχέδιο Δράσης της ΕΕ για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση 2016-2020.....	117
Δ.7 Εθνική Στρατηγική για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση 2014-2020	120
Ε Ερωτηματολόγιο & Απαντήσεις	123
Z Βιβλιογραφία	135

Κεφάλαιο 1

Εισαγωγή

Η ψηφιακή επανάσταση και η ένταξη των νέων τεχνολογιών σε όλο το εύρος των δραστηριοτήτων μας επέφερε, και αναμένετε να επιφέρει, ριζικές αλλαγές στο σύνολο των δομών της κοινωνίας μας. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, συνειδητοποιώντας τα οφέλη που μπορούν να αποκομίσουν τα κράτη μέλη της, χάρη στην εισαγωγή των Τεχνολογιών της Πληροφορικής και των Επικοινωνιών (ΤΠΕ) στις υπηρεσίες τους, έκρινε απαραίτητο την θέσπιση σχεδίων δράσης και την χάραξη στρατηγικών πολιτικών, στο πλαίσιο ανάπτυξης μιας ανταγωνιστικής και βιώσιμης οικονομίας για όλους.

Τα τελευταία χρόνια, η Ελλάδα βρίσκεται αντιμέτωπη με έναν κυκεώνα οικονομικών προβλημάτων και προσπαθεί να βγει από μία παρατεταμένη ύφεση. Για να μπει η χώρα μας ξανά σε τροχιά ανάπτυξης, το κράτος, τηρώντας τις μνημονιακές του υποχρεώσεις, εναρμονίζεται με τις ευρωπαϊκές οδηγίες διαφόρων πολιτικών και κατά κύριο λόγο προβαίνει σε μεταρρυθμίσεις της οργανωτικής του δομής και λειτουργίας, προσπαθώντας να ανατρέψει την επικρατούσα γραφειοκρατική νοοτροπία της δημόσιας διοίκησης.

Απαραίτητο πρώτο βήμα, για την έξοδο από την κρίση, είναι η μείωση των δαπανών του δημοσίου τομέα. Καταλυτικό ρόλο σε αυτή την προσπάθεια παίζει η ενσωμάτωση και η αξιοποίηση των ΤΠΕ στις υπηρεσίες του δημοσίου με σκοπό τον εκσυγχρονισμό της Δημόσιας Διοίκησης. Η Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση προσπαθεί να καταστήσει τον κρατικό μηχανισμό πιο ευέλικτο και αποτελεσματικό και να δημιουργήσει σχέσεις αλληλεπίδρασης με τους πολίτες και τις επιχειρήσεις οι οποίες θα βασίζονται στην διαφάνεια και στην αξιοπιστία.

Δεύτερο βήμα, για την επίτευξη του στόχου, αποτελεί η ενίσχυση και η ανάπτυξη της αγοράς. Το κράτος, ως μέγας αγοραστής, χρειάζεται ποικιλία αγαθών και υπηρεσιών για την εύρυθμη λειτουργία του. Η εμπιστοσύνη της αγοράς όμως προς το δημόσιο και ειδικότερα προς τον τομέα των δημοσίων συμβάσεων έχει υποστεί, με την πάροδο των χρόνων, βαθεία πλήγματα από τις χρονοβόρες, κοστοβόρες και πολύπλοκες διαδικασίες, από το δαιδαλώδες θεσμικό πλαίσιο των δημοσίων συμβάσεων, από τα συχνά κρούσματα διαφθοράς, την κατάχρηση εξουσίας και τις αδιαφανείς ενέργειες. Για την άμβλυνση των ανωτέρω προβλημάτων, ο κρατικός μηχανισμός ανέπτυξε, με γοργούς ρυθμούς, πληροφοριακά συστήματα για την ενίσχυση της διαφάνειας μέσω της όσο το δυνατόν μεγαλύτερης δημοσιότητας των πράξεων και των αποφάσεων των δημοσίων υπηρεσιών και φορέων (πρόγραμμα Δι@ύγεια), για την συστηματική παρακολούθηση των δημοσίων συμβάσεων σε όλα τα στάδια του προμηθευτικού κύκλου, ήτοι από το εγκεκριμένο αίτημα έως και την ανάθεση και εκτέλεση της σύμβασης (ΚΗΜΔΗΣ) καθώς και για την ηλεκτρονική παρακολούθηση της διαγωνιστικής διαδικασίας των δημοσίων συμβάσεων, ήτοι δημοσίευση των τευχών διακήρυξης, υποβολή προσφορών, διαδικασία αξιολόγησης, ανάθεση, σύμβαση (ΕΣΗΔΗΣ).

Δεδομένου ότι, η εισαγωγή των πληροφοριακών συστημάτων (ΠΣ) στη διαγωνιστική διαδικασία των δημοσίων συμβάσεων (υπηρεσιών και προμηθειών) και η συστηματική παρακολούθηση αυτών είναι βαρύνουσας σημασίας, καθώς και ότι η έναρξη εφαρμογής τους είναι σχετικά πρόσφατη, διεξήχθη έρευνα προκειμένου να εντοπιστούν προβλήματα και δυσλειτουργίες που καθιστούν τα ανωτέρω ΠΣ μη φιλικά και δύσχρηστα προς τους χρήστες και κατά συνέπεια εμποδίζουν την ανάπτυξη της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων. Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε για την διεξαγωγή της έρευνας αυτής ήταν η αποστολή ερωτηματολογίου σε άτομα που συμμετέχουν σε διαγωνιστικές διαδικασίες δημοσίων συμβάσεων και χειρίζονται κάποιο ή/και τα τρία ΠΣ, ήτοι το πρόγραμμα Δι@ύγεια, το ΚΗΜΔΗΣ και το ΕΣΗΔΗΣ.

Από την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της έρευνας αναδεικνύονται τα σημεία εκείνα των ΠΣ που χρήζουν ανάγκη βελτίωσης καθώς επίσης διατυπώνονται προτάσεις για την αναβάθμιση αυτών. Ως άμεση προτεραιότητα της Δημόσιας Διοίκησης αποτελεί η

βελτίωση της διαλειτουργικότητας και της διασύνδεσης των ΠΣ καθώς και η αναβάθμιση του ΚΗΜΔΗΣ και του ΕΣΗΔΗΣ προκειμένου να ενισχυθεί η αποτελεσματικότητα και η αποδοτικότητά τους.

Η δομή της παρούσας μεταπτυχιακής διατριβής παρουσιάζεται συνοπτικά ως ακολούθως:

Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στην Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση, στους παράγοντες που συνέβαλαν στην ανάπτυξή της, στα επίπεδα διαθεσιμότητας των ηλεκτρονικών υπηρεσιών της Δημόσιας Διοίκησης καθώς και στα πλεονεκτήματα που προσφέρει ο εκσυγχρονισμός των δημοσίων υπηρεσιών τόσο στους πολίτες και στις επιχειρήσεις όσο και σε αυτό καθαυτό τον κρατικό μηχανισμό.

Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζονται δύο σημαντικές αξιολογήσεις που αφορούν το επίπεδο της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης σε ευρωπαϊκό και σε διεθνές επίπεδο. Η πρώτη αφορά την παγκόσμια «Έρευνα Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης των Ηνωμένων Εθνών» που διεξάγεται μεταξύ των 193 κρατών μελών του ΟΗΕ και η δεύτερη αποτελεί την συγκριτική αξιολόγηση (benchmarking) του βαθμού υιοθέτησης της ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στο τέταρτο κεφάλαιο γίνεται λόγος για τις δημόσιες συμβάσεις, για τις γενικές αρχές που τις διέπουν καθώς και για τα στάδια της διαγωνιστικής διαδικασίας αυτών. Κατόπιν γίνεται αναφορά για τις ηλεκτρονικές προμήθειες και διατυπώνονται οι παράγοντες που οδήγησαν στην ανάπτυξη των ηλεκτρονικών δημοσίων προμηθειών και τα αναμενόμενα οφέλη από την χρήση αυτών.

Στο πέμπτο κεφάλαιο γίνεται παρουσίαση του προγράμματος Δι@ύγεια, του Κεντρικού Ηλεκτρονικού Μητρώου Δημοσίων Συμβάσεων (ΚΗΜΔΗΣ) και του Εθνικού Συστήματος Ηλεκτρονικών Δημοσίων Συμβάσεων (ΕΣΗΔΗΣ). Επίσης αναλύεται η χρήση των ΠΣ στην καταπολέμηση της διαφοράς κατά την διαδικασία ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων, στην πρόσβαση στην πληροφορία, στη μείωση του διοικητικού κόστους καθώς και η διαλειτουργικότητα των συστημάτων αυτών.

Στο έκτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε για την διεξαγωγή της έρευνας και γίνεται αναλυτική αξιολόγηση των αποτελεσμάτων αυτής. Κατόπιν διατυπώνονται συμπεράσματα και προτάσεις.

Τέλος, στο έβδομο κεφάλαιο, στον επίλογο, παρουσιάζονται συνοπτικά τα κυριότερα συμπεράσματα της έρευνας καθώς επίσης διατυπώνονται κατευθύνσεις για μελλοντική έρευνα.

Κεφάλαιο 2

Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση

2.1 Γενικά

Η ραγδαία ανάπτυξη των Τεχνολογιών της Πληροφορικής και των Επικοινωνιών (ΤΠΕ-Information and Communication Technologies / ICTs) καθώς και η ενσωμάτωση αυτών σε όλες τις εκφάνσεις της καθημερινής μας ζωής, οδήγησε στην ριζική αλλαγή των βασικών πτυχών της κοινωνίας μας και στην δημιουργία μίας νέας μορφής, τόσο στο κοινωνικό όσο και στο οικονομικο-πολιτικό επίπεδο, ήτοι την «Κοινωνία της Πληροφορίας» (Information Society).

Ο όρος «Κοινωνία της Πληροφορίας» εισάγεται για πρώτη φορά στην έκθεση Bangemann του 1994 και αναφέρεται έκτοτε τόσο στην σύμβαση του Maastricht όσο και σε αυτή του Amsterdam το 1997. Η έννοια της «κοινωνίας», σύμφωνα με τον Θ. Πανάγο (2009:92, υποσημείωση 226) *«δύναται να ληφθεί υπό διττή κατανόηση, τόσο ως «κοινωνία» δηλαδή ως το σύνολο των θεσμών και των μηχανισμών της Πληροφορικής, όσο και ως «συμμετοχή» δίδοντας έμφαση στο συνταγματικό δικαίωμα της πρόσβασης της πληροφορίας»*. Οι εφαρμογές της Κοινωνίας της Πληροφορίας στη Δημόσια Διοίκηση, επιφέρουν τεράστιες διαρθρωτικές αλλαγές στη δομή και τη λειτουργία της, με τον κάθετο και διαιρεμένο χαρακτήρα της να μετασχηματίζεται σε ένα οριζόντιο επίπεδο παροχής υπηρεσιών και ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των τμημάτων της.

Η σταδιακή μετάβαση προς την «Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση» (e-Government) επιτεύχθηκε χάρις στον καταλυτικό ρόλο των ΤΠΕ και την ευρεία χρήση και αξιοποίηση αυτών στη Δημόσια Διοίκηση, τόσο για την υλοποίηση των εσωτερικών λειτουργιών

της, όσο και για την επικοινωνία και συναλλαγή της με τους πολίτες και τις επιχειρήσεις. Υπό την έννοια «Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση» δεν εννοούμε απλώς μια καινοτομία του τεχνολογικού γίγνεσθαι, η οποία συντελεί ώστε η Δημόσια Διοίκηση να καταστεί πιο λειτουργική και αποδοτική, αλλά επιπλέον αφορά στην «ριζική αλλαγή του τρόπου σκέψης και των ενεργειών της ίδιας της διακυβέρνησης» καθώς και του κρατικού μηχανισμού (Αποστολάκης Ι., 2005:1-2).

Λόγω της πολυπλοκότητας της έννοιας «Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση» (e-Government), έχει διατυπωθεί πληθώρα ορισμών, μερικοί από τους οποίους παρατίθενται παρακάτω:

«Η χρήση των τεχνολογιών των πληροφοριών και των επικοινωνιών (ΤΠΕ) στις δημόσιες διοικήσεις, σε συνδυασμό με οργανωτικές αλλαγές και νέες δεξιότητες του προσωπικού. Σκοπός είναι η βελτίωση των δημόσιων υπηρεσιών, καθώς και η ενίσχυση των δημοκρατικών διαδικασιών και των διαδικασιών στήριξης των δημόσιων πολιτικών» (Ευρωπαϊκή Ένωση, 2003).

«Η χρήση των τεχνολογιών της πληροφορικής και επικοινωνίας, και ιδιαίτερα του διαδικτύου, ως εργαλείο για την επίτευξη καλύτερης κυβέρνησης» (OECD, 2003).

«Μια ευρεία πρωτοβουλία μετασχηματισμού, που διευκολύνεται από τις νέες τεχνολογίες για: α) την ανάπτυξη και παροχή ενιαίων και ολοκληρωμένων κρατικών υπηρεσιών υψηλής ποιότητας, β) την διευκόλυνση της αποτελεσματικής διοίκησης και γ) την υποστήριξη των οικονομικών και κοινωνικών στόχων των πολιτών, των επιχειρήσεων και της κοινωνίας σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο» (Grant and Chau, 2006).

2.2 Η πορεία προς την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση

Η παγκοσμιοποίηση σε συνδυασμό με την ανάπτυξη των ΤΠΕ έχουν συμβάλλει στην ανάπτυξη της έννοιας της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης. Για πρώτη φορά, τους δύο τελευταίους αιώνες, οι ΤΠΕ αντικατέστησαν δύο βασικές έννοιες την «εργασία» και το «κεφάλαιο» με την «πληροφορία» και τη «γνώση». Το διαδίκτυο έφερε την επανάσταση στην μετάδοση της πληροφορίας, όπως συνέβη και με την εμφάνιση της τυπογραφίας τον 15ο αιώνα, αφού διαθέτει την ικανότητα: να επικοινωνεί, να διανέμει, να

ανταλλάσσει, να επισημοποιήσει, να χρησιμοποιήσει και να δικτυώνει την πληροφορία με αστραπιαία ταχύτητα και ευκολία. Οι κυβερνήσεις, σε παγκόσμιο επίπεδο, αγκαλίζουν την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση καθώς διαμορφώνει νέα μοντέλα πολιτικής, νέα πρότυπα σχέσεων μεταξύ πολιτών και εξουσίας, νέες επιλογές για την οικονομική ανάπτυξη και ενισχύει την άρση των φραγμών μεταξύ των δημοσίων υπηρεσιών, μεταξύ των διαφόρων επιπέδων διακυβέρνησης (εθνικό, περιφερειακό, τοπικό), καθώς και μεταξύ του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα (Muinul Islam & Ahmed, 2007).

Η Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση στηρίζεται λοιπόν στην αξιοποίηση των δυνατοτήτων των πληροφοριακών συστημάτων για την παροχή υπηρεσιών από τις κυβερνήσεις, τόσο σε τοπικό όσο και σε εθνικό επίπεδο. Με μία πρώτη προσέγγιση η Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση επικεντρώνεται, σε μεγάλο βαθμό, στην ηλεκτρονική παροχή υπηρεσιών ως βασικό χαρακτηριστικό της. Όμως, εάν παρατηρήσουμε πιο προσεκτικά, διαπιστώνουμε ότι, η Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση, πέρα από την παροχή υπηρεσιών προστιθέμενης αξίας για τους πολίτες και τις επιχειρήσεις, προσφέρει τη δημιουργία εσωτερικών αποδοτικών συστημάτων και διαδικασιών καθώς και καναλιών αλληλεπίδρασης μεταξύ των κυβερνήσεων, των επιχειρήσεων, και των πολιτών, χωριστά ή συλλογικά. Συνεπώς, οποιαδήποτε προσπάθεια της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης οφείλει να ανταποκρίνεται στην κάλυψη των αναγκών του συνόλου των ενδιαφερομένων μερών (stakeholders) οι οποίοι κινούνται σε διαφορετικό πεδίο επιρροής (πολιτικό, επιχειρηματικό, κοινωνικό). Η Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση λοιπόν δεν είναι μόνο ένα τεχνολογικό φαινόμενο. Λόγω της μετασχηματιστικής φύσης της επηρεάζει τη διαχείριση των ανθρώπινων, τεχνολογικών και οργανωτικών πόρων και διαδικασιών. Κατά συνέπεια, η εφαρμογή της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης είναι μια μνημειώδη προσπάθεια αλλαγής (Grant G. & Chau D., 2006).

Η Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση θεωρείται πλέον ένα παγκόσμιο φαινόμενο και καταλαμβάνει ένα σημαντικό μέρος του χαρτοφυλακίου των κρατικών επενδύσεων σε όλες σχεδόν τις χώρες του κόσμου. Αυτός ο ενθουσιασμός των κυβερνήσεων προέρχεται εν μέρει από την πεποίθηση ότι η τεχνολογία μπορεί να μετατρέψει την αρνητική εικόνα που έχουν σχηματίσει οι πολίτες για την εκάστοτε πολιτική ηγεσία, οι οποίοι θεωρούν τις κυβερνήσεις τους σπάταλες και ανίκανες να ανταποκριθούν στις ανάγκες τους και τους δημόσιους υπαλλήλους κερδοσκόπους και αργόσχολους. Η Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση έχει λοιπόν την ανατρεπτική δυνατότητα να εξασφαλίσει

ότι οι πολίτες δεν θα είναι πλέον παθητικοί καταναλωτές των υπηρεσιών που τους προσφέρονται, αλλά ότι μπορούν να διαδραματίσουν έναν πιο ενεργό ρόλο στη λήψη αποφάσεων, τόσο για το είδος των υπηρεσιών που θέλουν να τους παρέχονται όσο και για καίρια ζητήματα που αφορούν την καθημερινότητά τους (Muinul Islam & Ahmed, 2007).

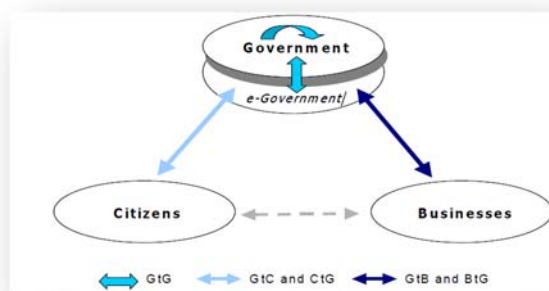
Συνοπτικά οι παράγοντες που συνέβαλαν στην πλήρη χρήση των πληροφοριακών συστημάτων από την Δημόσια Διοίκηση, προκειμένου να βελτιώσουν την παροχή υπηρεσιών τους (Gant P. J. & Burley Gant D. 2002:2) είναι οι ακόλουθοι:

- (1) το μη βιώσιμο ύψος των δημοσίων δαπανών, σε συνδυασμό με τις μη αποτελεσματικές δημόσιες υπηρεσίες (ένεκα καθυστερήσεων, κακής διαχείρισης, διαφθοράς, κακής οργάνωσης και έλλειψης σωστής διαχείρισης ανθρώπινου δυναμικού),
- (2) η αναζωπύρωση μίας νεοφιλελεύθερης σκέψης, η οποία εστιάζει στην αποδοτικότητα της αγοράς, στον ανταγωνισμό καθώς και στην αναγκαιότητα της κρατικής μηχανής να μοιάζει περισσότερο με επιχείρηση η οποία θα αντιμετωπίζει τον πολίτη ως πελάτη, και
- (3) η ταχεία ανάπτυξη της πληροφορικής και η αυξανόμενη συνειδητοποίηση της αξίας αυτής.

2.3 Τύποι Υπηρεσιών της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης

Για την υλοποίηση της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης απαιτείται η ανάπτυξη πληροφοριακών συστημάτων τα οποία θα εξυπηρετούν τις εσωτερικές ανάγκες των διαφόρων δημόσιων υπηρεσιών, καθώς και συστημάτων που θα αφορούν στους πολίτες και τις επιχειρήσεις, αφενός μεν για την ενημέρωσή τους αφετέρου δε για τη διεκπεραίωση των συναλλαγών τους με αυτές. Οι υπηρεσίες της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης ομαδοποιούνται με γνώμονα τα συναλλασσόμενα μέρη, εν προκειμένω την κυβέρνηση, τους πολίτες και τις επιχειρήσεις, στις κάτωθι κύριες κατηγορίες (Evans D.& Yen, 2006:209-210):

- Κυβέρνηση-προς-Κυβέρνηση (Government to Government - G2G): υπηρεσίες και διαδικασίες που αφορούν στην αμφίδρομη σχέση επικοινωνίας και λειτουργίας μεταξύ των δημοσίων υπηρεσιών και φορέων σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.
- Κυβέρνηση-προς-Πολίτες (Government to Citizen - G2C): υπηρεσίες και διαδικασίες που αφορούν στην αμφίδρομη σχέση επικοινωνίας και συνδιαλλαγής μεταξύ των δημοσίων υπηρεσιών/φορέων και των πολιτών.
- Κυβέρνηση-προς-Επιχειρήσεις (Government to Business - G2B): υπηρεσίες και διαδικασίες που αφορούν στην αμφίδρομη σχέση επικοινωνίας και συνδιαλλαγής μεταξύ των δημοσίων υπηρεσιών/φορέων και των ιδιωτικών επιχειρήσεων.

Σχήμα 1: Τύποι υπηρεσιών της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης
(πηγή: Benchmarking e-Government in Europe and the US, 2003)

2.4 Επίπεδα Διαθεσιμότητας Υπηρεσιών της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης

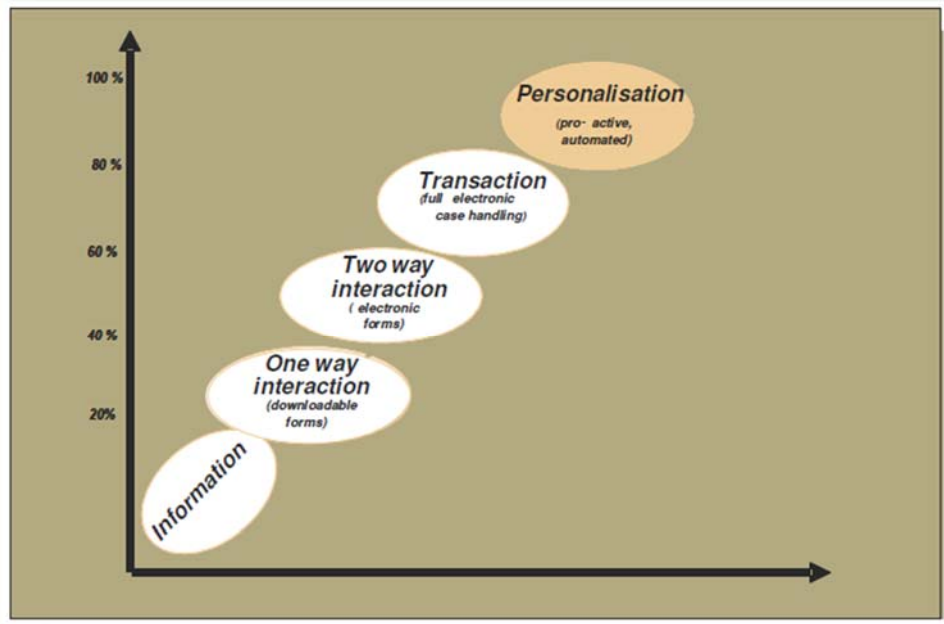
Σύμφωνα με τους δείκτες αξιολόγησης της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (eGovernment Indicators for Benchmarking eEurope (2001 & 2007), Πλαίσιο Διαλειτουργικότητας & Υπηρεσιών Ηλεκτρονικών Συναλλαγών (2012)), ο βαθμός παροχής μίας ηλεκτρονικής δημόσιας υπηρεσίας (βλ. eEurope 2002 - 20 βασικές υπηρεσίες, Παράρτημα Δ), κλιμακώνεται σε πέντε επίπεδα (Σχήμα 2). Αναλύοντας τα επίπεδα διαθεσιμότητας των υπηρεσιών της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης γίνεται αντιληπτή η αλλαγή τόσο του τρόπου παροχής των διοικητικών υπηρεσιών από τους φορείς του δημοσίου όσο και του τρόπου συμμετοχής των πολιτών στα κοινά. Ειδικότερα (άρθρο 1, παρ. 17-21 της ΥΑΠ/Φ.40.4/1/989 (ΦΕΚ 1301/Β/12.4.2012):

- ❖ **Ηλεκτρονική Υπηρεσία Επιπέδου 1:** Πληροφόρηση (Information). Ο πολίτης και ο επιχειρηματίας αποκτούν πλήρης ενημέρωση αναφορικά με τις

παρεχόμενες υπηρεσίες, μέσω των αναρτημένων εντύπων και οδηγιών στην ιστοσελίδα του δημόσιου φορέα. Αποτελεί το πρώτο στάδιο ανάπτυξης της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, κατά το οποίο οι δημόσιες υπηρεσίες αποκτούν παρουσία στο διαδίκτυο, μέσω των δικών τους επίσημων ιστοσελίδων και παρέχουν πληροφορίες που σχετίζονται με τον ίδιο τον φορέα (δομή, οργανόγραμμα, προσωπικό, στοιχεία επικοινωνίας, παρεχόμενες υπηρεσίες, δημοσίευση διοικητικών πράξεων και αποφάσεων, απολογισμούς). Επίσης ο φορέας αναρτά τα απαιτούμενα δικαιολογητικά και αιτήσεις που πρέπει να προσκομίσει ο ενδιαφερόμενος καθώς και τα αρμόδια τμήματα στα οποία πρέπει να απευθυνθεί.

- ❖ **Ηλεκτρονική Υπηρεσία Επιπέδου 2:** Αλληλεπίδραση (Interaction). Στη ιστοσελίδα του δημόσιου φορέα διατίθενται τα επίσημα έντυπα τα οποία ο πολίτης/επιχειρηματίας μπορεί να τα εκτυπώσει και να τα χρησιμοποιήσει κατά τη συναλλαγή του με τις δημόσιες υπηρεσίες.
- ❖ **Ηλεκτρονική Υπηρεσία Επιπέδου 3:** Αμφίδρομη διάδραση (Two-way interaction). Ο πολίτης/επιχειρηματίας αποκτά πρόσβαση, μέσω της ιστοσελίδα, σε επίσημες ηλεκτρονικές φόρμες τις οποίες συμπληρώνει προκειμένου να εξυπηρετηθεί. Για την έναρξη της διαδικασίας μπορεί να απαιτείται η ηλεκτρονική πιστοποίηση/ταυτοποίησή του. Στο επίπεδο αυτό οι πολίτες/επιχειρήσεις έχουν τη δυνατότητα να εκτελέσουν ηλεκτρονικά ένα σύνολο ενεργειών, χωρίς να απαιτείται η μετάβασή τους στην δημόσια υπηρεσία (ηλεκτρονική υποβολή αίτησης για έκδοση πιστοποιητικών ή βεβαιώσεων, υποβολή φορολογικών δηλώσεων κ.α.)
- ❖ **Ηλεκτρονική Υπηρεσία Επιπέδου 4:** Συναλλαγή (Transaction). Στο επίπεδο αυτό παρατηρείται η μεγαλύτερη αύξηση του βαθμού αυτοματοποίησης των παρεχόμενων υπηρεσιών. Η εξυπηρέτηση και η διεκπεραίωση της υπηρεσίας που προσφέρει ο φορέας στους πολίτες και στις επιχειρήσεις γίνεται εξ ολοκλήρου ηλεκτρονικά (πιστοποίηση, απόφαση, πληρωμή). Επίσης στο επίπεδο αυτό των υπηρεσιών της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης διεξάγεται η ηλεκτρονική διαγωνιστική διαδικασία (eProcurement) των δημοσίων συμβάσεων (αγαθών και υπηρεσιών), καθώς και οι επιμέρους φάσεις που την αποτελούν.
- ❖ **Ηλεκτρονική Υπηρεσία Επιπέδου 5:** Προσωποποίηση (Personalisation). Στο πλαίσιο βελτίωσης της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τους

χρήστες, πραγματοποιείται «αυτοματοποιημένη εκτέλεση ορισμένων υπηρεσιών απαλλάσσοντας τον πολίτη ή την επιχείρηση από αντίστοιχες ενέργειες» (άρθρο 1, παρ. 21 της ΥΑΠ/Φ.40.4/1/989 (ΦΕΚ 1301/Β/12.4.2012), Κύρωση Πλαισίου Παροχής Υπηρεσιών Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης), όπως ειδοποίηση ή υπενθύμιση του χρήστη προκειμένου να προβεί έγκαιρα σε κάποια ενέργεια.

Σχήμα 2: Επίπεδα Διαθεσιμότητας Υπηρεσιών Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης
(Πηγή: The User Challenge Benchmarking - The Supply Of Online Public Services, 7th Measurement, 2007)

2.5 Πλεονεκτήματα της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης

Η ενσωμάτωση των ΤΠΕ στη Δημόσια Διοίκηση και ο μετασχηματισμός της σε ένα πιο ευέλικτο και αποδοτικό σχήμα παράγει σημαντικά οφέλη τόσο για τους πολίτες και τις επιχειρήσεις όσο και για το κράτος, (Gant P. J. & Burley Gant D. (2002), Evans D. & Yen C. D. (2006), Navarra D. & Cornford T., 2003), Torres L. et al., (2005)) και τα οποία ομαδοποιούνται ως κατωτέρω:

Οφέλη προς τους πολίτες και τις επιχειρήσεις:

- ❖ εύκολη πρόσβαση στις πληροφορίες των δημόσιων υπηρεσιών, ανεξαρτήτως τόπου διαμονής (νησιά, απομακρυσμένες περιοχές), 24 ώρες την ημέρα, 7 ημέρες την εβδομάδα, επίτευξη άμεσης και έγκαιρης ενημέρωσης,
- ❖ μείωση του χρόνου συναλλαγής και γρήγορη ολοκλήρωση των υποθέσεων τους, εξοικονόμηση χρόνου,
- ❖ μεγάλος βαθμός ευκολίας ως προς την διεκπεραίωση των υποχρεώσεων προς το κράτος (πχ υποβολή φορολογικών δηλώσεων),
- ❖ αύξηση της ποιότητας της παρεχόμενης υπηρεσίας,
- ❖ μη απαίτηση της φυσικής παρουσίας στην υπηρεσία,
- ❖ μείωση κόστους συναλλαγής, ιδίως για τις επιχειρήσεις (χρόνος, πόροι),
- ❖ αύξηση της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων,
- ❖ άμεση επικοινωνία με τον κρατικό μηχανισμό,
- ❖ δυνατότητα άμεσης υποβολής ερωτημάτων, παραπόνων, διατύπωσης γνώμης, ενδυνάμωση του ρόλου των πολιτών και συμμετοχή τους στα κοινά,
- ❖ δυνατότητα άσκησης ελέγχου, γεγονός που ενδυναμώνει την εμπιστοσύνη τους προς το κράτος,
- ❖ ηλεκτρονική ψήφος.

Οφέλη προς το Δημόσιο Τομέα:

- ❖ ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των υπηρεσιών σε εθνικό (κεντρικό – περιφερειακό -τοπικό) και σε διεθνές επίπεδο,
- ❖ αποκέντρωση, κατανομή αρμοδιοτήτων από τις κεντρικές στις περιφερειακές αρχές,
- ❖ καλύτερη εσωτερική οργάνωση και εκτέλεση της καθημερινής εργασίας,
- ❖ μείωση της γραφειοκρατίας, αυτοματοποίηση, απλοποίηση και ευελιξία διαφόρων διοικητικών διαδικασιών τόσο στο εσωτερικό της υπηρεσίας όσο και μεταξύ των υπηρεσιών, απλοποίηση των διοικητικών δομών,
- ❖ αποτελεσματικότερη, αποδοτικότερη και ποιοτικότερη παρεχόμενη υπηρεσία,
- ❖ περισσότερο δημιουργική, ευχάριστη και ενδιαφέρουσα την εργασία των υπαλλήλων,
- ❖ έγκαιρη ολοκλήρωση εργασιών που συνεπάγεται βελτίωση της παραγωγικότητας του κράτους, γεγονός που έχει θετικές επιπτώσεις στην εξυπηρέτηση των πολιτών και επιχειρήσεων,

- ❖ μείωση προσέλευσης των πολιτών/επιχειρήσεων προς εξυπηρέτηση, αφού η ολοκλήρωση των υποθέσεων τους γίνεται ηλεκτρονικά, συνεπώς, εξοικονόμηση χρόνου του προσωπικού και βελτίωση της λειτουργίας της υπηρεσίας,
- ❖ εξοικονόμηση δαπανών και καλύτερη διαχείριση του δημόσιου χρήματος,
- ❖ ενίσχυση της διαφάνειας, της λογοδοσίας και καταπολέμηση της διαφθοράς,
- ❖ ενίσχυση της δημόσιας διαβούλευσης άρα αύξηση της δυνατότητας λήψης καλύτερων αποφάσεων,
- ❖ ενίσχυση της εμπιστοσύνης των πολιτών προς το κράτος.

Το Διαδίκτυο έχει αλλάξει άρδην τόσο τον τρόπο με τον οποίο οι πολίτες αλληλεπιδρούν μεταξύ τους όσο και το πώς ενεργούν ως μέρος μιας σχέσης κυβέρνησης-πολίτη. Η αύξηση της κοινωνικής επιρροής, με τη χρήση της τεχνολογίας και της επικοινωνίας, μας δίνει την ευκαιρία να το χρησιμοποιήσουμε για τη βελτίωση της κοινωνίας μας, σε εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο. Όμως το πλεονέκτημα αυτό δεν έρχεται χωρίς κόστος και κινδύνους, γεγονός που αναδεικνύει την σπουδαιότητα της επικοινωνίας σε ασφαλές περιβάλλον, ώστε να είναι εφικτή η αποκόμιση των μέγιστων πιθανών οφελών της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης. Αυτό συνεπάγεται την ανάγκη ύπαρξης μεγάλου βαθμού εμπιστοσύνης στις κυβερνητικές πολιτικές και πρακτικές - διότι χωρίς αυτήν δεν θα μπορέσει να υπάρξει ελεύθερη ροή πληροφοριών – οι οποίες οφείλουν να διασφαλίσουν την προστασία των προσωπικών και ευαίσθητων δεδομένων, των πληροφοριακών συστημάτων και των ηλεκτρονικών συναλλαγών (Evans D.& Yen C. D., (2006), Αποστολάκης Ι, (2005)).

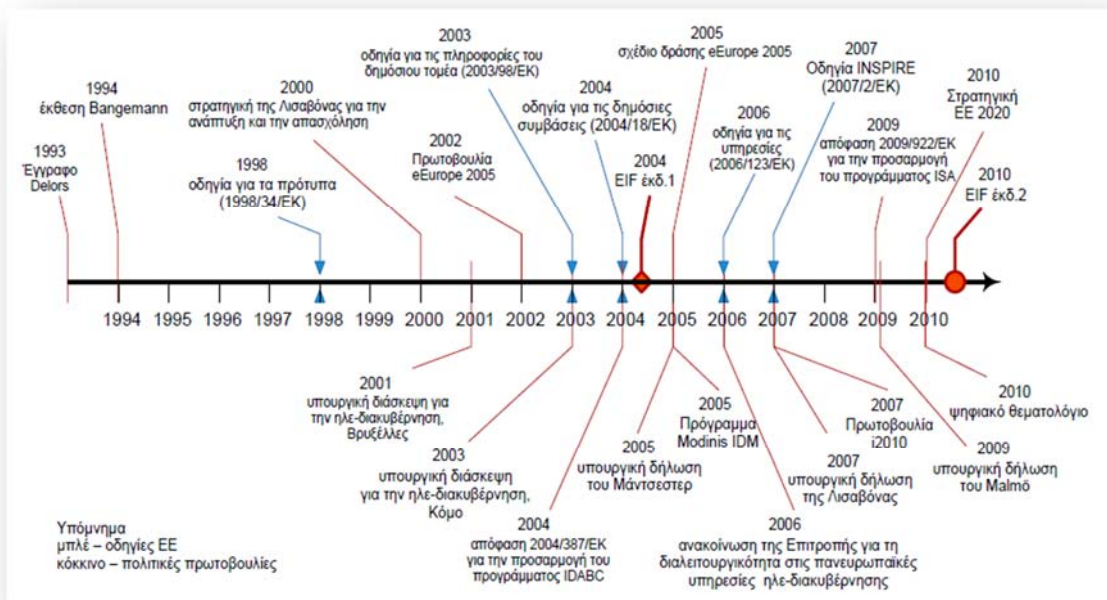
2.6 Διαλειτουργικότητα και Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση

Η επίτευξη της παροχής ηλεκτρονικών υπηρεσιών από τους φορείς της Δημόσιας Διοίκησης προς τους πολίτες, τις επιχειρήσεις και άλλους φορείς ή οργανισμούς της Δημόσιας Διοίκησης, σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, προαπαιτεί την λειτουργική ενοποίηση των εσωτερικών πληροφοριακών συστημάτων καθώς και την ανάπτυξη πληροφορικών συστημάτων τα οποία να είναι συμβατά μεταξύ τους και να είναι δυνατή η διασύνδεση αυτών. Δικαίως λοιπόν θεωρείται η διαλειτουργικότητα ως «ο ακρογωνιαίος λίθος» της στρατηγικής της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και αποτελεί

μία από τις κύριες προτεραιότητές της Ευρωπαϊκής Ένωσης προκειμένου να αρθούν τα εμπόδια για την γενίκευση της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.

Στο πλαίσιο της παροχής Ευρωπαϊκών Δημοσίων υπηρεσιών, η διαλειτουργικότητα ορίζεται ως «η ικανότητα ανόμοιων και διαφορετικών οργανισμών να αλληλεπιδρούν προς την κατεύθυνση της επίτευξης αμοιβαίως ωφέλιμων και συμφωνημένων κοινών στόχων. Οι κοινοί στόχοι αφορούν την ανταλλαγή πληροφοριών και γνώσεων μεταξύ των εν λόγω οργανισμών διά μέσου των εργασιακών διαδικασιών που υποστηρίζουν, μέσω της ανταλλαγής δεδομένων μεταξύ των αντίστοιχων ΤΠΕ συστημάτων τους. Η διαλειτουργικότητα είναι πολυμερής από τη φύση της και γίνεται καλύτερα κατανοητή ως κοινή αξία μιας κοινότητας» (ΦΕΚ1301/Β/12.04.12, αρ.1.παρ.25).

Σύμφωνα με την ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2003) περί της αξιοποίησης των δυνατοτήτων της επιγραμμικής Δημόσιας Διοίκησης, η διαλειτουργικότητα δεν νοείται μόνον ως σύνδεση δικτύων ηλεκτρονικών υπολογιστών. Συνδέεται με θέματα οργάνωσης και λειτουργίας των υπηρεσιών, όπως η ανάγκη διασφάλισης της συνεργασίας μεταξύ οργανισμών και υπηρεσιών που διαθέτουν διαφορετικό τρόπο εσωτερικής οργάνωσης και λειτουργίας. Επιπλέον, για τη εξέλιξη της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης σε ευρωπαϊκό επίπεδο απαιτείται η «σύναψη συμφωνιών επί κοινών προτύπων και προδιαγραφών» και για το λόγο αυτό έχουν υιοθετηθεί, σχέδια «πλαίσια διαλειτουργικότητας για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση» (eEurope2005, Sept.2003).

Σχήμα 3: Χρονοδιάγραμμα πρωτοβουλιών της ΕΕ που αφορούν τη διαλειτουργικότητα

(πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Βρυξέλλες, 16.12.2010, COM(2010) 744)

Η επιτυχής μετάβαση από τις παραδοσιακές στις ηλεκτρονικές διαδικασίες (Παρασκευάς κ.α., 2015:315), εξαρτάται επίσης από:

- τον ανασχεδιασμό των διαδικασιών και των οργανικών δομών των δημοσίων υπηρεσιών,
- την ουσιαστική εκπαίδευση των υπαλλήλων των δημοσίων υπηρεσιών και φορέων που θα χειρίζονται τα εσωτερικά πληροφοριακά συστήματα (back office) και θα εξυπηρετούν τα αιτήματα των πολιτών, καθώς
- την εκπαίδευση των πολιτών, οι οποίοι θα συναλλάσσονται ηλεκτρονικά με τις δημόσιες υπηρεσίες.

Καταλήγοντας, θα πρέπει να επισημάνουμε ότι η Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση δεν είναι μόνο οι αυτοματοποιημένες υπηρεσίες και η ενσωμάτωση ευρωπαϊκών οδηγιών στο εθνικό δίκαιο κάθε χώρας. Η διακυβέρνηση, ως γνωστόν, είναι πολυεπίπεδη και πολύπλοκη, γεγονός που καθιστά τον μετασχηματισμό αυτής μια χρονοβόρα και κοστοβόρα διαδικασία. Η τεχνολογία δεν μπορεί από μόνης ούτε να διορθώσει τα «κακώς κείμενα» του παρελθόντος, ούτε να μετατρέψει τις κακές σε καλές διαδικασίες. Οι ΤΠΕ προσφέρουν στο δημόσιο τομέα μια επιλογή για να επιτελέσει με διαφορετικό τρόπο το έργο του, προς όφελος της ευημερίας του πολίτη. Για το λόγο αυτό, πρωταρχική προϋπόθεση αποτελεί η ύπαρξη πολιτικής βούλησης η οποία δύναται να σχεδιάσει, να καταθέσει και να εφαρμόσει ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα με γνώμονα μια πιο εκσυγχρονισμένη και δημοκρατική Δημόσια Διοίκηση.

2.7 Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση στην Ευρώπη

Η πρόοδος στους τομείς των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας αλλάζει εκ βαθέων τον τρόπο ζωής σε παγκόσμιο επίπεδο και επιβάλλει τον μετασχηματισμό του παραδοσιακού τρόπου λειτουργίας των δημοσίων υπηρεσιών σε ένα πιο ευέλικτο, παραγωγικό και ανταγωνιστικό μοντέλο. Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχοντας συνειδητοποιήσει την ανάγκη αυτή, προχωρά σε πολιτικές που επιφέρουν, σε ευρωπαϊκή κλίμακα, τον εκσυγχρονισμό των δημοσίων υπηρεσιών, ήτοι την μετάβαση στην Ηλεκτρονική Δημόσια Διοίκηση.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, αναγνωρίζοντας το γεγονός ότι η Ευρώπη αντέδρασε αργά στη μεγάλη πρόκληση του Διαδικτύου (Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής, 2001), το Δεκέμβριο του 1999, εγκαινιάζει τη πρωτοβουλία eEurope, η οποία υπαγορεύθηκε «από την αυξανόμενη συνειδητοποίηση της θεμελιώδους σημασίας που έχει η εφαρμογή ψηφιακών τεχνολογιών για την οικονομική μεγέθυνση και απασχόληση». Μετά την θετική αποδοχή της πρωτοβουλίας αυτής από τα κράτη μέλη, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προχώρησε σε μία σειρά σχεδίων δράσεων: eEurope 2002, eEurope 2005, i2010, το Ευρωπαϊκό Σχέδιο Δράσης για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση 2011-2015 και το Σχέδιο Δράσης της ΕΕ για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση 2016-2020, τα οποία αναλύονται στο Παράρτημα Δ της παρούσας.

2.8 Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση στην Ελλάδα

Η Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση (e-governance) αφορά στον εκσυγχρονισμό του Κράτους και της Δημόσιας Διοίκησης, με όχημα τις Τεχνολογίες Πληροφοριών και Επικοινωνιών (ΤΠΕ), με στόχο το ριζικό μετασχηματισμό των υφιστάμενων διαδικασιών και την αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών, σε υπηρεσίες προστιθέμενης αξίας, προκειμένου η Διοίκηση να καταστεί αποτελεσματικότερη και αποδοτικότερη, εξασφαλίζοντας την ικανοποίηση των αναγκών του κοινωνικού συνόλου και προάγοντας την ενεργή συμμετοχή των πολιτών ([Στρατηγική για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση της Ελλάδας](#)).

Τα τελευταία χρόνια η Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση στην Ελλάδα παρουσιάζει θετική πορεία, η οποία όμως δεν επαρκεί για να φτάσει τις επιδόσεις των άλλων χωρών, τόσο σε ευρωπαϊκό όσο σε διεθνές επίπεδο. Η καθυστέρηση αυτή του Ελληνικού Κράτους να καταφέρει να ενεργοποιήσει αποτελεσματικά τις δυνατότητες που προσφέρουν οι ΤΠΕ για τη βελτίωση των δημόσιων υπηρεσιών του, έγκειται σε μία σειρά αδυναμιών που διέπει όλο το εύρος της Ελληνικής Δημόσιας Διοίκησης (Τσαμαντάνης & Καρίκης, 2014: 6-13):

- η πολυνομία, η πολυπλοκότητα του κανονιστικού πλαισίου που ρυθμίζει τη λειτουργία του κράτους και το καθιστά δυσλειτουργικό,
- χαμηλή απόδοση των δημοσίων υπαλλήλων,

- ο κατακερματισμός των αρμοδιοτήτων σε πολυάριθμες υπηρεσίες και διοικήσεις,
- η έλλειψη συντονισμού
- η έλλειψη διαλειτουργικότητας μεταξύ των συστημάτων της,
- η μεγάλη κρατική γραφειοκρατία που αποτελεί την μεγάλη παθογένεια της ελληνικής κρατικής μηχανής.

Η αναγκαιότητα για εκτεταμένη χρήση των ΤΠΕ στην Ελληνική Δημόσια Διοίκηση είναι βαρύνουσα σημασίας εάν λάβουμε υπόψη μας την γεωμορφολογική ιδιαιτερότητα που παρουσιάζει ο τόπος μας. Η Ελλάδα θεωρείται μία κατεξοχήν θαλάσσια και νησιωτική χώρα. Διαθέτει πλήθος νησιών και νησιωτικών συμπλεγμάτων που καλύπτουν το 18,8% του εδάφους της, γεγονός που την κατατάσσει στις πρώτες θέσεις μεταξύ των νησιωτικών χωρών του κόσμου. Τα προβλήματα ανάπτυξης τόσο των νησιωτικών όσο και των παραμεθόριων περιοχών είναι μοναδικά, αφού η φυσική απομάκρυνσή τους από τις βασικές αγορές τα καθιστά μη ανταγωνιστικά. Συνεπάγεται λοιπόν ότι, η ανάπτυξη και η αξιοποίηση των ΤΠΕ από τις νησιωτικές και παραμεθόριες περιοχές θα συμβάλλει στην κοινωνικοοικονομική σύγκλιση των περιοχών αυτών και θα διαμορφώσει τις κατάλληλες συνθήκες για την πρόσβαση των πολιτών και των επιχειρήσεων στην πληροφορία, στην γνώση και γενικότερα στην ψηφιακή οικονομία (Σπιλάνης Ι., κ.α.,2010:9, 128-130).

Η Δημόσια Διοίκηση στο πλαίσιο της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης έχει προχωρήσει στην δημιουργία πολυάριθμων ηλεκτρονικών υπηρεσιών για τον πολίτη και για τις επιχειρήσεις. Θα ήταν παράλειψη εάν δεν γίνει αναφορά σε ορισμένες από αυτές, έστω και επιγραμματικά:

1. **ΚΕΠ** (<http://www.kep.gov.gr/portal/page/portal/kep/>): το ηλεκτρονικό κέντρο εξυπηρέτησης των πολιτών,
2. **ΕΡΜΗΣ** (<http://www.ermis.gov.gr/portal/page/portal/ermis/>): το «ηλεκτρονικό πολυκατάστημα» της Δημόσιας Διοίκησης που παρέχει ολοκληρωμένη ενημέρωση στους πολίτες και τις επιχειρήσεις σχετικά με όλες τις συναλλαγές τους με την Δημόσια Διοίκηση (φυσικές ή ηλεκτρονικές),

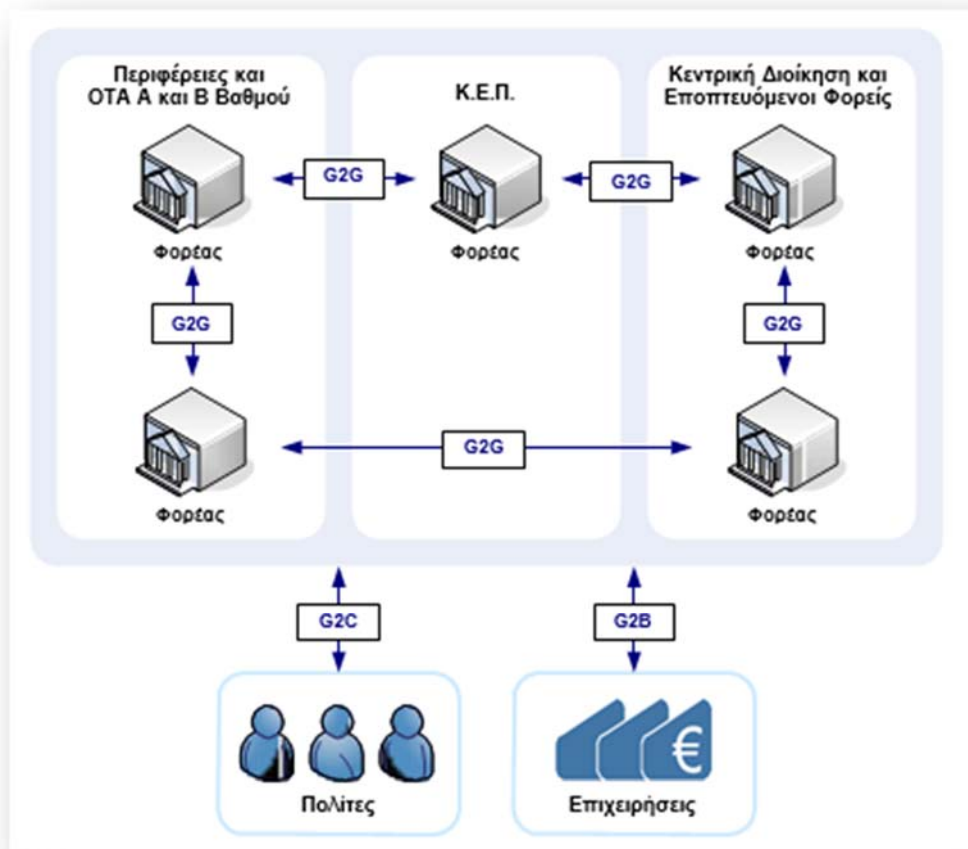
3. **ΙΚΑ** (<http://www.ika.gr/gr/infopages/ehome.cfm>): παρέχει ηλεκτρονικές υπηρεσίες προς τους πολίτες και τις επιχειρήσεις (ηλεκτρονική υποβολή ΑΠΔ, βεβαίωση ασφαλιστικής ενημερότητας κ.α.),
4. **TAXINET** (http://www.gsis.gr/gsis/info/gsis_site/): η διαδικτυακή πύλη της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών συστημάτων για την ηλεκτρονική υποβολή φορολογικών δηλώσεων (Ε1,Ε2,Ε3,Ε9) η οποία αποτελεί την πρώτη ολοκληρωμένη υπηρεσία Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και έχει διακριθεί σε ευρωπαϊκό επίπεδο αποσπώντας δύο φορές βραβείο Βέλτιστης Πρακτικής από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.
5. **ΟΑΕΔ** (<http://www.oaed.gr/>): προσφέρει υπηρεσίες προς όλο το εργατικό δυναμικό, είτε αυτό είναι άνεργο και αναζητά εργασία, είτε είναι κάποιος συνεργαζόμενος φορέας με τον Οργανισμό.
6. **Δι@ύγεια** (<https://diavgeia.gov.gr/>): η διαδικτυακή πύλη στην οποία αναρτώνται όλες οι πράξεις και οι αποφάσεις των κυβερνητικών και διοικητικών οργάνων.
7. **ΣΥΖΕΥΞΙΣ** (<http://www.syzefxis.gov.gr/>): ένα δίκτυο πρόσβασης για τους φορείς του Δημοσίου, με σκοπό να καλύψει όλες τις ανάγκες για την μεταξύ τους επικοινωνία.
8. **ΚΗΜΔΗΣ** (www.eprocurement.gov.gr): καταχωρούνται στοιχεία όλων των δημοσίων συμβάσεων με εκτιμώμενη αξία ίσης ή ανώτερης του ποσού των χιλίων (1.000,00) ευρώ (άνευ ΦΠΑ) και ανεξαρτήτως διαδικασίας ανάθεσης, για προϊόντα, υπηρεσίες και δημόσια έργα.
9. **ΕΣΗΔΗΣ** (www.eprocurement.gov.gr): αποτελεί το κεντρικό ηλεκτρονικό κόμβο - σημείο αναφοράς - για τις δημόσιες συμβάσεις στην Ελλάδα.
10. **OpenData** (<http://www.data.gov.gr/#>): ο κεντρικός κατάλογος των δημόσιων δεδομένων που παρέχει πρόσβαση σε βάσεις δεδομένων των φορέων της ελληνικής κυβέρνησης.

Η Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση εντάχθηκε στο εθνικό μας δίκαιο με τον ν.3979/2011 (ΦΕΚ 138/Α/16.06.2011) στον οποίο προβλέπονται και ρυθμίζονται, μεταξύ άλλων, η υποχρέωση κάθε φορέα του δημοσίου τομέα να δημιουργήσει και να τηρήσει διαδικτυακό τόπο καθώς και ηλεκτρονικό πρωτόκολλο, η νομική ισχύ των ηλεκτρονικών εγγράφων και η θεσμοθέτηση της ηλεκτρονικής επικοινωνίας μεταξύ

φορέων της Δημόσιας Διοίκησης. Βάσει του κανονιστικού πλαισίου, η Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση θα συμβάλει (Κωνσταντή Δ.,2014:4-5, 29-30):

1. στην επιτάχυνση και επέκταση της χρήσης των ΤΠΕ στους φορείς του δημόσιου τομέα προκειμένου να βελτιώσουν και να οργανώσουν καλύτερα τη λειτουργία τους,
2. στη ενίσχυση καταπολέμησης των φαινομένων παράνομης συναλλαγής και διαφθοράς,
3. στη μείωση του διοικητικού κόστους για πολίτες και τις επιχειρήσεις,
4. στην εύκολη πρόσβαση στα διοικητικά έγγραφα,
5. στην άμεση εξυπηρέτηση των αναγκών των προσώπων και των επιχειρήσεων με ταχύτητα, αποτελεσματικότητα και ποιότητα, και
6. στην εκπλήρωση της συνταγματικής υποχρέωσης του Κράτους περί δικαιώματος πρόσβασης στην πληροφορία.

Για την παροχή ηλεκτρονικών υπηρεσιών στις οποίες «εμπλέκονται περισσότερες από μία αρμόδιες διοικητικές αρχές, πρέπει να εδραιωθεί η συνεργασία των δημοσίων υπηρεσιών» (άρθρο 27 του ν.3731/2008) μέσω των κατάλληλων πληροφοριακών συστημάτων της Δημόσιας Διοίκησης με βάση ενιαίους κανόνες, πρότυπα και προδιαγραφές. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι η διαλειτουργικότητα των πληροφοριακών συστημάτων της Δημόσιας Διοίκησης και η ύπαρξη του *Πλαισίου Παροχής Υπηρεσιών Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης*. Το Ελληνικό Πλαίσιο Παροχής Υπηρεσιών Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (ή Πλαίσιο Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης – ΠΗΔ) είναι η εθνική εξειδίκευση του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Διαλειτουργικότητας και αποτελεί τον «ακρογωνιαίο λίθο για την υλοποίηση του Ευρωπαϊκού Ψηφιακού Θεματολογίου (*Digital Agenda for Europe*) στη χώρα μας» (<https://icsdweb.aegean.gr/project/egov-wiki/index.php>). Τα βασικά σημεία διαλειτουργικότητας απεικονίζονται στο σχήμα που ακολουθεί.

Σχήμα 4: Σημεία Διαλειτουργικότητας Υπηρεσιών Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης
(Πηγή: Ελληνικό Πλαίσιο Παροχής Υπηρεσιών Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης)

Κεφάλαιο 3

Διεθνείς Αξιολογήσεις

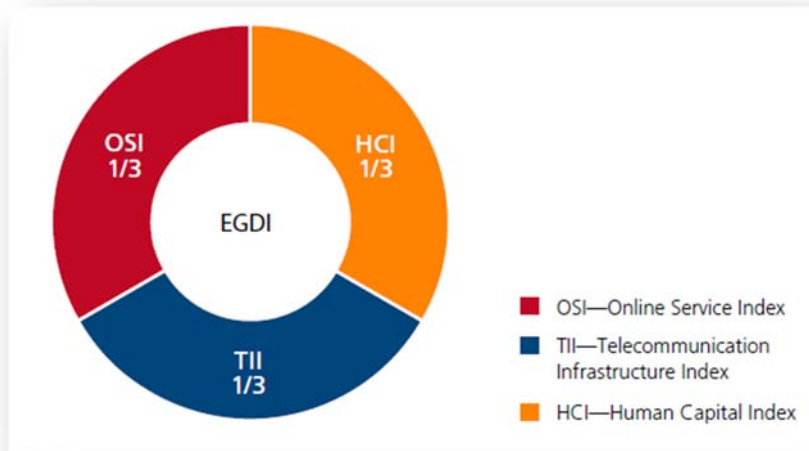
3.1. Ο Δείκτης EGDΙ του ΟΗΕ

Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών διεξάγει από το 2001, και ανά δύο έτη, την παγκόσμια «Έρευνα Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης των Ηνωμένων Εθνών» (United Nations E-Government Survey) στα κράτη μέλη του (193 χώρες). Η έρευνα αυτή καταμετρά την αποτελεσματικότητα της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης όσον αφορά στην παροχή βασικών οικονομικών και κοινωνικών υπηρεσιών στις εξής πέντε κατηγορίες (UNDESA, 2005):

1. εκπαίδευση,
2. υγεία,
3. εργασία και απασχόληση,
4. οικονομία
5. κοινωνική πρόνοια.

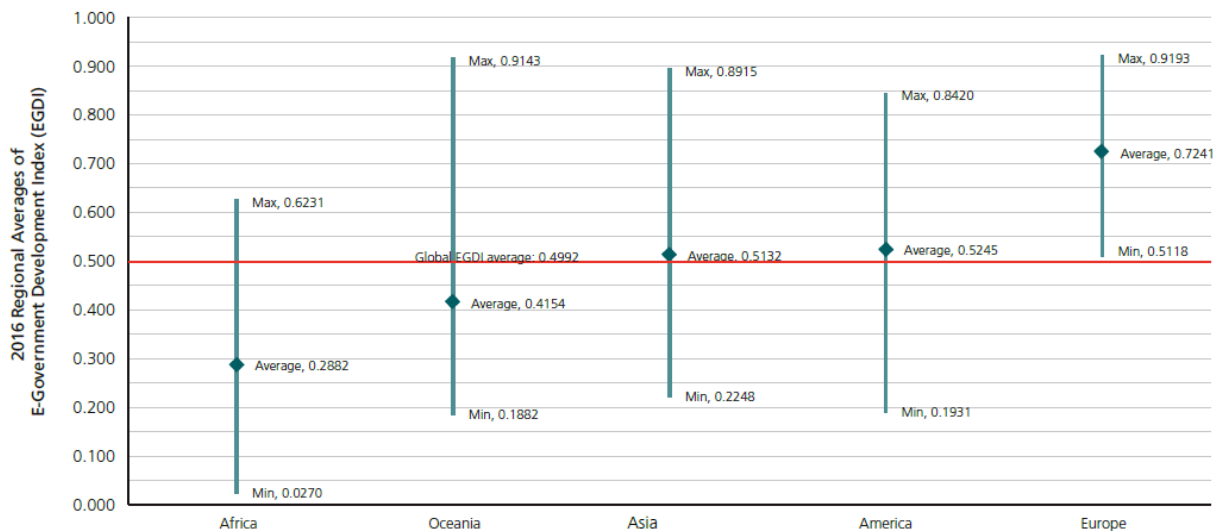
Στην αξιολόγηση της Έρευνας του 2012, προστέθηκε και η περιβαλλοντική διάσταση και από τότε έχει διατηρηθεί. Η Έρευνα του ΟΗΕ έχει σκοπό να αναδείξει την διάδοση της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης μέσω της συγκριτικής αξιολόγησης της επίδοσης των εθνικών κυβερνήσεων, αποτελεί δε χρήσιμο εργαλείο για την διαμόρφωση πολιτικών και στρατηγικών οραμάτων στον τομέα αυτό. Η Έρευνα αποτυπώνει τον Δείκτη Ανάπτυξης της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (*E-Government Development Index / EGDΙ*), ο οποίος θεωρείτε ένας από τους πιο αναγνωρισμένους δείκτες σε παγκόσμιο επίπεδο για τη μέτρηση και τη σύγκριση της επίδοσης των χωρών στο πεδίο της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης. Ο EGDΙ είναι ένας σύνθετος δείκτης και συγκροτείται από τρεις ισοδύναμους δείκτες οι οποίοι αντικατοπτρίζουν: 1) το εύρος και την ποιότητα των

ηλεκτρονικών υπηρεσιών (*Online Service Index, OSI*), 2) το επίπεδο ανάπτυξης των τηλεπικοινωνιακών υποδομών (*Telecommunication Infrastructure Index, TII*), και 3) το ανθρώπινο κεφάλαιο κάθε χώρας (*Human Capital Index, HCI*).

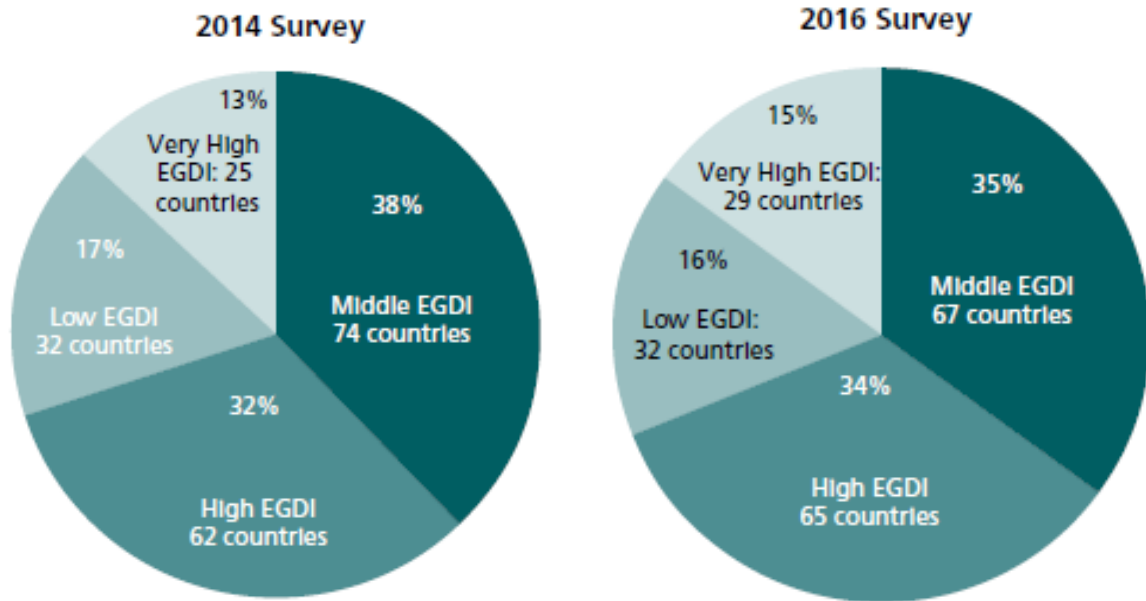
Σχήμα 5: Οι τρεις ισοδύναμοι Δείκτες του EGDI
(πηγή: United Nations E-Government Survey 2016)

Στην Έρευνα του 2016, η οποία σηματοδοτεί την ένατη έκδοση του Τμήματος Οικονομικών και Κοινωνικών Υποθέσεων των Ηνωμένων Εθνών (UNDESA), αναδεικνύεται ο ηγετικός ρόλος της Ευρώπης στον τομέα της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης συγκριτικά με τις άλλες ηπείρους. Στο παρακάτω σχεδιάγραμμα παρατηρούμε ότι, οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης κυμαίνονται στην κλίμακα «υψηλό» - «πολύ υψηλό» Δείκτη EGDI, ήτοι μεγαλύτερος του 0,5.

Διάγραμμα 1: Περιφερειακοί μέσοι όροι με μέγιστες και ελάχιστες τιμές του Δείκτη Ανάπτυξης Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (EGDI) για το 2016
(πηγή: United Nations E-Government Survey 2016)

Σε επίπεδο χωρών, συγκρίνοντας τις Έρευνες του 2014 και του 2016, διαπιστώνεται μικρή αύξηση του ποσοστού των χωρών στην κλίμακα με «πολύ υψηλό» Δείκτη EGDΙ (μεγαλύτερος από 0,75) και με «υψηλό» Δείκτη EGDΙ (μεταξύ 0,5.-0.75), ενώ πάνω από το 50% των χωρών (99 από τις 193) παραμένουν στην κλίμακα με «μεσαίο» και με «χαμηλό» Δείκτη EGDΙ, γεγονός που καταδεικνύει την αναγκαιότητα για περαιτέρω δράσεις και στρατηγικές.

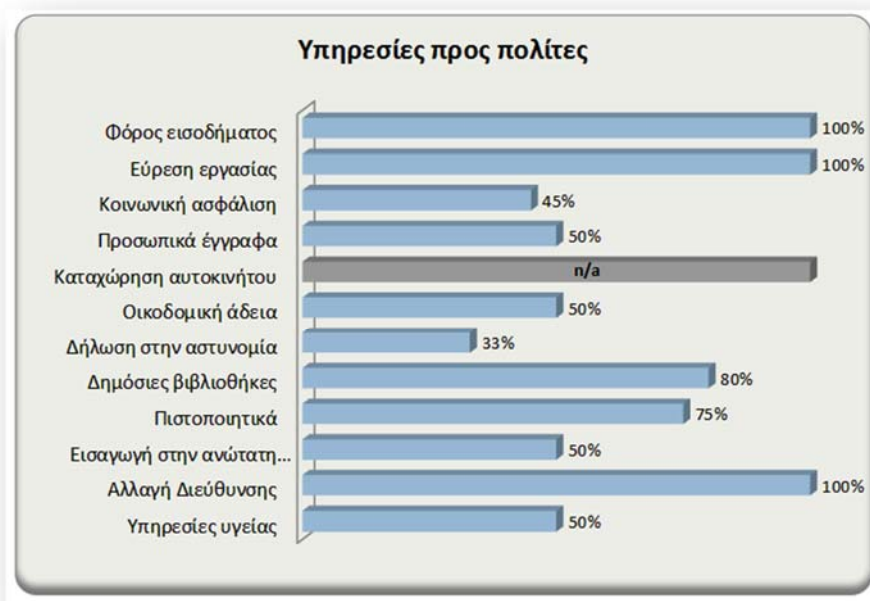
Διαγράμματα 2 & 3: Ταξινόμηση χωρών βάσει του Δείκτη Ανάπτυξης Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (EGDΙ), για τα έτη 2014 και 2016
(πηγή: United Nations E-Government Survey 2016)

Στην Έρευνα του 2016 η Ελλάδα κατατάσσεται στις χώρες με «υψηλό» Δείκτη EGDΙ (0,6910) και καταλαμβάνει την 43^η θέση, η οποία όμως είναι η χαμηλότερη των τελευταίων ετών (34^η θέση το 2014, 37^η το 2012 και 41^η το 2010). Οι δέκα χώρες με το μεγαλύτερο Δείκτη EGDΙ για το 2016 είναι: στην πρώτη θέση η Αγγλία και ακολουθούν η Αυστραλία, η Κορέα, η Σιγκαπούρη, η Φιλανδία, η Σουηδία, η Ολλανδία, η Νέα Ζηλανδία, η Δανία και στην 10^η θέση η Γαλλία.

3.2. eGovernment Benchmark της Ε.Ε.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πραγματοποιεί, από το 2001, έρευνα μεταξύ των κρατών μελών της στην οποία γίνεται συγκριτική αξιολόγηση (benchmarking) προκειμένου να αποτυπωθεί το επίπεδο ανάπτυξης των 20 ηλεκτρονικών παρεχόμενων υπηρεσιών (βλ. eEurope 2002 - 20 βασικές υπηρεσίες, Παράρτημα Δ), στους πολίτες και επιχειρήσεις.

Στην ενιαία έρευνα που διεξήχθη το 2010 σε όλα τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης μαζί με Ισλανδία, Νορβηγία, Ελβετία και Τουρκία (ΕΕ27) προκύπτει ότι παρόλο που η χώρα μας έχει ως προσανατολισμό τον εκσυγχρονισμό της Δημόσιας Διοίκησης και έχει κάνει αρκετές προσπάθειες βελτίωσης, σε ορισμένα πεδία βρίσκεται ακόμα σε αρχικό στάδιο. Στους πίνακες που ακολουθούν παρουσιάζεται ο βαθμός υιοθέτησης για κάθε μία από τις 20 ηλεκτρονικές υπηρεσίες καθώς και οι επιδόσεις της Ελλάδας σε σχέση με το μέσο όρο ΕΕ27.

Σχήμα 6: Επίπεδο εξυπηρέτησης υπηρεσιών Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης για πολίτες (2012) (πηγή: ΚτΠ ΑΕ, Μάιος 2013)

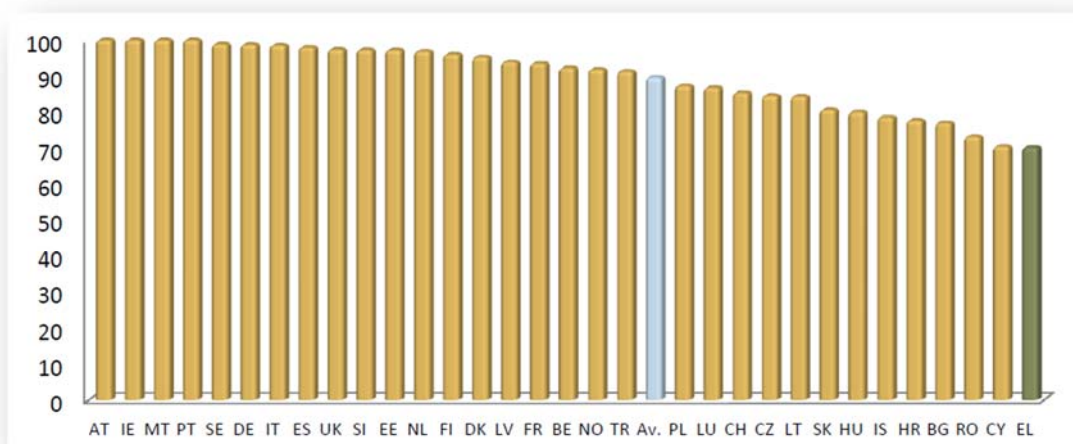

Σχήμα 7: Επίπεδο εξυπηρέτησης υπηρεσιών Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης για επιχειρήσεις (2012) (πηγή: ΚτΠ ΑΕ, Μάιος 2013)

% ολοκλήρωσης υπηρεσιών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης	ΕΛΛΑΔΑ (2010)	ΕΕ27 (2010)
Υπηρεσίες προς Πολίτες	65%	87%
Υπηρεσίες προς Επιχειρήσεις	78%	94%
Σύνολο 20 υπηρεσιών	70%	90%

Πίνακας 1: Ποσοστό (%) ολοκλήρωσης υπηρεσιών Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης της Ελλάδας σε σχέση με το μέσο όρο ΕΕ27 (πηγή: ΚτΠ ΑΕ, Μάιος 2013)

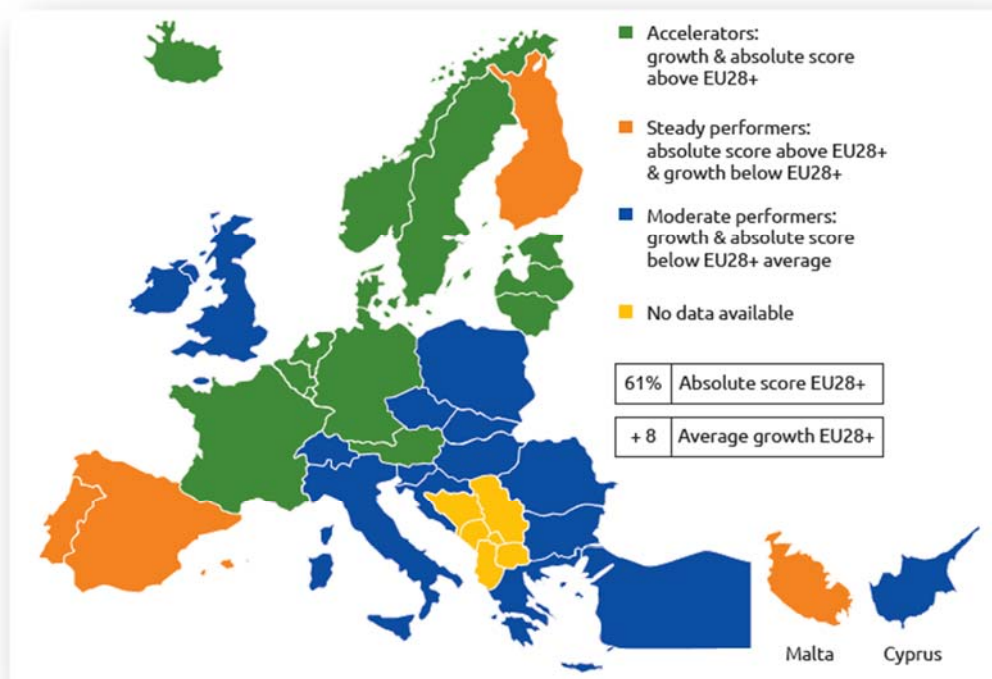
Στο σχήμα που ακολουθεί αποτυπώνεται η επίδοση της Ελλάδας (70%) και κατατάσσεται τελευταία μεταξύ των χωρών.

Διάγραμμα 4: Κατάταξη των κρατών μελών (ΕΕ27) βάσει του ποσοστού (%) ηλεκτρονικής ολοκλήρωσης των 20 υπηρεσιών (πηγή: ΚτΠ ΑΕ, Μάιος 2013)

Από το 2012 η μεθοδολογία του *eGovernment Benchmark* προσαρμόστηκε στις προτεραιότητες του Σχεδίου Δράσης για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση 2011-2015 και η αξιολόγηση πραγματοποιείται βάσει τεσσάρων κριτηρίων: *User Centricity* (Επικέντρωση στο Χρήστη), *Transparency* (Διαφάνεια), *Cross Border Mobility* (Διασυνοριακή Κινητικότητα) και *Key Enablers* (Καταλυτικοί Παράγοντες).

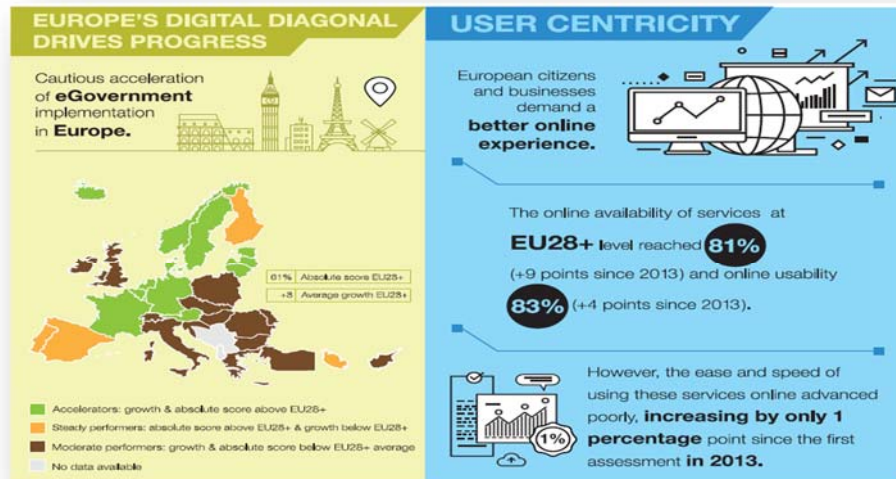
Η τελευταία έκθεση “eGovernment Report 2016” πραγματοποιήθηκε για το χρονικό διάστημα 2012-2015 (4 έτη) στα κράτη – μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης μαζί με Ισλανδία, Μαυροβούνιο, Νορβηγία, Σερβία, Ελβετία, Τουρκία (EU28+) και αφορά την ενσωμάτωση των ψηφιακών τεχνολογιών στις δημόσιες υπηρεσίες. Η έρευνα αυτή κατατάσσει τις χώρες, ανάλογα με το εάν βρίσκονται πάνω ή κάτω από τον μέσο όρο EU28+, σε τρεις κατηγορίες: *Accelerators*, *Steady Performers* και *Moderate Performers*. Η Ελλάδα, σύμφωνα με τα στοιχεία του eGovernment Report 2016, κατατάσσεται στην τρίτη κατηγορία, με τις επιδόσεις της να βρίσκονται κάτω από το μέσο όρο της ΕΕ.

Σχήμα 8: Χάρτης όπου απεικονίζει την επίδοση των κρατών μελών στην ενσωμάτωση των ψηφιακών τεχνολογιών σε σχέση με τον μέσο όρο των EU28+ (πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «eGovernment Benchmark 2016»,)

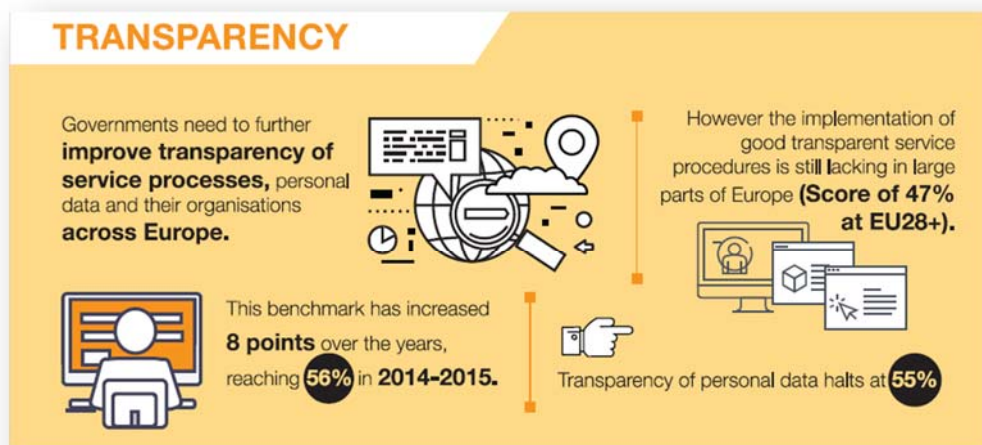
Ειδικότερα:

- *User Centricity (Επικέντρωση στον Χρήστη)*: με την μέση κοινοτική επίδοση να βρίσκεται στους 77 βαθμούς, η Ελλάδα φτάνει τους 58 βαθμούς. Οι χώρες με τις καλύτερες επιδόσεις είναι η Μάλτα και ακολουθούν η Αυστρία, η Εσθονία, η Πορτογαλία και η Φιλανδία ενώ οι χώρες με τις χειρότερες επιδόσεις είναι η Ελλάδα και η Ρουμανία.

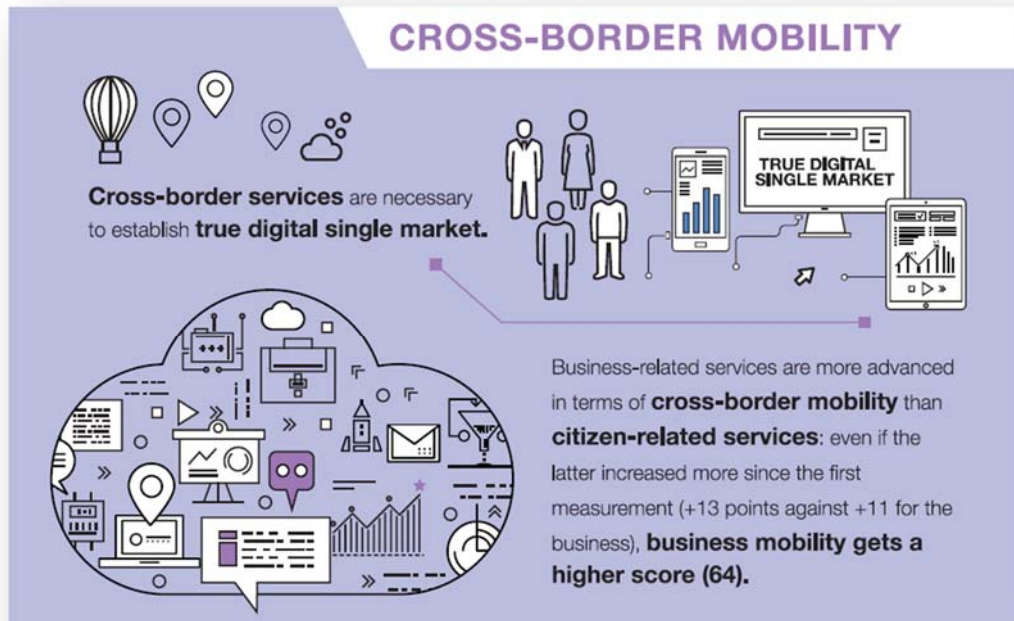
Σχήμα 9: «eGovernment Benchmark 2016» - User Centricity

- *Transparency (διαφάνεια)*: η Ελλάδα έχει 33 βαθμούς με την μέση κοινοτική επίδοση να είναι 55. Οι χώρες με τις καλύτερες επιδόσεις είναι η Μάλτα και ακολουθεί η Εσθονία και η Λιθουανία.

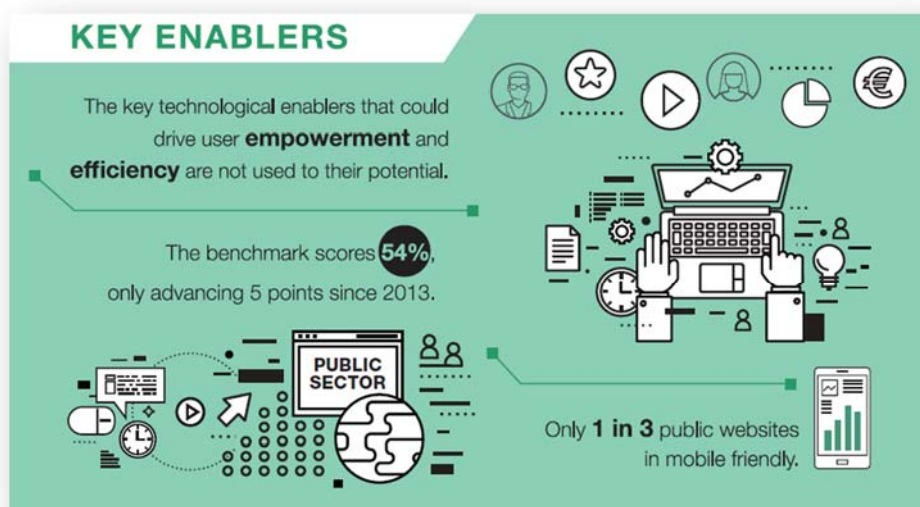
Σχήμα 10: «eGovernment Benchmark 2016» - Transparency

- Cross Border Mobility (διασυνοριακή κινητικότητα): η Ελλάδα έχει επίδοση 27 βαθμούς με το μέσο κοινοτικό όρο να βρίσκεται στο 55 βαθμούς. Οι χώρες με τις καλύτερες επιδόσεις είναι η Αγγλία, η Δανία και η Σουηδία.

Σχήμα 11: «eGovernment Benchmark 2016» - Cross Border Mobility

- Key Enablers (καταλυτικοί παράγοντες): με την επίδοση της Ελλάδας να έχει μόλις 13 βαθμούς ενώ η μέση κοινοτική επίδοση να βρίσκεται στους 54 βαθμούς. Οι χώρες με τις καλύτερες επιδόσεις είναι η Εσθονία και η Μάλτα.

Σχήμα 12: «eGovernment Benchmark 2016» - Key Enablers

Κεφάλαιο 4

Δημόσιες Συμβάσεις & Ηλεκτρονικές Προμήθειες

4.1 Δημόσιες Συμβάσεις

Οι δημόσιες συμβάσεις αποτελούν ένα σημαντικό τομέα της οικονομικής δραστηριότητας των κυβερνήσεων, αφού σχετίζονται με την οικονομική ανάπτυξη και την ευημερία κάθε χώρας. Οι δημόσιες δαπάνες για αγαθά και υπηρεσίες, σύμφωνα με τον Δ. Π. Καράγιωργα (1981), «προκύπτουν μετά από διμερείς συναλλαγές τους κράτους με ιδιωτικούς φορείς. Στις διμερείς αυτές συναλλαγές το κράτος παρουσιάζεται σαν αγοραστής και οι ιδιωτικοί φορείς σαν πωλητές αγαθών και υπηρεσιών». Η αγορά αγαθών και υπηρεσιών στον δημόσιο τομέα είναι κεντρική, διότι υποστηρίζει όλες τις λειτουργίες της Δημόσιας Διοίκησης. Κάθε φορέας και υπηρεσία του δημοσίου τομέα χρειάζεται ένα σύνολο προμηθειών και υπηρεσιών για την εύρυθμη λειτουργία του. Σύμφωνα με Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής το 2012 για την Στρατηγική των ηλεκτρονικών δημοσίων συμβάσεων, «η οικονομική σημασία της αγοράς δημοσίων συμβάσεων της ΕΕ είναι μεγάλη: οι ισχύουσες οδηγίες καλύπτουν συμβάσεις αξίας περίπου 447 δισεκατομμυρίων ευρώ, ενώ η συνολική αγορά για προμήθειες αγαθών, υπηρεσιών και έργων του δημοσίου τομέα της ΕΕ εκτιμάται ότι υπερβαίνει τα 2,4 τρισεκατομμύρια».

4.2 Γενικές Αρχές Δημοσίων Συμβάσεων

Οι γενικές αρχές που διέπουν τις δημόσιες συμβάσεις, σύμφωνα με το Εθνικό και Ενωσιακό Δίκαιο (ΕΑΑΔΗΣΥ (Οδηγία 9/2015), Οδηγίας 2014/24/ΕΕ, ΣΕΕ-ΣΛΕΕ (2012)), είναι οι ακόλουθες:

Η ύπαρξη υγιούς και ελεύθερου ανταγωνισμού, ήτοι η όσο το δυνατόν μεγαλύτερη συμμετοχή οικονομικών φορέων, διασφαλίζει ότι η διαγωνιστική διαδικασία, από την αρχική φάση μέχρι και την ολοκλήρωση αυτής, θα είναι πιο ανταγωνιστική.

Η αρχή της διαφάνειας (η εκ των προτέρων (ex ante) και η εκ των υστέρων (ex post) διαφάνεια) διασφαλίζει ότι όλοι οι όροι, οι κανόνες, οι διαδικασίες, οι προϋποθέσεις, οι τεχνικές προδιαγραφές, που αναγράφονται στα έγγραφα της σύμβασης (βλ. Παράρτημα Α) είναι ακριβής, σαφής και κατανοητοί. Τροποποίηση συμβάσεων πραγματοποιείται σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 132 του ν.4412/16. Η αρχή αυτή έχει καίρια σημασία αφού συνδέεται με την αμεροληψία της διαγωνιστικής διαδικασίας και την καταπολέμηση της διαφθοράς στις δημόσιες συμβάσεις.

Η αρχή της ίσης μεταχείρισης και της μη διάκρισης λόγω ιθαγένειας συνίσταται στο ότι όλοι οι οικονομικοί φορείς έχουν ίδιες ευκαιρίες ενημέρωσης και συμμετοχής στους δημόσιους διαγωνισμούς. Η αρχή αυτή είναι μία από τις πιο βασικές, διότι βασίζεται στο θεμελιώδες δικαίωμα του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της ελευθερίας και της ισότητας.

Η αρχή της δημοσιότητας διασφαλίζει ότι οι οικονομικοί φορείς έχουν πρόσβαση στην πληροφορία και στην ενημέρωση των διακηρύξεων, των αποφάσεων, των αναθέσεων των δημοσίων συμβάσεων.

Η αρχή της αναλογικότητας αποσκοπεί στο ότι οι αναθέτουσες αρχές υποχρεώνονται να εφαρμόζουν κριτήρια επιλογής και ανάθεσης (τεχνικές προδιαγραφές, πιστοποιητικά, τίτλοι κ.α.) που αναλογούν ως προς τα χαρακτηριστικά της εκάστοτε διαδικασίας. Σε περίπτωση μη εφαρμογής της εν λόγω αρχής από τις αναθέτουσες αρχές, δύναται να οδηγηθούν σε αποκλεισμό προσφέροντες από την διαγωνιστική διαδικασία.

Η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης διασφαλίζει την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων και των υπηρεσιών, χωρίς να χρειάζεται εναρμόνιση των εθνικών νομοθεσιών.

Η αρχή περί σύγκρουσης συμφερόντων σύμφωνα με την οποία «τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι οι αναθέτουσες αρχές λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα για την αποτελεσματική πρόληψη, τον εντοπισμό και την επανόρθωση συγκρούσεων συμφερόντων που προκύπτουν κατά τη διεξαγωγή διαδικασιών προμήθειας, ούτως ώστε να αποφεύγονται τυχόν στρεβλώσεις του ανταγωνισμού και να διασφαλίζεται η ίση μεταχείριση όλων των οικονομικών φορέων» (άρθρο 24 Οδηγίας 2014/24/ΕΕ).

Στο πλαίσιο της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημιούργησε ένα εργαλείο παροχής πληροφοριών eCertis (<https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/ecertis/>) με σκοπό να βοηθήσει τον οικονομικό φορέα, που ενδιαφέρεται να συμμετάσχει σε ανοικτό διεθνή διαγωνισμό άλλου κράτους μέλους, να προσδιορίσει και να αναγνωρίσει τα πιστοποιητικά και τις βεβαιώσεις που απαιτούνται για τη διαγωνιστική διαδικασία.

4.3 Στάδια Διαγωνιστικής Διαδικασίας των Δημοσίων Συμβάσεων

Γενικά, στην διαδικασία των δημόσιων συμβάσεων, τα συμβαλλόμενα μέρη είναι:

- ο δημόσιος τομέας (φορείς και υπηρεσίες), που δημοσιεύει την πρόθεσή του να προμηθευτεί αγαθά και υπηρεσίες σύμφωνα με το θεσμικό πλαίσιο κάθε χώρας,
- οι προμηθευτές, οι οικονομικοί φορείς (ιδιωτικές επιχειρήσεις), που ανταποκρίνονται στις προσκλήσεις υποβολής προσφορών και υποδεικνύουν την πρόθεσή τους να πουλήσουν.

Οι διαδικασίες δημοσίων προμηθειών διακρίνονται σε:

(α) Ανοικτή: η αναθέτουσα αρχή δημοσιεύει το τεύχος διακήρυξης, γεγονός που επιτρέπει σε κάθε οικονομικό φορέα που μπορεί να ικανοποιήσει τους όρους της σύμβασης να υποβάλλει προσφορά.

(β) Κλειστή και (γ) Με διαπραγμάτευση: η αναθέτουσα αρχή προσδιορίζει στην πρόσκληση επιβεβαίωσης ενδιαφέροντος τον ελάχιστο αριθμό υποψηφίων που σκοπεύει να καλέσει. «Σε κάθε περίπτωση, ο αριθμός των υποψηφίων που καλούνται

πρέπει να είναι επαρκής, ώστε να εξασφαλίζεται πραγματικός ανταγωνισμός» (άρθρο 84 του ν.4412/16).

Το μεγαλύτερο ποσοστό των διαγωνισμών των δημοσίων προμηθειών πραγματοποιείται με τη διαδικασία του ανοικτού διαγωνισμού και για τον λόγο αυτό κρίνεται απαραίτητο η παρουσίαση των σταδίων που ακολουθείται σε ανοικτή διαδικασία μέχρι και της ολοκλήρωσή της.

Μια ανοικτή και ανταγωνιστική διαδικασία σύναψης δημόσιων συμβάσεων αρχίζει με την συγγραφή του τεύχους διακήρυξης όπου η αναθέτουσα αρχή περιγράφει αναλυτικά τις ανάγκες της και προσκαλεί τους οικονομικούς φορείς να δηλώσουν το ενδιαφέρον τους υποβάλλοντας προσφορά. Στο τεύχος διακήρυξης αναγράφονται με σαφήνεια:

- τα στοιχεία που αφορούν την αναθέτουσα αρχή,
- η περιγραφή του φυσικού και του οικονομικού αντικείμενου της σύμβασης,
- το θεσμικό πλαίσιο που διέπει τη σύμβαση,
- οι τεχνικές προδιαγραφές,
- τα κριτήρια ποιοτικής επιλογής (ελάχιστες προϋποθέσεις συμμετοχής, τεχνική και επαγγελματική ικανότητα, οικονομική και χρηματοοικονομική επάρκεια),
- το κριτήριο ανάθεσης,
- η διαδικασία υποβολής προσφοράς,
- η διαδικασία αποσφράγισης των προσφορών,
- η διαδικασία αξιολόγησης,
- τα απαιτούμενα δικαιολογητικά κατακύρωσης,
- οι όροι εκτέλεσης της σύμβασης.

Μετά την δημοσίευση του τεύχους διακήρυξης, οι οικονομικοί φορείς που πληρούν τα κριτήρια ποιοτικής επιλογής και δύναται να ικανοποιήσουν τους όρους της διακήρυξης, υποβάλλουν εντός προθεσμίας την προσφορά τους στην αναθέτουσα αρχή. Μετά τη φάση υποβολής προσφορών, ακολουθούν: η αξιολόγηση των προσφορών, η επιλογή του προμηθευτή, η σύνταξη και υπογραφή της σύμβασης και τέλος η εκτέλεση της σύμβασης (Κουντζέρης,Α. 2007, Οδηγία 2014/24/ΕΕ).

4.4 Ηλεκτρονικές Προμήθειες

Η παγκοσμιοποίηση είναι μια μη αναστρέψιμη διαδικασία και σχετίζεται με την αυξημένη ελευθερία και ικανότητα των ατόμων και των επιχειρήσεων να διεξάγουν οικονομικές δραστηριότητες με κατοίκους άλλων χωρών. Οι παράγοντες που έδωσαν σημαντική ώθηση στην εξέλιξη της παγκοσμιοποίησης είναι η άρση των φραγμών για τη δημιουργία επιχειρήσεων μεταξύ των χωρών και η γρήγορη μείωση του κόστους των συναλλαγών μέσω της πρόοδος των ΤΠΕ. Τις τελευταίες δύο δεκαετίες, πολλές χώρες έχουν υιοθετήσει πολιτικές για να εισέλθουν στην αναδυόμενη παγκόσμια αγορά. Οι πολιτικές αυτές αποσκοπούν στην αναδιάρθρωση ολόκληρης της οικονομίας τους: ανταγωνιστικό περιβάλλον, μακροοικονομική σταθερότητα, ιδιωτικοποίηση, διαφάνεια, απελευθέρωση του εμπορίου. Οι ιδιωτικές επιχειρήσεις, αφού αναγνώρισαν την θετική συμβολή των ΤΠΕ στην οικοδόμηση του ανταγωνιστικού περιβάλλοντος στην αγορά, προχώρησαν στην άμεση ενσωμάτωση αυτών στις εσωτερικές τους διαδικασίες, στοχεύοντας στην οικονομική τους μεγέθυνση. Οι ηλεκτρονικές προμήθειες προσφέρουν λοιπόν στην αγορά την δυνατότητα να αποκτήσει τα χαρακτηριστικά εκείνα που διέπουν τις κύριες αρχές του τέλει ανταγωνισμού (Carayannis et al., 2003:1-2):

- απεριόριστη πρόσβαση σε κυβερνητικές πληροφορίες,
- αύξηση της διαφάνειας της αγοράς,
- διεθνείς ευκαιρίες προμηθειών στις τοπικές επιχειρήσεις και βελτίωση της πρόσβασης τους στην αγορά (άρση εμποδίων εισόδου επιχειρήσεων στην αγορά),
- οικονομική ολοκλήρωση.

Από την μεριά του δημόσιου τομέα, οι «παραδοσιακές» δημόσιες συμβάσεις παρουσιάζουν πολλές ελλείψεις και χαρακτηρίζονται από (Carayannis et al., 2003:4):

- πολύπλοκες, χρονοβόρες και κοστοβόρες διαδικασίες,
- υπερβολική παρέμβαση του κράτους,
- γραφειοκρατικές δυσλειτουργίες,
- φαινόμενα διαφθοράς,
- απουσία σαφούς εθνικής στρατηγικής σε θέματα πληροφορικής,
- μεγάλος όγκος χαρτιού,

- έλλειψη ευέλικτου κεντρικού ελέγχου,
- έλλειψη ποιότητας πληροφοριών,
- αντίσταση στην αλλαγή.

Συνεπάγεται λοιπόν ότι, οι αναδυόμενες ΤΠΕ παρέχουν την ευκαιρία στις κυβερνήσεις να μετασχηματίσουν τις παρεχόμενες προς τους πολίτες υπηρεσίες και να αναδείξουν νέες προς όφελος του δημοσίου συμφέροντος. Η ενσωμάτωση των ΤΠΕ στις δημόσιες προμήθειες έχει καταλυτικό ρόλο για την εδραίωση των θεμελιωδών αρχών της οικονομίας της αγοράς, και ως εκ τούτου, επιτυγχάνεται η αύξηση της παραγωγικότητας της χώρας, η άρση των εγχώριων φραγμών στο διεθνές εμπόριο και η αύξηση της αποτελεσματικότητας και της διαφάνειας.

4.5 Θεσμικό Πλαίσιο

Μία από τις προτεραιότητες που προωθεί η Ευρωπαϊκή Ένωση τις τελευταίες δεκαετίες για την επίτευξη της ενιαίας αγοράς είναι ο μετασχηματισμός των δημοσίων προμηθειών θεσπίζοντας μια πιο αποδοτική και καινοτόμο διαδικασία. Οι ΤΠΕ είναι ένα ηλεκτρικό εργαλείο που δύναται να προκαλέσει διαρθρωτικές αλλαγές στην εγχώρια και διεθνή αγορά επιτρέποντας στα αγαθά και στις υπηρεσίες να κινούνται ελεύθερα και ευνοώντας την ανταγωνιστικότητα των ευρωπαϊκών προμηθευτών σε εγχώριες και παγκόσμιες αγορές.

Το 1996 η Ευρωπαϊκή Ένωση αναφέρει στην Πράσινη Βίβλο που εξέδωσε για τις δημόσιες συμβάσεις ότι *«η εφαρμογή μιας αποτελεσματικής πολιτικής για τις δημόσιες συμβάσεις είναι σημαντική αν θέλουμε η ενιαία αγορά να πετύχει τους στόχους της: πρόκληση σταθερής ανάπτυξης μακροπρόθεσμα και δημιουργία θέσεων εργασίας και ευνοϊκών προϋποθέσεων για την ανάπτυξη επιχειρήσεων που μπορούν να εκμεταλλευτούν τις δυνατότητες που προσφέρει η μεγαλύτερη ολοκληρωμένη αγορά του κόσμου, αποτελεσματική στήριξη του ανταγωνισμού στις αγορές παγκοσμίως, εξασφάλιση για τους χρήστες και τους φορολογούμενους υπηρεσίες καλύτερης ποιότητας σε χαμηλότερη τιμή από τους φορείς του δημοσίου»* (Ευρωπαϊκή Ένωση, 1996). Στη σύνοδο κορυφής της Λισαβόνας το 2000, άρχισε να διαφαίνεται ότι η εμφάνιση νέων

τεχνολογιών πληροφοριών και επικοινωνιών (ΤΠΕ) προσφέρει αποτελεσματικότητα, διαφάνεια όχι μόνο στον τομέα των δημόσιων συμβάσεων αλλά σε όλο το εύρος των δημοσίων υπηρεσιών και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εγκαινιάζει τις πρωτοβουλίες «eEurope». Το 2004 εκδόθηκε η νομοθετική Οδηγία 2004/18/ΕΚ «περί συντονισμού των διαδικασιών σύναψης δημοσίων συμβάσεων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών» η οποία ενσωματώθηκε στο εθνικό δίκαιο με το ΠΔ60/2007. Η Οδηγία αυτή περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, για πρώτη φορά, την έκφραση «γραπτώς» προκειμένου να περιγράψει «κάθε σύνολο λέξεων ή αριθμών ... που διαβιβάζονται και αποθηκεύονται με ηλεκτρονικά μέσα», τον όρο «ηλεκτρονικό μέσο» καθώς και την δυνατότητα προσφυγής σε ηλεκτρονικούς πλειστηριασμούς. Η εν λόγω Οδηγία καταργήθηκε μετά την έκδοση και εφαρμογή της νέας Οδηγίας 2014/24/ΕΕ σχετικά με τις διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων.

Στην Ελλάδα ψηφίστηκαν:

- το 2010, ο ν.3861/10, με τον οποίο εφαρμόστηκε το πρόγραμμα Δι@ύγεια,
- το 2011, ο ν.4013/11, με τον οποίο συστάθηκε η Ενιαία Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Συμβάσεων και το Κεντρικό Ηλεκτρονικό Μητρώο Δημοσίων Συμβάσεων (ΚΗΜΔΗΣ),
- το 2013, ο ν.4155/13 με τον οποίο συστάθηκε το Εθνικό Σύστημα Ηλεκτρονικών Δημοσίων Συμβάσεων (ΕΣΗΔΗΣ), και
- το 2016, ο ν.4412/16, με τον οποίο ενσωματώνεται στο εθνικό δίκαιο η νέα Οδηγία 2014/24/ΕΕ,

τα οποία αναλύονται περαιτέρω στο κεφάλαιο 5 που ακολουθεί και στο Παράρτημα Γ της παρούσας.

4.6 Παράγοντες για την Ανάπτυξη των Ηλεκτρονικών Δημόσιων Προμηθειών

Οι Carayannis G. E. & Popescu D., μελετώντας τις εμπειρίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην ανάπτυξη και εισαγωγή νέων υπηρεσιών Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης στον τομέα των δημοσίων προμηθειών, κατέληξαν σε ορισμένους βασικούς παράγοντες οι

οποίοι θα συμβάλουν θετικά στην ανάπτυξη των ηλεκτρονικών αυτών υπηρεσιών (Carayannis G. E. & Popescu D., 2003:10-11):

- ✓ Οι ηλεκτρονικές δημόσιες συμβάσεις έχουν καταστεί μία από τις βασικές προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης,
- ✓ Το ανθρώπινο δυναμικό που είναι αρμόδιο για την συντήρηση των ΤΠΕ πρέπει να είναι υψηλά εξειδικευμένο προσωπικό,
- ✓ Οι οικονομικοί φορείς που ενδιαφέρονται να συμμετάσχουν σε διαγωνισμούς δημόσιων συμβάσεων πρέπει να διαθέτουν υπολογιστές με πρόσβαση στο Διαδίκτυο,
- ✓ Η αναθέτουσα αρχή θα πρέπει να εξασφαλίσει τη μέγιστη δυνατή δημοσιότητα των τευχών διακήρυξης των διαγωνισμών, ακόμα και σε διεθνές επίπεδο, προκειμένου να προσελκύσει επαρκή αριθμό προμηθευτών και να διασφαλίσει την αρχή της διαφάνειας,
- ✓ Η διαφάνεια, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, βελτιώθηκε με την ανάπτυξη και την συστηματική χρήση του SIMAP,
- ✓ Τα πρότυπα τεύχη διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στο άνοιγμα των αγορών,
- ✓ Η χρήση προηγμένων ψηφιακών υπογραφών είναι ιδιαίτερα σημαντική για την ανάπτυξη των προηγμένων συστημάτων ηλεκτρονικών δημοσίων συμβάσεων,
- ✓ Οι υπηρεσίες υποστήριξης (help desk) και τα προγράμματα κατάρτισης προς τους χρήστες των ΠΣ αλλά και προς τους προμηθευτές είναι απαραίτητα για τη άρση των εμποδίων (προβλήματα πρόσβασης, έλλειψη τεχνογνωσίας και χαμηλή αποδοχή από τους χρήστες),
- ✓ Η δημιουργία μίας ολοκληρωμένης ηλεκτρονικής διαδικασίας προμηθειών με τη χρήση των ΤΠΕ θα είναι εφικτή μόνο εάν όλα τα κράτη μέλη συνεργαστούν στενά μεταξύ τους και εφόσον επιτρέψουν την συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα στον σχεδιασμό και στη διαχείριση αυτής, δεδομένου της εμπειρίας και της απαραίτητης υποδομής που διαθέτει,
- ✓ Η «συγκριτική αξιολόγηση» των επιδόσεων των διαφόρων φορέων που εφαρμόζουν ηλεκτρονικές δημόσιες προμήθειες είναι απαραίτητη καθώς επίσης και κάθε άλλη πληροφορία σχετικά με τις βέλτιστες διεθνείς πρακτικές.

4.7 Οφέλη από την Εφαρμογή Ηλεκτρονικών Δημόσιων Προμηθειών

Οι ιδιωτικές επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στη διεθνή αγορά υιοθέτησαν πρώτες τα ηλεκτρονικά συστήματα προμηθειών προκειμένου να βελτιώσουν την διαχείριση της εφοδιαστικής τους αλυσίδα. Τα οφέλη που αποκόμισαν συνοψίζονται στα κάτωθι σημεία (Panayiotou et al., 2003:81):

- βελτιωμένος έλεγχος των σχέσεων με τον προμηθευτή,
- ακριβής εκπλήρωση των διαδικασιών,
- εξοικονόμηση χρόνου,
- βελτίωση της αποτελεσματικότητας,
- επίτευξη υψηλότερης ποιότητας υπηρεσιών,
- μειωμένες τιμές από τους βασικούς προμηθευτές,
- μειωμένο κόστος αποθεμάτων,
- μείωση του κύκλου παραγγελίας.

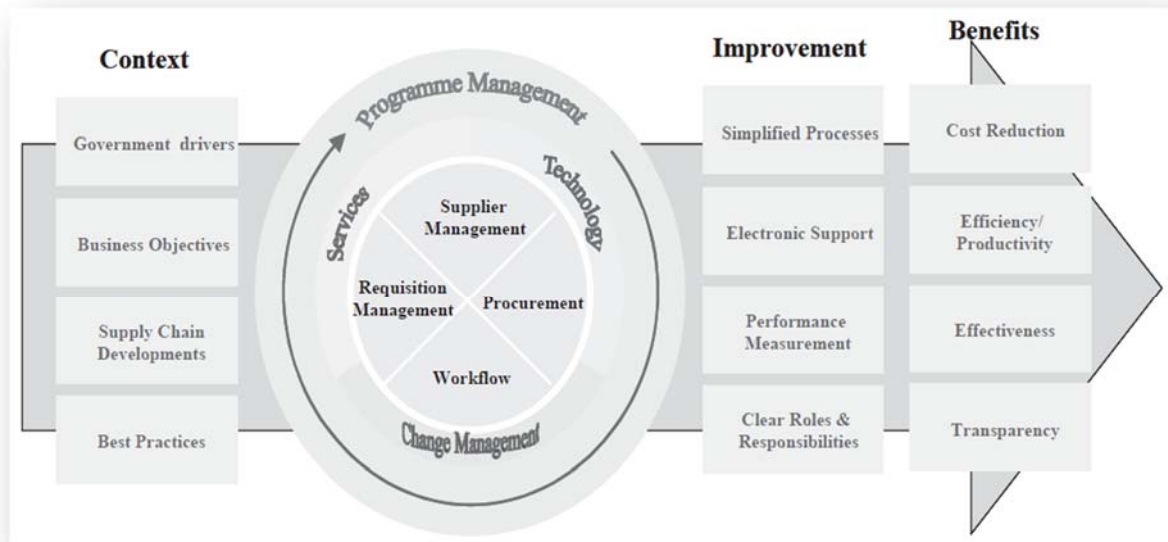
Οι ηλεκτρονικές προμήθειες στο δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα παρουσιάζουν παρόμοια χαρακτηριστικά, αφού ο βασικός στόχος τους είναι η εύρεση της αναγκαίας προμήθειας στην καλύτερη δυνατή τιμή και ποιότητα. Παρόλα αυτό, ο δημόσιος τομέας διαφοροποιείται διότι (Panayiotou et al., 2003:82):

1. διαχειρίζεται δημόσιο χρήμα, οπότε η προμήθεια αγαθών πρέπει να εξυπηρετεί τον δημόσιο πλούτο,
2. διέπεται από καθορισμένο θεσμικό πλαίσιο,
3. πρέπει να προμηθευτεί πολύ μεγαλύτερη ποικιλία και ποσότητα αγαθών και υπηρεσιών από ότι ο ιδιωτικός τομέας,
4. συναλλάσσεται με υπερβολικά μεγάλο αριθμό προμηθευτών,
5. οφείλει να εξασφαλίζει την αρχή της διαφάνειας,
6. οφείλει να διαθέτει ένα ενιαίο σχέδιο δημόσιων συμβάσεων, για όλους τους φορείς και τις υπηρεσίες του, καθώς και την δυνατότητα ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ τους, προϋποθέσεις που δεν είναι απαραίτητες για τον ιδιωτικό τομέα.

Στο σχήμα που ακολουθεί απεικονίζονται τα οφέλη από την χρήση ηλεκτρονικών προμηθειών, τα οποία, βάσει της σχετικής βιβλιογραφίας (Carayannis et al., (2003), Panayiotou et al., (2003), Henriksen et al., (2005), Neupane et al., (2012)) συνοψίζονται ως ακολούθως:

- η καλύτερη παρακολούθηση των διαγωνιστικών διαδικασιών,
- η μείωση του κόστους,
- η βελτίωση της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας,
- η αύξηση της απόλυτης διαφάνειας,
- η δημιουργία απλουστευμένων διαδικασιών,
- η ηλεκτρονική υποστήριξη των δραστηριοτήτων,
- η συνεχής μέτρηση των επιδόσεων,
- ο καθορισμός των τεχνικών προδιαγραφών,
- η αύξηση της συμμετοχής των οικονομικών φορέων σε διαγωνισμούς με απλουστευμένες διαδικασίες και μικρότερες προθεσμίες,
- οι βελτιωμένες και πιο «οικονομικές» παρεχόμενες δημόσιες υπηρεσίες προς τους πολίτες,
- η ελάττωση της άμεσης ανθρώπινης αλληλεπίδρασης στην ηλεκτρονική διαγωνιστική διαδικασία, γεγονός που συμβάλει ευεργετικά στην αύξηση της αποδοτικότητας των δημοσίων υπηρεσιών καθώς και στην καταπολέμηση της διαφθοράς,
- η ευκολότερη και αποτελεσματικότερη παρακολούθηση του συνόλου των δημοσίων συμβάσεων από την κυβέρνηση.

Οι δημόσιες υπηρεσίες που συνάπτουν συμβάσεις με οικονομικούς φορείς, για την εξόφληση του συμβατικού τιμήματος χρησιμοποιούν δημόσιο χρήμα το οποίο οφείλουν να το αξιοποιήσουν με όσο το δυνατόν πιο αποτελεσματικό τρόπο. Βασιζόμενοι στα προαναφερθέντα πλεονεκτήματα καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι, η χρήση των πληροφοριακών συστημάτων στη διαγωνιστική διαδικασία των δημοσίων προμηθειών καθιστά την όλη διαδικασία πιο διαφανή και ανοικτή σε έλεγχο και σε παρακολούθηση, ήτοι συμβάλλει θετικά στην χρηστή δημοσιονομική διαχείριση του δημοσίου χρήματος.

Σχήμα 13: Οφέλη εφαρμογής ηλεκτρονικών προμηθειών στις δημόσιες προμήθειες

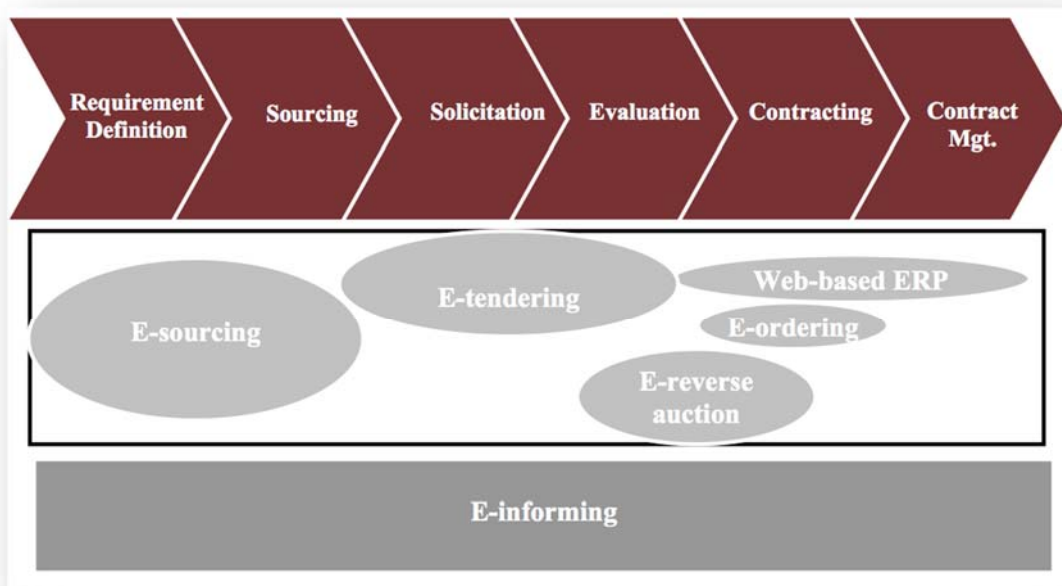
(πηγή: Panayiotou A. N., Gayialis P. S. & Tatsiopoulos P. I., 2003:95)

4.8 Τύποι Ηλεκτρονικών Συστημάτων Προμηθειών

Οι ηλεκτρονικές δημόσιες προμήθειες ορίζονται ως η χρήση των ΤΠΕ, από τις κυβερνήσεις, προκειμένου να αυτοματοποιήσουν τη διαγωνιστική διαδικασία με σκοπό την αύξηση της αποτελεσματικότητας, της ποιότητας και της διαφάνειας στις δημόσιες συμβάσεις. Στην αγορά υπάρχουν διάφοροι τύποι ηλεκτρονικών συστημάτων προμηθειών, όπου κάθε ένα από αυτά έχει τα δικά του χαρακτηριστικά γνωρίσματα και τη δική του συγκεκριμένη λειτουργικότητα, όπως παρουσιάζονται κατωτέρω (Neurane et al., 2012:306):

- e-Informing: η συλλογή και η διανομή πληροφοριών αγοράς από και προς εσωτερικούς και εξωτερικούς αγοραστές και προμηθευτές.
- e-Sourcing: η διαδικασία ταυτοποίησης νέων προμηθευτών για συγκεκριμένες κατηγορίες αγαθών και υπηρεσιών.
- e-Tendering: η διαδικασία αποστολής αιτήσεων για πληροφορίες και τιμές στους προμηθευτές και η λήψη της απάντησης.
- e-Reverse auctioning: διαδικτυακή τεχνολογία αντίστροφης δημοπρασίας, αγορά -βάσει τιμής-προϊόντων και υπηρεσιών που δημοπρατούνται από διάφορους προμηθευτές,

- e-Ordering: η διαδικασία της αγοράς, συμπεριλαμβανομένης της παραγγελίας, της έγκρισης παραγγελιών, της παραλαβής και της διαδικασίας πληρωμής.
- e-MRO & Web based ERP: η διαδικασία της αγοράς και της παραλαβής των αγαθών ή υπηρεσιών που παραγγέλλονται μέσω ενός λογισμικού μέσω διαδικτύου (το e-MRO ασχολείται με τα έμμεσα στοιχεία (συντήρηση, επισκευή), το Web based ERP ασχολείται με προϊόντα),
- e-Markets: οι ηλεκτρονικές αγορές,
- e-Auctions: οι ηλεκτρονικές δημοπρασίες μεταξύ επιχειρήσεων, και
- e-Contracting: η διαδικασία σύναψης συμβάσεων μεταξύ εταιρειών.

Σχήμα 14: Τύποι ηλεκτρονικών συστημάτων προμηθειών στον προμηθευτικό κύκλο
(πηγή: <https://www.ungm.org/Areas/Public/pph/ch04s02.html>)

Κεφάλαιο 5

Πληροφοριακά Συστήματα

5.1 Πρόγραμμα Δι@ύγεια

Η Δημόσια Διοίκηση, λόγω της εσωστρέφειά της, εμφάνιζε συχνά φαινόμενα διαφθοράς (αδιαφανείς διαδικασίες, κακοδιοίκηση/διαχείριση, κατάχρησης εξουσίας, κατασπατάληση δημόσιου χρήματος) οπότε όφειλε να βρει ένα μέσο για να θωρακίσει τον εαυτό της από τέτοια κρούσματα που υπονόμειναν τόσο το δημόσιο βίο όσο και την ποιότητα της δημοκρατίας. Στο πλαίσιο λοιπόν της ανάγκης μιας διαρθρωτικής μεταρρύθμισης της ελληνικής Δημόσιας Διοίκησης υιοθετήθηκε το πρόγραμμα Δι@ύγεια το οποίο έρχεται να αμβλύνει, ή ακόμα και να θεραπεύσει, παθογένειες του παρελθόντος.

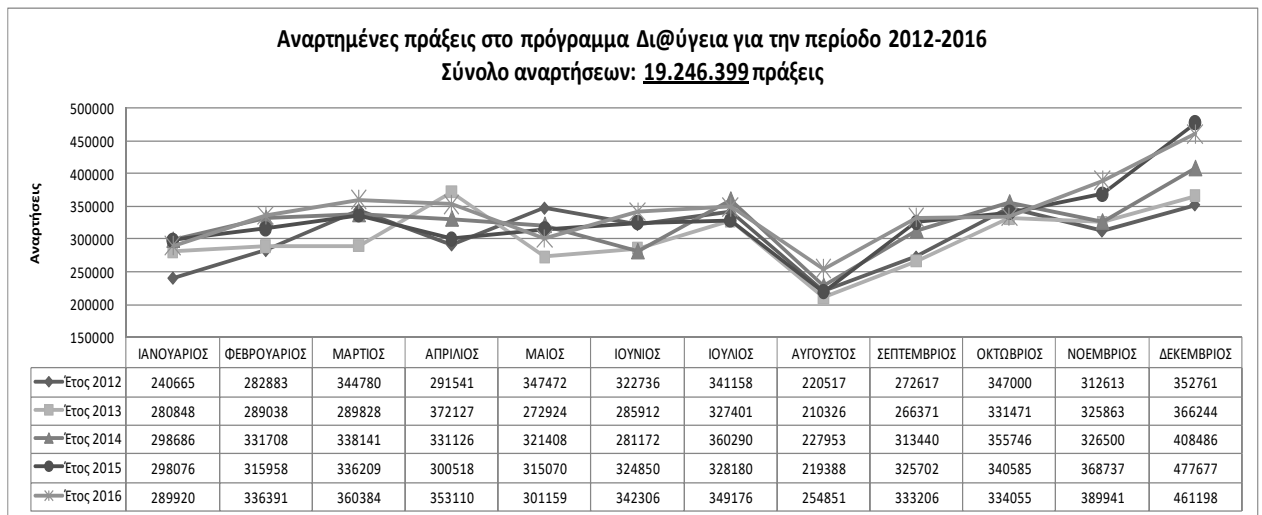
Το Πρόγραμμα Δι@ύγεια (<https://diavgeia.gov.gr/>) συστάθηκε με τον ν.3861/10 και αποτελεί μία καινοτόμο θεσμική πρωτοβουλία που σηματοδοτεί την μετάβαση της υπάρχουσας εσωστρεφούς διοικητικής κουλτούρας σε μία εξωστρεφή ανθρωποκεντρική Δημόσια Διοίκηση (βλ. Παράρτημα Γ). Η καινοτομία του προγράμματος αυτού έγκειται στο ότι υποχρεώνει - για πρώτη φορά - τις δημόσιες υπηρεσίες και τους φορείς του στενού και ευρύτερου δημόσιου τομέα καθώς και τους οργανισμούς της τοπικής αυτοδιοίκησης Α και Β βαθμού να αναρτούν στο Διαδίκτυο μια σειρά πράξεων και αποφάσεων προκειμένου ο πολίτης να έχει πρόσβαση σε αυτές. *«Κάθε πράξη, εκτός από όσες δημοσιεύονται στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης, αποκτά ισχύ μόνο μέσω της ανάρτησής της στο Διαύγεια. Με την ολοκλήρωση της ανάρτησης κάθε πράξη υπογράφεται ψηφιακά από το σύστημα Δι@ύγεια και αποκτά έναν μοναδικό Αριθμό Διαδικτυακής Ανάρτησης (ΑΔΑ). Ο ΑΔΑ είναι η ταυτότητα κάθε αναρτημένης πράξης, την πιστοποιεί και την ακολουθεί εφεξής»*. Επιπλέον, ως κανάλι διάχυσης της πληροφορίας

δίνει την δυνατότητα στους πολίτες να ασκήσουν έλεγχο της δημοκρατικής λειτουργίας της Δημόσιας Διοίκησης.

Για τις ανάγκες της εφαρμογής του προγράμματος Δι@ύγεια, το Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης συντονίζει (Σ.ΟΔΕ) και υποστηρίζει επιχειρησιακά ιεραρχικό δίκτυο Ομάδων Διοίκησης Έργου (ΟΔΕ) οι οποίες έχουν συσταθεί στους υπόχρεους φορείς. Οι ΟΔΕ στελεχώνονται από «υπαλλήλους που διαθέτουν διοικητικές και τεχνικές γνώσεις και στην αρμοδιότητά τους εμπίπτουν η τεχνική, διαδικαστική και οργανωτική υποστήριξη της διαδικασίας καταχώρισης και ανάρτησης νόμων και πράξεων στο Διαδίκτυο» (ΕΚΔΔΑ, 2012). Στο πρόγραμμα Δι@ύγεια σήμερα υπάρχουν περίπου 75.600 εγγεγραμμένοι χρήστες από όλο το στενό και ευρύτερο δημόσιο τομέα και τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Στο σημείο αυτό πρέπει να τονίσουμε την θετική συμβολή του δικτύου των ΟΔΕ στην ανάπτυξη «ψηφιακής» κουλτούρας στην Δημόσια Διοίκηση, κατά την τελευταία επταετία, η οποία με τη σειρά της συνετέλεσε στον περιορισμό του χρόνου προσαρμογής των δημοσίων υπαλλήλων στην χρήση του πληροφοριακού συστήματος ΚΗΜΔΗΣ. Σήμερα στο πρόγραμμα Δι@ύγεια είναι ενταγμένοι 4.569 φορείς του στενού και ευρύτερου δημόσιου τομέα και των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης Α και Β βαθμού, ενώ έχουν αναρτηθεί περισσότερες από 24.200.000 πράξεις (<https://diavgeia.gov.gr>).

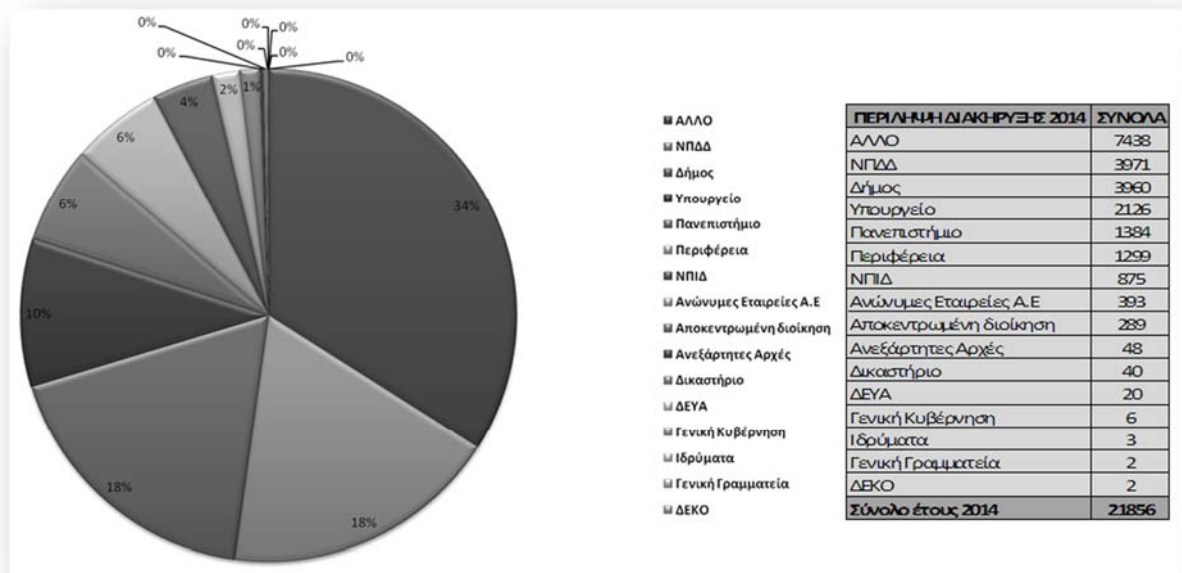
A/A	Πράξεις που αναρτούνται στο πρόγραμμα Δι@ύγεια
1.	Νόμοι, πράξεις κανονιστικού περιεχομένου, εγκύκλιοι, γνωμοδοτήσεις
2.	Πράξεις οικονομικού περιεχομένου (όπως προϋπολογισμοί, απολογισμοί, ισολογισμοί, ανάληψης υποχρέωσης δαπάνης)
3.	Πράξεις οργανωτικού και διοικητικού περιεχομένου (όπως διορισμός, μετατάξεις, λύση υπαλληλικής σχέσης, αποδοχή παραίτησης, πίνακας διοριστέων, προκηρύξεις θέσεων)
4.	Πράξεις συγκρότησης αμειβόμενων ή μη επιτροπών, ομάδες έργου κ.ο.κ.
5.	Πράξεις αναπτυξιακών νόμων
6.	Πράξεις αναθέσεων προμηθειών και διαγωνισμών και δημοσίων συμβάσεων
7.	Πράξεις αποδοχής δωρεών στο Ελληνικό Δημόσιο
8.	Πράξεις δωρεών, επιχορηγήσεων, παραχώρησης χρήσης περιουσιακών στοιχείων
9.	Πράξεις χωροταξικού και πολεοδομικού περιεχομένου
10.	Ατομικές διοικητικές πράξεις

Πίνακας 2: Πράξεις που αναρτούνται στο πρόγραμμα Δι@ύγεια

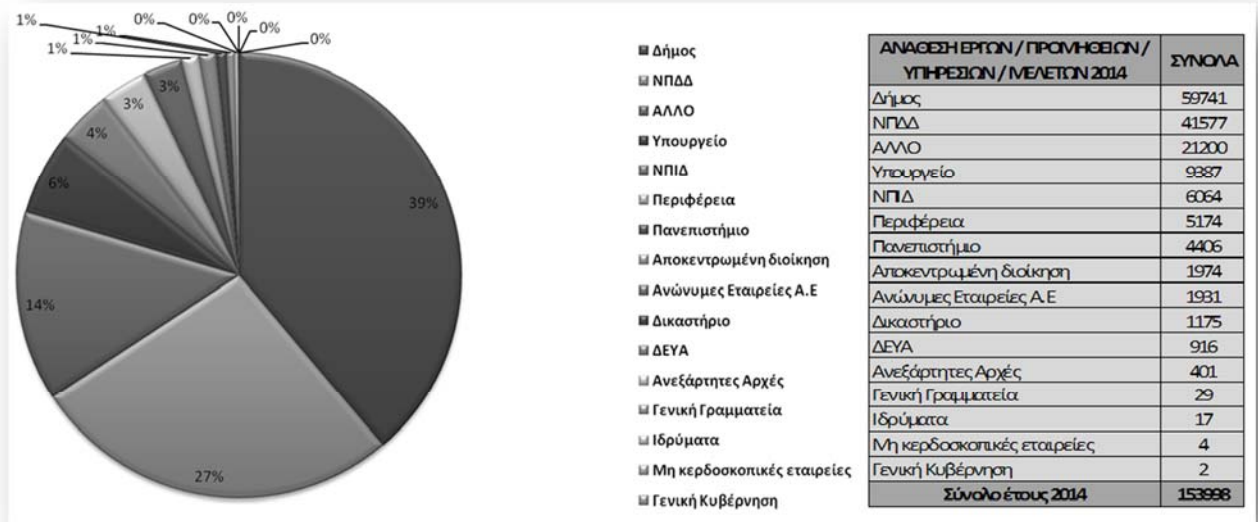

Διάγραμμα 5: Σύνολο αναρτημένων πράξεων ανά μήνα στο πρόγραμμα Δι@ύγεια για την περίοδο 2012-2016 (στατιστικά στοιχεία από <https://diavgeia.gov.gr/stats>)

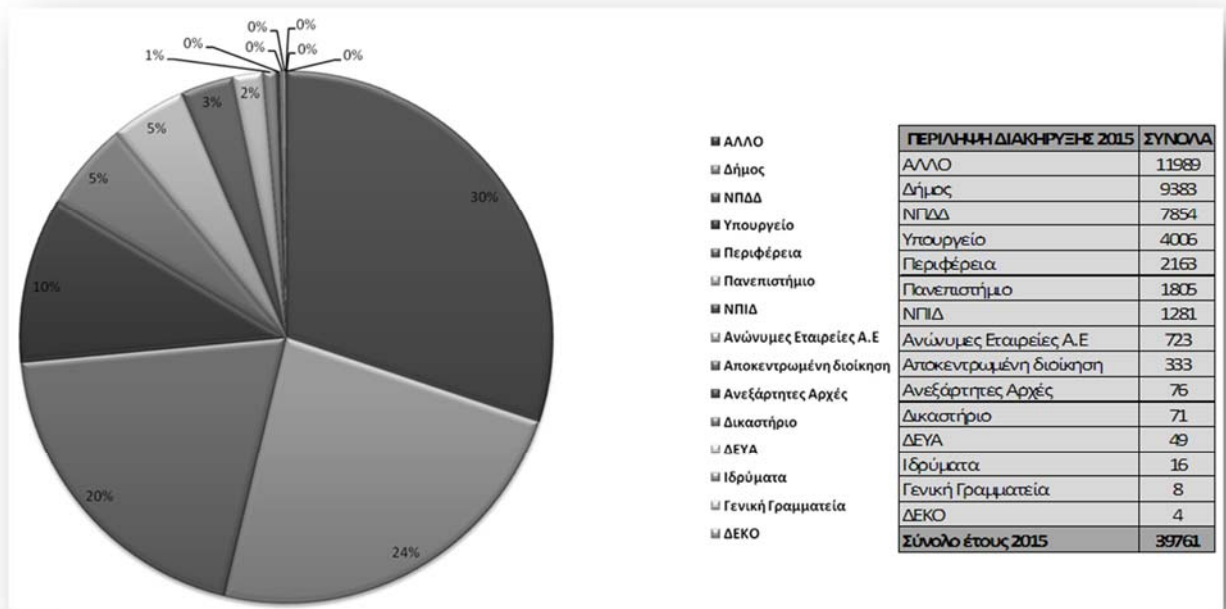
Αναφορικά με τις δημόσιες συμβάσεις, στο πρόγραμμα Δι@ύγεια αναρτώνται: (α) η περίληψη του τεύχους διακήρυξης του διαγωνισμού, (β) η απόφαση κατακύρωσης, (γ) η απόφαση ανάθεσης του έργου και (γ) η συγκρότηση επιτροπών αξιολόγησης και παραλαβής. Στα διαγράμματα που ακολουθούν, αποτυπώνεται το ποσοστό (%) επί του συνόλου των αναρτημένων στο Δι@ύγεια περιλήψεων διακηρύξεων και αναθέσεων, ανά φορέα, κατά την τριετία 2014-2016, συνοδευόμενα με πίνακες που αναγράφουν το σύνολο των αναρτήσεων ανά φορέα.

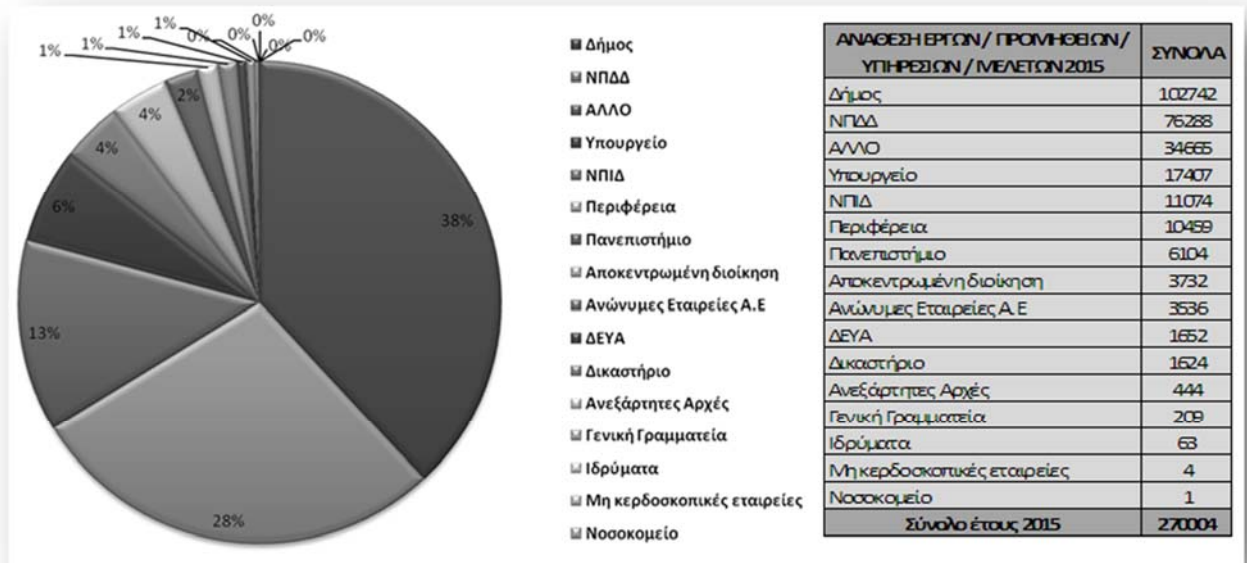
Διάγραμμα 6: Σύνολο αναρτημένων περιλήψεων διακηρύξεων για το έτος 2014 στο πρόγραμμα Δι@ύγεια (<https://diavgeia.gov.gr/search?advanced=true>)

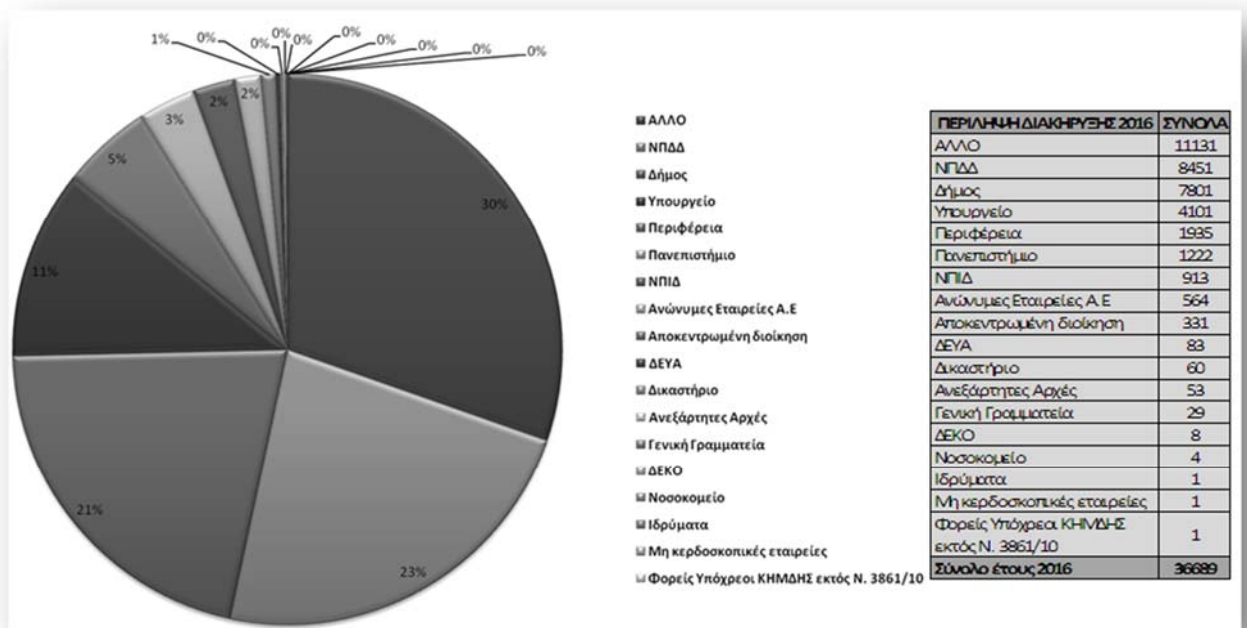
Διάγραμμα 7: Σύνολο αναρτημένων αναθέσεων έργων/προμηθειών/υπηρεσιών/μελετών για το έτος 2014 στο πρόγραμμα Δι@ύγεια
(<https://diavgeia.gov.gr/search?advanced=true>)

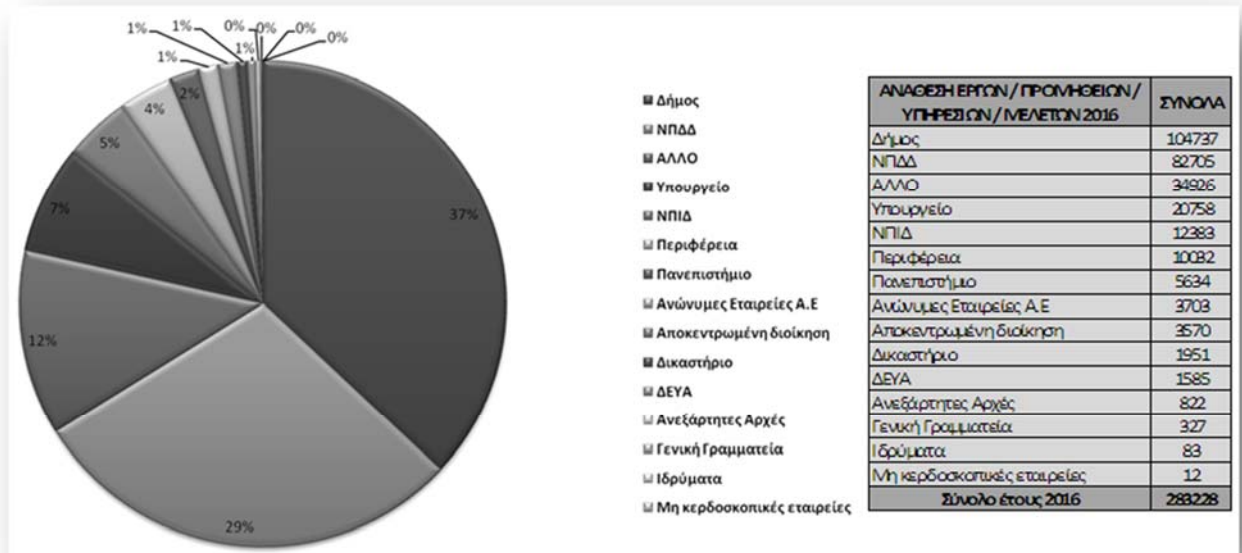
Διάγραμμα 8: Σύνολο αναρτημένων περιλήψεων διακηρύξεων για το έτος 2015 στο πρόγραμμα Δι@ύγεια (<https://diavgeia.gov.gr/search?advanced=true>)

Διάγραμμα 9: Σύνολο αναρτημένων αναθέσεων έργων/προμηθειών/υπηρεσιών/μελετών για το έτος 2015 στο πρόγραμμα Δι@ύγεια
(<https://diavgeia.gov.gr/search?advanced=true>)

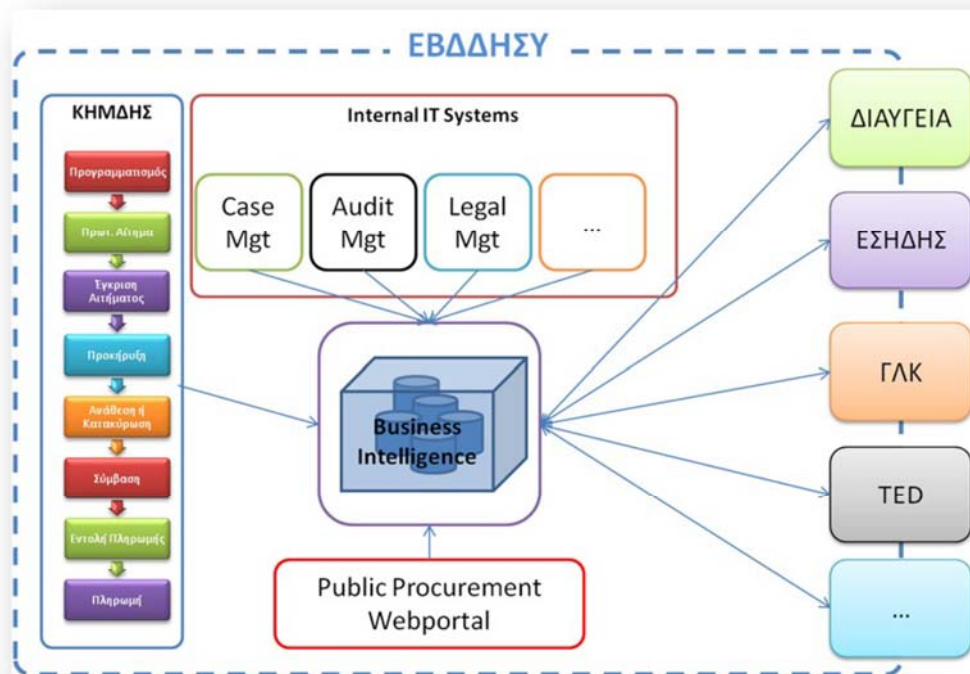
Διάγραμμα 10: Σύνολο αναρτημένων περιλήψεων διακηρύξεων για το έτος 2016 στο πρόγραμμα Δι@ύγεια (<https://diavgeia.gov.gr/search?advanced=true>)

Διάγραμμα 11: Σύνολο αναρτημένων αναθέσεων έργων/προμηθειών/υπηρεσιών/μελετών για το έτος 2016 στο πρόγραμμα Δι@ύγεια
 (<https://diavgeia.gov.gr/search?advanced=true>)

5.2 Κεντρικό Ηλεκτρονικό Μητρώο Δημοσίων Συμβάσεων (ΚΗΜΔΗΣ)

Το Κεντρικό Ηλεκτρονικό Μητρώο Δημοσίων Συμβάσεων (ΚΗΜΔΗΣ), συστάθηκε με το άρθρο 11 του ν. 4013/2011 από την Γενική Γραμματεία Εμπορίου του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης και με το άρθρο 38 του ν.4412/16 ρυθμίζονται ζητήματα που αφορούν στη λειτουργία και διαχείρισή του. Το ΚΗΜΔΗΣ αποτελεί μέρος του Εθνικού Συστήματος Ηλεκτρονικών Δημοσίων Συμβάσεων (ΕΣΗΔΗΣ) καθώς και το βασικότερο υποσύστημα της Εθνικής Βάσης Δεδομένων Δημοσίων Συμβάσεων (Ε.Β.Δ.ΔΗ.ΣΥ.) της Ενιαίας Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Συμβάσεων (ΕΑΑΔΗΣΥ).

Σχήμα 15: Δομή της Εθνικής Βάσης Δεδομένων
(πηγή: Ετήσια Έκθεση Πεπραγμένων 2015 ΕΑΑΔΗΣΥ)

Το ΚΗΜΔΗΣ, ως σκοπό έχει «τη συλλογή, την επεξεργασία και τη δημοσιοποίηση στοιχείων αναφορικά με τις δημόσιες συμβάσεις οι οποίες συνάπτονται γραπτώς, προφορικώς ή με ηλεκτρονικά μέσα από αναθέτουσες αρχές/φορείς, εκτιμώμενης αξίας ίσης ή ανώτερης του ποσού των χιλίων (1.000) ευρώ (άνευ ΦΠΑ) και ανεξαρτήτως διαδικασίας ανάθεσης... Κάθε έγγραφο που αναρτάται στο ΚΗΜΔΗΣ αποκτά Αριθμό

Διαδικτυακής Ανάρτησης Μητρώου (ΑΔΑΜ) το οποίο αποτελεί στοιχείο κανονικότητας της δαπάνης» (άρθρο 38 του ν.4412/16).

Το ΚΗΜΔΗΣ αποτελείται από δύο επιμέρους υποσυστήματα, το πρώτο αφορά την ηλεκτρονική καταχώριση των αιτημάτων που υποβάλλουν οι φορείς για τη σύναψη σύμβασης και το δεύτερο αφορά την ηλεκτρονική καταχώριση των συμβάσεων προκειμένου να υπάρχει η συστηματική καταγραφή τους και η παρακολούθηση της εκτέλεσης των δαπανών που αυτές προκαλούν. Στο πληροφοριακό αυτό σύστημα, οι αναθέτουσες αρχές/αναθέτοντες φορείς καταχωρούν, ηλεκτρονικά, στοιχεία των ακόλουθων σταδίων για τις δημόσιες συμβάσεις (<http://www.promitheus.gov.gr>): α) «των πρωτογενών και των εγκεκριμένων αιτημάτων, δηλαδή των αποφάσεων ανάληψης υποχρέωσης ή/και των αποφάσεων αρμοδίου οργάνου για τη δέσμευση πίστωσης, β) της προκήρυξης και της διακήρυξης, γ) της απόφασης ανάθεσης ή κατακύρωσης, δ) του συμφωνητικού και ε) κάθε εντολής πληρωμής» (άρ.38 του ν.4412/16-βλ. Παράρτημα Γ).

Η δημιουργία του Κεντρικού Ηλεκτρονικού Μητρώου Δημοσίων Συμβάσεων κρίθηκε αναγκαία διότι, σε επίπεδο εσωτερικής έννομης τάξης, η ελληνική διοίκηση δεν διέθετε μια κεντρική βάση δεδομένων με τις εκτελούμενες δημόσιες συμβάσεις. Λόγω της ελλιπής παρακολούθησης, το κράτος αδυνατούσε να συγκεντρώσει επαρκή και ακριβή δεδομένα και στοιχεία από τους φορείς και τις υπηρεσίες του και ως εκ τούτου δεν ήταν σε θέση να γνωρίζει την αποδοτικότητα και την ορθότητα της διαχείρισης των δημοσίων κεφαλαίων του.

5.3 Στατιστικά Στοιχεία του ΚΗΜΔΗΣ

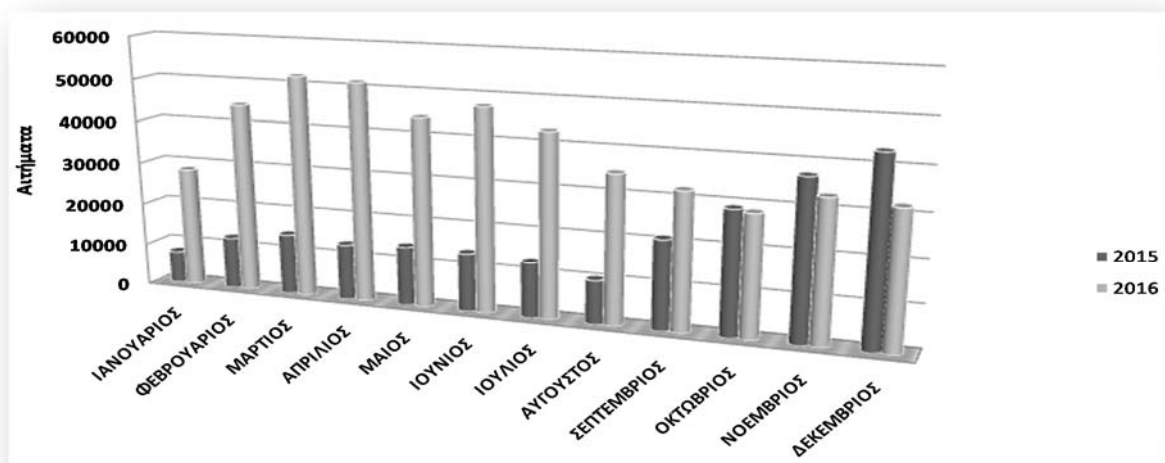
Το ΚΗΜΔΗΣ φιλοξενείται στην ιστοσελίδα του ΕΣΗΔΗΣ (<http://www.promitheus.gov.gr>) που σε αυτό αναρτώνται μηνιαία δελτία στατιστικών και απολογιστικών στοιχείων του ΚΗΜΔΗΣ, από την ημερομηνία έναρξής του έως και σήμερα, και στα οποία αναγράφονται τα σύνολα των αναρτημένων πράξεων καθώς και το σύνολο των φορέων του Ελληνικού Δημοσίου που οφείλει να αναρτά στο εν λόγω σύστημα.

ΜΑΡΤΙΟΣ 2017

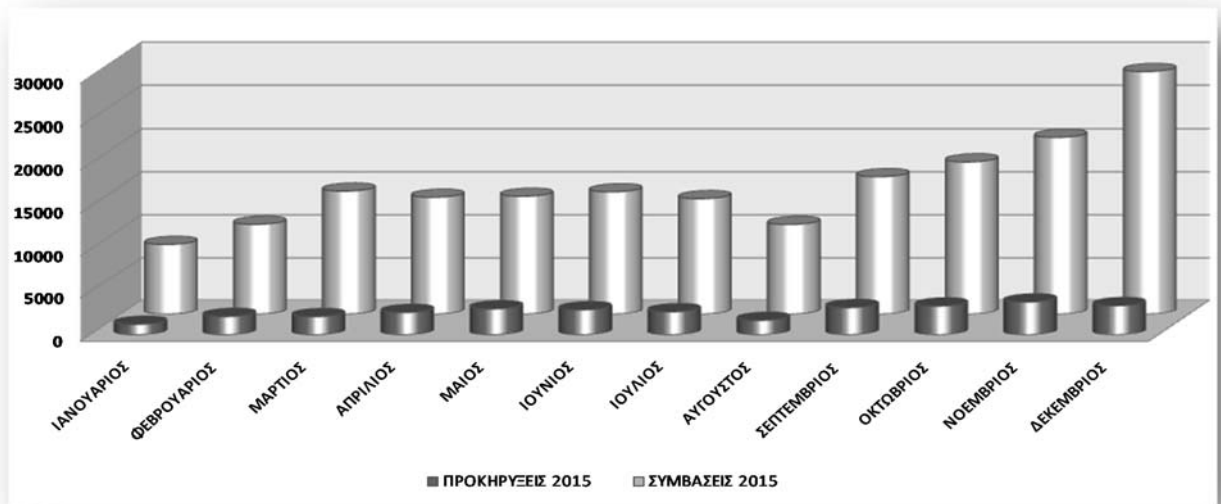
Αριθμός Αναρτήσεων	Από έναρξη ΚΗΜΔΗΣ (04/02/2013) έως 31/03/2017	Μάρτιος 2017
Εγκεκριμένα Αιτήματα	987.563	32.277
Προκηρύξεις	128.457	4.452
Συμβάσεις	712.547	26.921
Εντολές Πληρωμών	1.524.096	54.936

Αριθμός:	Μάρτιος 2017
Φορέων που έκαναν τουλάχιστον μία ανάρτηση	1.850
Μονάδων φορέων που έκαναν τουλάχιστον μία ανάρτηση	6.366
Εγγεγραμμένων χρηστών (συνολικά)	21.952
Φορέων για τους οποίους υπάρχει τουλάχιστον ένας εγγεγραμμένος χρήστης (συνολικά)	2.829

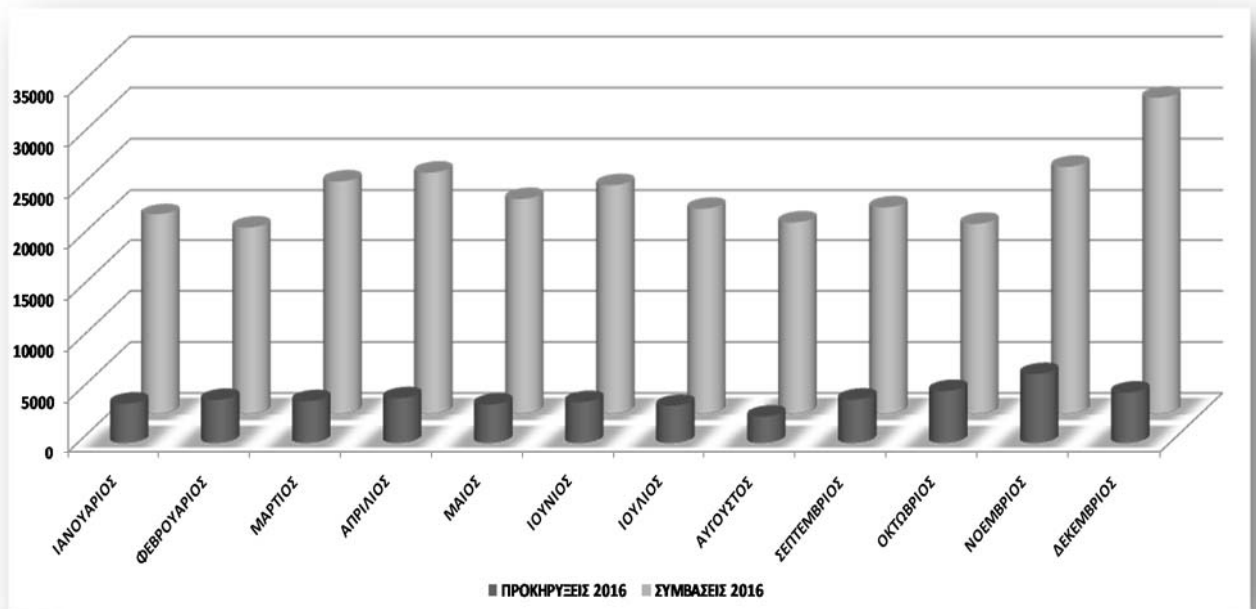
Σχήμα 16: Μηνιαίο Δελτίο Στατιστικών και Απολογιστικών Στοιχείων του ΚΗΜΔΗΣ

Διάγραμμα 12: Εγκεκριμένα αιτήματα που έχουν αναρτηθεί στο ΚΗΜΔΗΣ ανά μήνα για τα έτη 2015 και 2016

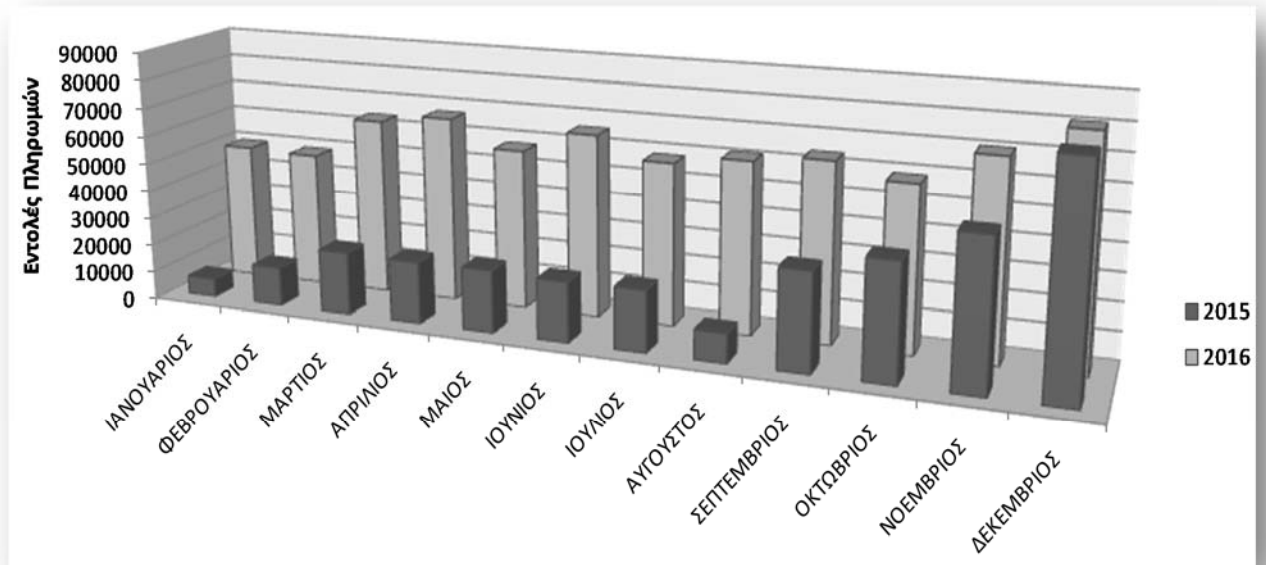

Διάγραμμα 13: Προκηρύξεις και Συμβάσεις που έχουν αναρτηθεί στο ΚΗΜΔΗΣ ανά μήνα για το έτος 2015

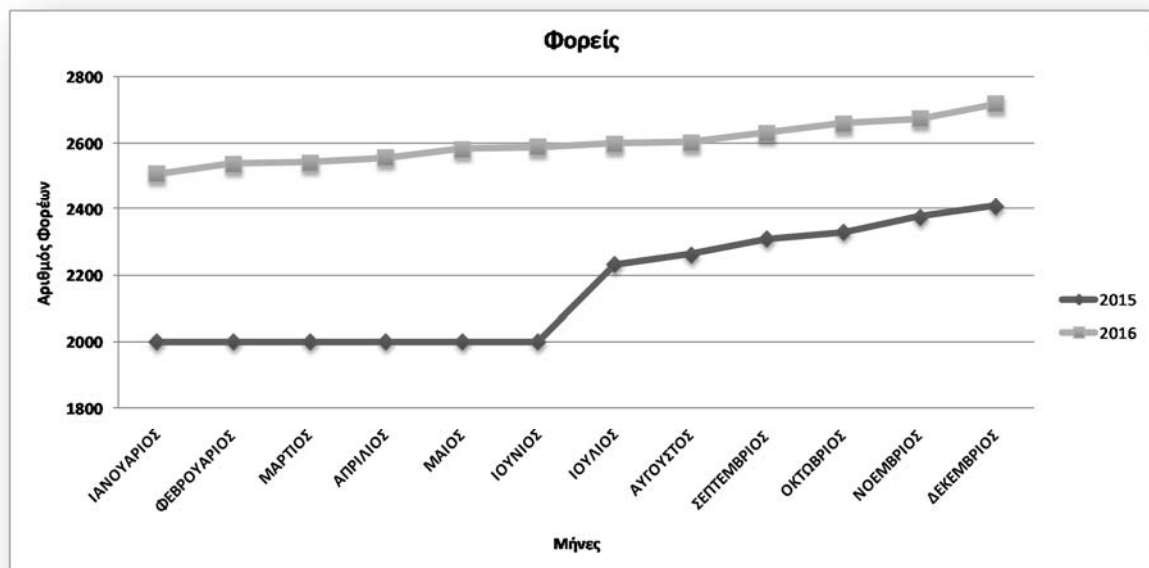

Διάγραμμα 14: Προκηρύξεις και Συμβάσεις που έχουν αναρτηθεί στο ΚΗΜΔΗΣ ανά μήνα για το έτος 2016

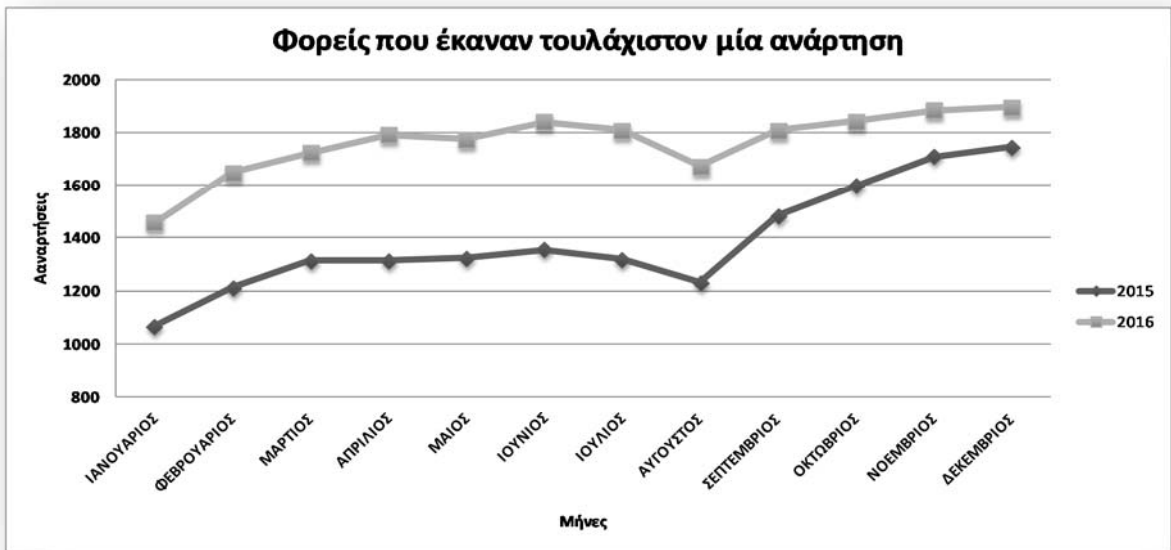
Στα ανωτέρω διαγράμματα διαπιστώνεται μεγάλη διαφορά μεταξύ των συνόλων «προκηρύξεων» και «συμβάσεων». Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι, στο ΚΗΜΔΗΣ αναρτώνται όλες οι συμβάσεις με προϋπολογισμό από 1.000€ και άνω, ενώ διαγωνιστική διαδικασία πραγματοποιείται για τις συμβάσεις με προϋπολογισμό από 20.000€ και άνω.

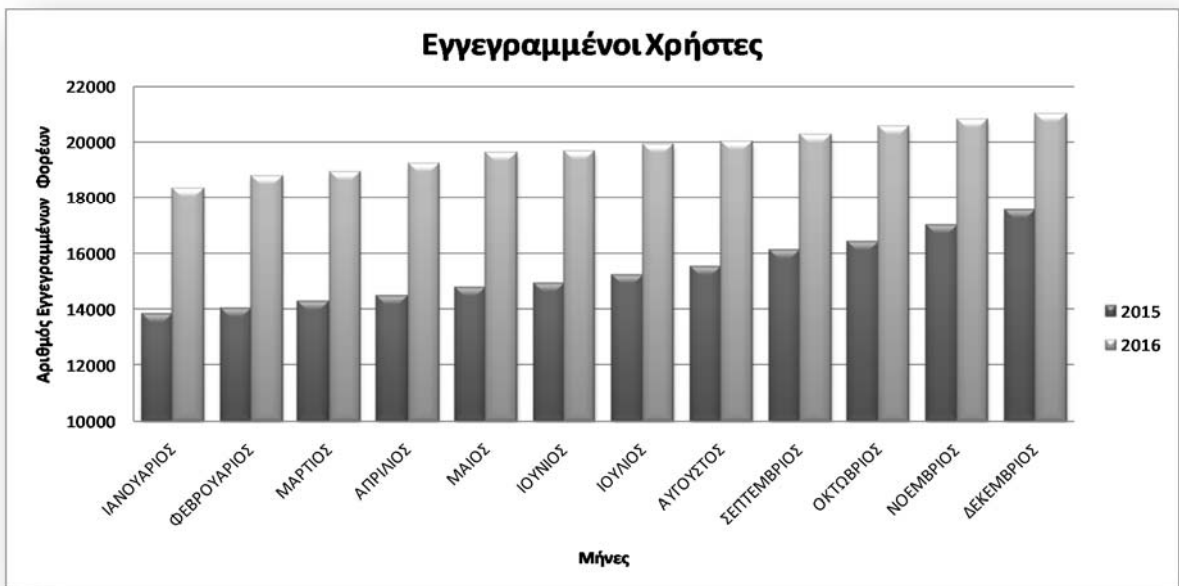
Διάγραμμα 15: Εντολές Πληρωμών που έχουν αναρτηθεί στο ΚΗΜΔΗΣ ανά μήνα για τα έτη 2015 και 2016

Διάγραμμα 16: Εγγεγραμμένοι Φορείς στο ΚΗΜΔΗΣ, ανά μήνα, για τα έτη 2015 και 2016

Διάγραμμα 17: Εγγεγραμμένοι Φορείς που έχουν κάνει τουλάχιστον μία ανάρτηση στο ΚΗΜΔΗΣ, ανά μήνα, για τα έτη 2015 και 2016

Διάγραμμα 18: Εγγεγραμμένοι Χρήστες στο ΚΗΜΔΗΣ, ανά μήνα, για τα έτη 2015 και 2016

5.4 Εθνικό Σύστημα Ηλεκτρονικών Δημοσίων Συμβάσεων

Σε διεθνές επίπεδο, οι δημόσιες δαπάνες για τις δημόσιες συμβάσεις δύναται να φθάνουν ακόμη και το 20% του Α.Ε.Π. Σε σχετική μελέτη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, εκτιμάται ότι, «κατά την περίοδο 2011 – 2014, οι ετήσιες δαπάνες για δημόσιες συμβάσεις στις χώρες μέλη της Ε.Ε. έφθασαν κατά μέσο όρο στο ποσό των 1.990 δις ευρώ περίπου, που αντιστοιχεί στο 13% του κοινοτικού Α.Ε.Π. Σημειώνεται ότι στις παραπάνω εκτιμήσεις δεν περιλαμβάνονται οι δαπάνες της άμυνας και των οργανισμών κοινής ωφέλειας. Στην Ελλάδα, όπως προκύπτει από την ίδια μελέτη, την περίοδο 2011-2014, η μέση ετήσια δαπάνη για δημόσιες συμβάσεις (εκτός από την άμυνα και τις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας) διαμορφώθηκε στο ποσό των 20,1 δις ευρώ, που αντιστοιχεί στο 10,7% του Α.Ε.Π., και περίπου το 22% των συνολικών δαπανών της Γενικής Κυβέρνησης» (ΕΑΑΔΗΣΥ, 2015).

Στη χώρα μας, η συμμετοχή των οικονομικών φορέων στην ηλεκτρονική διαδικασία δημοσίων συμβάσεων βρίσκεται σε πρώιμο στάδιο, γεγονός που αποδεικνύεται και από τα αποτελέσματα έρευνας που διεξήχθητε από την ΚτΠ ΑΕ, στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού σχεδίου δράσης i2010, με θέμα τις νέες τεχνολογίες στις επιχειρήσεις, και η οποία παρουσιάστηκε τον Σεπτέμβριο του 2013 (<http://icteval.ktpae.gr/stats/delivery/#>). Σύμφωνα με την έρευνα αυτή, μόλις το 3,8% των ελληνικών επιχειρήσεων υποβάλλουν ηλεκτρονικά προσφορά προς τις δημόσιες ελληνικές αρχές και μόλις το 1% προς τις δημόσιες αρχές σε άλλες χώρες της ΕΕ.

Το Εθνικό Σύστημα Ηλεκτρονικών Δημοσίων Συμβάσεων (ΕΣΗΔΗΣ) συστάθηκε με τον ν.4155/13 και αποτελεί μια σημαντική μεταρρύθμιση στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων διότι για πρώτη φορά η χώρα μας εισέρχεται στην ψηφιακή εποχή στον συγκεκριμένο τομέα. Οι Αναθέτουσες Αρχές υποχρεούνται να χρησιμοποιούν αποκλειστικά το ΕΣΗΔΗΣ σε όλα τα στάδια της διαδικασίας ανάθεσης συμβάσεων (υπηρεσιών και προμηθειών), δηλαδή από την «υποβολή του αιτήματος μέχρι την υπογραφή και την εκτέλεση των συμβάσεων αυτών με προϋπολογισμό ανώτερου των εξήντα χιλιάδων (60.000) ευρώ, μη συμπεριλαμβανομένου του Φ.Π.Α.» (βλ. Παράρτημα Γ).

Σχήμα 17: Η ηλεκτρονική διαδικασία ανάθεσης και υλοποίησης μίας δημόσιας σύμβασης στο ΕΣΗΔΗΣ (πηγή: Γενική Γραμματεία Εμπορίου, 2013)

Με τον τρόπο αυτό επιτυγχάνεται στην πράξη η μεγαλύτερη δυνατή διαφάνεια διότι ελαχιστοποιείται η ανθρώπινη παρέμβαση και εξαλείφεται η απαίτηση φυσικής παρουσίας των οικονομικών φορέων κατά την ηλεκτρονική διαγωνιστική διαδικασία. Επίσης η εφαρμογή του εν λόγω ΠΣ συμβάλλει σημαντικά στη μείωση της γραφειοκρατίας, στη μείωση του διοικητικού κόστους, αφού παύει η επί χάρτου υποβολή φακέλων προσφορών, καθώς και στη μείωση των χρονικών καθυστερήσεων.

5.5 Καταπολέμηση της Διαφθοράς

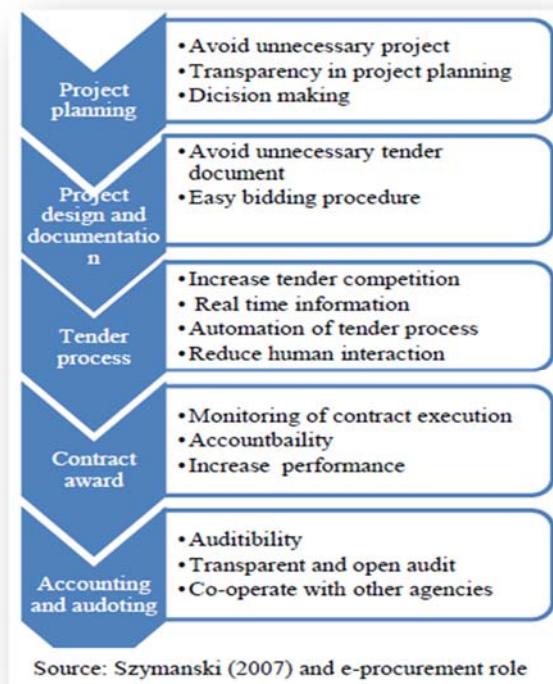
Οι δημόσιες συμβάσεις αποτελούν το κεντρικό μέσο για την αποτελεσματική διαχείριση των δημοσίων πόρων. Η διαφθορά στις διαδικασίες δημοσίων συμβάσεων επηρεάζει τις δημόσιες ικανότητες και τον πλούτο κάθε χώρας, αφού αυξάνει το κόστος λειτουργίας του κράτους, διαβρώνει την κοινωνική δομή και την εμπιστοσύνη προς την κυβέρνηση και διαστρεβλώνει το εθνικό πλάνο προμηθειών. Οι ΤΠΕ μπορούν να συμβάλλουν στη μείωση της διαφθοράς, στην προώθηση της χρηστής διακυβέρνησης, στην παρακολούθηση και στον έλεγχο του κρατικού μηχανισμού καθώς και στη βελτίωση των σχέσεων μεταξύ κράτους και πολιτών (Neurane et al., 2012).

Φαινόμενα διαφθοράς δύναται να συναντήσουμε σε κάθε στάδιο του προμηθευτικού κύκλου (βάσει Szymanski, 2007) των δημοσίων προμηθειών, ως ακολούθως (Neurane et al., 2012:307-308):

- ❖ **1^ο στάδιο** - Προγραμματισμός της προμήθειας (προσδιορισμός των σημερινών και μελλοντικών αλλαγών): εγείρονται ζητήματα αδικαιολόγητου σχεδιασμού προμηθειών και ασυνεπής εκτίμηση κόστους.

- ❖ **2^ο στάδιο** - Σχεδιασμός και Τεκμηρίωση του προϊόντος ή της υπηρεσίας (τεχνικές προδιαγραφές): δύναται να συνταχθεί μία πολύπλοκη προσφορά προκειμένου να καλυφθεί η διαφθορά ή και ακόμα οι τεχνικές προδιαγραφές να «φωτογραφίζονται» έναν συγκεκριμένο προμηθευτή.
- ❖ **3^ο και 4^ο στάδιο** - Υποβολή Προσφορών και Ανάθεση Συμβάσεων: αποτελούν τα πιο ευάλωτα στάδια της διαδικασίας δημόσιων συμβάσεων, διότι δύναται να έχουμε κρούσματα κατάχρησης της δημόσιας εξουσίας προς ίδιον όφελος.
- ❖ **5^ο στάδιο** - Λογιστική και Έλεγχος: παρουσιάζονται κρούσματα λόγω μη διενέργειας τακτικών και συστηματικών ελέγχων.

Στο σχήμα που ακολουθεί απεικονίζονται τα επιμέρους στάδια του προμηθευτικού κύκλου των δημοσίων συμβάσεων και αναδεικνύεται η θετική συμβολή των πληροφοριακών συστημάτων στην καταπολέμηση της διαφθοράς σε κάθε ένα από αυτά.

Σχήμα 18: Ο ρόλος των ηλεκτρονικών δημοσίων συμβάσεων κατά της διαφθοράς σε κάθε στάδιο του προμηθευτικού κύκλου (πηγή:Neurane et al., 2012:307).

Οι Neurane et al., (2012), βασιζόμενοι σε διεθνή βιβλιογραφία, παρουσιάζουν συγκεντρωτικά τα οφέλη των δημοσίων ηλεκτρονικών προμηθειών για τον έλεγχο και την ελαχιστοποίηση του κινδύνου διαφθοράς (Neurane et al., 2012:308-309):

- ✓ η βελτίωση της ακεραιότητας των διαδικασιών,
- ✓ η αύξηση της διαφάνειας των διοικητικών πράξεων των δημοσίων υπηρεσιών,
- ✓ η μείωση της άμεσης ανθρώπινης αλληλεπίδρασης κατά την διαγωνιστική διαδικασία,
- ✓ η εύκολη πρόσβαση στις πληροφορίες προμηθειών σε πραγματικό χρόνο,
- ✓ η αυτοματοποίηση του συστήματος προμηθειών,
- ✓ η καλύτερη παρακολούθηση της κατάστασης και περισσότερη ολοκλήρωση των δημόσιων διαγωνισμών,
- ✓ η αύξηση της αποτελεσματικότητας και της ποιότητας των υπηρεσιών,
- ✓ η βελτίωση της δυνατότητας ελέγχου (συγκεντρωτικά στατιστικά στοιχεία) και λογοδοσίας,
- ✓ η βελτίωση της αλληλεπίδρασης μεταξύ του κράτους και των προμηθευτών.

Σύμφωνα με την έρευνα του Ευρωβαρομέτρου που έγινε το 2013 στις επιχειρήσεις στην Ελλάδα, η οποία παρουσιάστηκε στην Έκθεση της ΕΕ για την καταπολέμηση της διαφθορά ένα χρόνο αργότερα, το «76 % των Ελλήνων ερωτηθέντων πιστεύουν ότι η διαφθορά είναι ευρέως διαδεδομένη στις δημόσιες συμβάσεις τις οποίες διαχειρίζονται οι εθνικές αρχές (μέσος όρος ΕΕ: 56 %) και 94 % πιστεύουν το ίδιο για τις συμβάσεις τις οποίες διαχειρίζονται οι τοπικές αρχές (μέσος όρος ΕΕ: 60%)».

Ειδικότερα:

Πρακτικές ευρέως διαδεδομένες στις δημόσιες συμβάσεις	Ποσοστό ερωτηθέντων
Προσαρμογή της συγγραφής υποχρεώσεων προς όφελος συγκεκριμένων εταιρειών	81%
Συγκρούσεις συμφερόντων κατά την αξιολόγηση των προσφορών	87 %
Συμμετοχή των προσφερόντων κατά τον σχεδιασμό της συγγραφής υποχρεώσεων	81 %
Κατάχρηση των διαδικασιών με διαπραγμάτευση	75 %
Αθέμιτες προσφορές	73 %
Ασαφή κριτήρια επιλογής ή αξιολόγησης	73 %
Κατάχρηση των λόγων έκτακτης ανάγκης για την αποφυγή ανταγωνιστικών διαδικασιών	72 %
Τροποποιήσεις των συμβατικών όρων μετά τη σύναψη της σύμβασης	55 %

Πίνακας 3: Φαινόμενα διαφθοράς στις δημόσιες συμβάσεις στην Ελλάδα

(πηγή: Έκθεση της ΕΕ για την καταπολέμηση της διαφθοράς 2014)

Στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια έχουν γίνει πολλές προσπάθειες προκειμένου το Ελληνικό Κράτος να κερδίσει την εμπιστοσύνη των οικονομικών φορέων. Συγκεκριμένα η σύσταση του προγράμματος Δι@ύγεια, η έναρξη εφαρμογής του ΕΣΗΔΗΣ και του ΚΗΜΔΗΣ, η σύσταση της Ενιαίας Αρχής Δημοσίων Συμβάσεων αποτελούν ενέργειες θετικές προς την αύξηση της διαφάνειας των κρατικών πράξεων. Επιπλέον, η έκδοση πρότυπων τυποποιημένων τευχών διακηρύξεων ανοικτής διαδικασίας για την σύναψη δημοσίων συμβάσεων προμηθειών, γενικών υπηρεσιών, έργων και μελετών θα συμβάλλει ευεργετικά στην αύξηση συμμετοχής των οικονομικών φορέων στις δημόσιες προμήθειες.

5.6 Πρόσβαση στην Πληροφορία

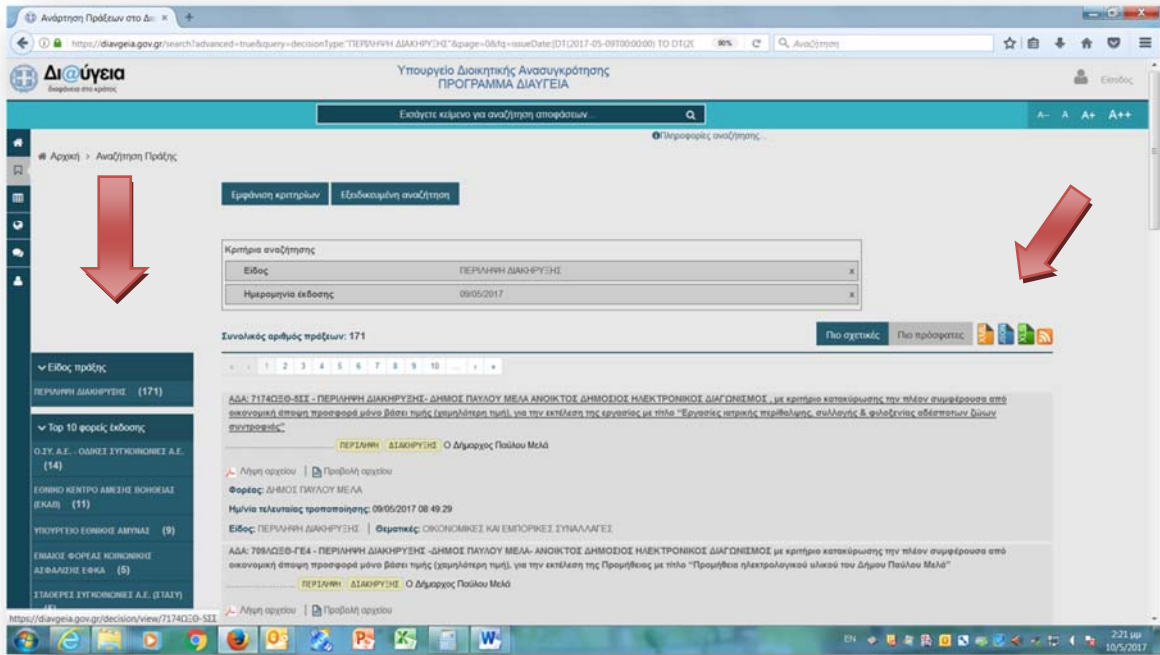
Ένα από τα πιο σημαντικά οφέλη της χρήσης των ΤΠΕ στην υπηρεσία των δημοσίων συμβάσεων είναι η καλύτερη πρόσβαση του οικονομικού φορέα/προμηθευτή στην πληροφορία, δηλαδή στην δυνατότητα που δίνεται σε κάθε ενδιαφερόμενο να αναζητά εύκολα και γρήγορα τους εν ενεργεία διαγωνισμούς τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Σε εθνικό επίπεδο ο οικονομικός φορέας δύναται να προβεί σε:

(Α) Αναζήτηση της περίληψης διακήρυξης, μέσω του προγράμματος Διαύγεια (<https://diavgeia.gov.gr/>).

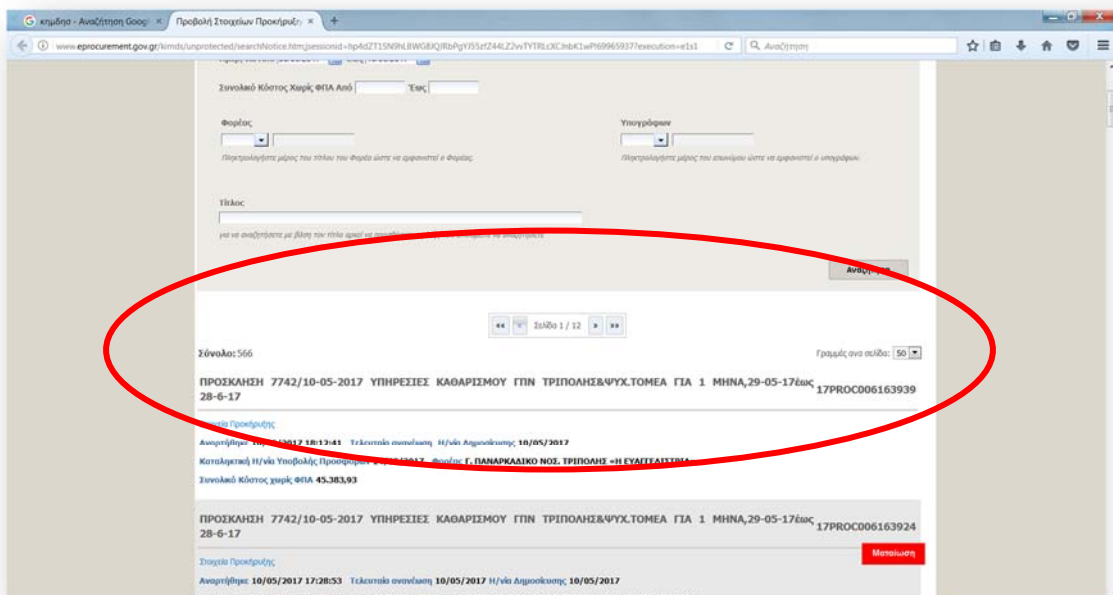
Η αναθέτουσα αρχή είναι υποχρεωμένη να αναρτά τις περιλήψεις διακήρυξης των διαγωνισμών που διενεργεί ανεξαρτήτως προϋπολογισμού. Στην περίληψη αναγράφονται όλα εκείνα τα καίρια στοιχεία που πρέπει να γνωρίζει ο οικονομικός φορέας για να είναι σε θέση να κρίνει εάν θα υποβάλλει προσφορά ή όχι. Ο προμηθευτής, μέσω της σύνθετης αναζήτησης, μπορεί να ενημερωθεί για τις αναρτήσεις που πραγματοποιήθηκαν για την χρονική περίοδο που τον ενδιαφέρει. Επίσης το Διαύγεια δίνει την δυνατότητα εξαγωγής των δεδομένων σε αρχείο .xls (μέχρι 1.000 εγγραφές) το οποίο ο προμηθευτής μπορεί να το αποθηκεύσει στον υπολογιστή του και να το επεξεργαστεί.

Επομένως, ο προμηθευτής για να βρει τις περιλήψεις που αναρτήθηκαν στις 09/05/2017, ανατρέχει στην σύνθετη αναζήτηση, επιλέγει ημερομηνία έκδοσης και είδος «περίληψη διακήρυξης» και το αποτέλεσμα της αναζήτησης είναι 171 περιλήψεις διακηρύξεων.

Σχήμα 19: Αποτέλεσμα αναζήτησης αναρτημένων περιλήψεων στις 09/05/17 στο πρόγραμμα Δι@ύγεια

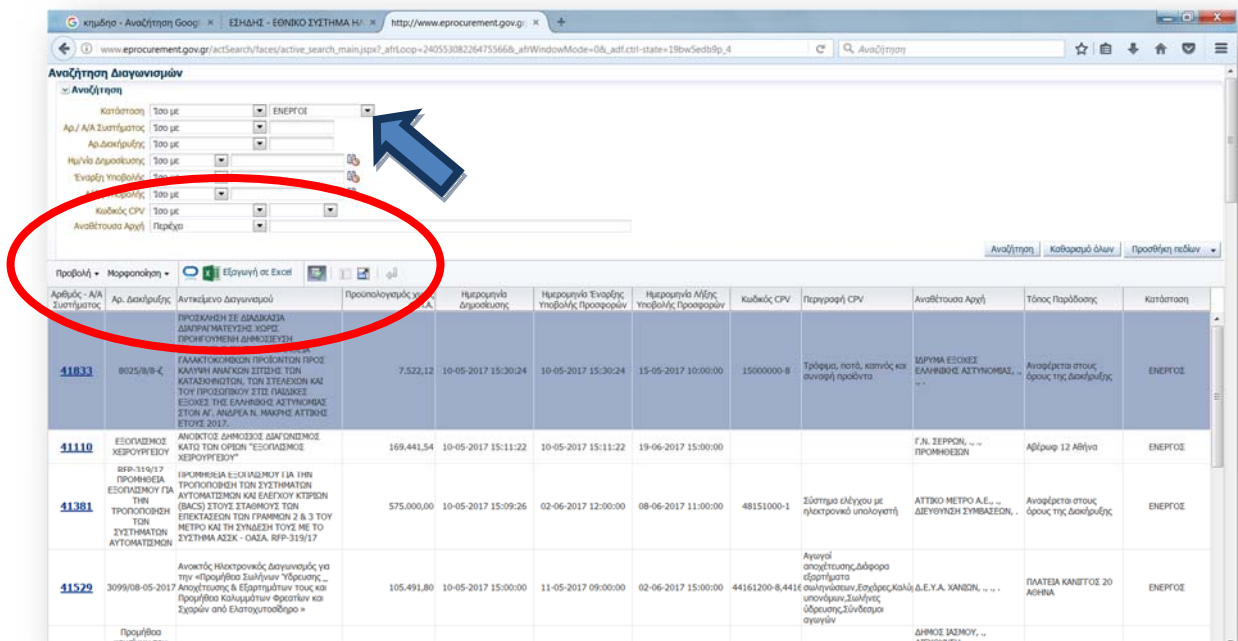
(B) Αναζήτηση του τεύχους διακήρυξης, μέσω ΚΗΜΔΗΣ (<http://www.eprocurement.gov.gr/kinds/unprotected/searchNotice.htm?execution=e2s1>). Για την χρονική περίοδο 08/05/2017-10/05/2017 προκύπτει ότι έχουν αναρτηθεί 566 τεύχη προσκλήσεων.

Σχήμα 20: Αποτέλεσμα αναζήτησης αναρτημένων τευχών διακήρυξης κατά την χρονική περίοδο 08/05/2017-10/05/17 στο ΚΗΜΔΗΣ

(Γ) Αναζήτηση μέσω ΕΣΗΔΗΣ των ηλεκτρονικών διαγωνισμών (<http://www.promitheus.gov.gr/>)

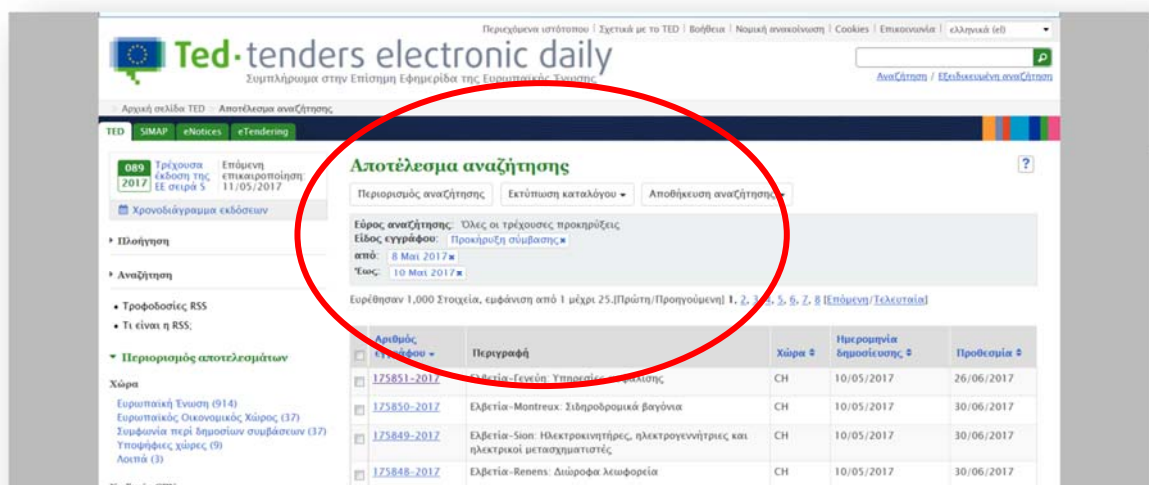
Στην αναζήτηση διαγωνισμών εμφανίζονται όλοι οι ενεργοί διαγωνισμοί με προϋπολογισμό άνω των 60.000€. Ο ενδιαφερόμενος με «1 click» έχει πρόσβαση στα τεύχη των διαγωνισμών καθώς επίσης έχει την δυνατότητα εξαγωγής των δεδομένων σε αρχείο excel όπου ο ενδιαφερόμενος μπορεί να το αποθηκεύσει και να το επεξεργαστεί.

Σχήμα 21: Τεύχη διακήρυξης ενεργών διαγωνισμών στο ΕΣΗΔΗΣ στις 10/05/2017

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ο οικονομικός φορέας μπορεί να αναζητήσει μέσω του διαδικτυακού τόπου SIMAP (σύστημα πληροφοριών για τις δημόσιες προμήθειες) όλες τις προκηρύξεις δημοσίων συμβάσεων, με προϋπολογισμό άνω των κοινοτικών κατωφλίων, των κρατών μελών της ΕΕ (διαδικτυακός τόπος SIMAP <https://simap.ted.europa.eu/el>, βάση δεδομένων TED (Tenders Electronic Daily) <http://ted.europa.eu/TED/main/HomePage.do>).

Για την χρονική περίοδο 08/05/2017-10/05/2017 εμφανίζονται 1.000 αναρτημένες προκηρύξεις από τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Σχήμα 22: Αποτέλεσμα αναζήτησης αναρτημένων τευχών διακήρυξης κατά την χρονική περίοδο 08/05/2017-10/05/17 στο TED-SIMAP

Διαπιστώνουμε λοιπόν ότι, ο οικονομικός φορέας έχει, για πρώτη φορά, τη δυνατότητα πρόσβασης σε περιλήψεις και τεύχη διακηρύξεων, ανεξαρτήτως προϋπολογισμού, σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, μέσω αυτών των τεσσάρων συστημάτων. Η εξέλιξη αυτή είναι πολύ θετική λαμβάνοντας υπόψη ότι στη χώρα μας τα συστήματα αυτά έχουν συσταθεί και εφαρμοστεί μόλις τα τελευταία χρόνια. Στο πλαίσιο βελτίωσης της διαλειτουργικότητας των συστημάτων αυτών και δεδομένου ότι, η εξοικονόμηση χρόνου είναι ζωτικής σημασίας για κάθε προμηθευτή, η διαδικασία αναζήτησης ενεργών προκηρύξεων θα μπορούσε να ήταν ακόμα πιο εύχρηστη και άμεση, εάν γινόταν μέσω μίας και μόνο διαδικτυακής πύλης η οποία θα συγκέντρωνε όλες τις πληροφορίες από τα τέσσερα ανωτέρω ΠΣ.

5.7 Διαλειτουργικότητα ΠΣ

Η ανάρτηση ενός εγγράφου (περίληψη διακήρυξης, ανάθεση κ.α.) σε ένα ΠΣ - ως διαδικασία - επιβάλλει την συμπλήρωση μίας σειράς πεδίων με δεδομένα που αφορούν το σχετικό έγγραφο. Ως εκ τούτου, η ανάρτηση ενός εγγράφου σε πλήθος ΠΣ, επιβάλλει διοικητικό φόρτο εργασίας στον αρμόδιο χρήστη, διότι απαιτεί πολλαπλή καταχώρηση στοιχείων και δεδομένων. Η ελαχιστοποίηση του διοικητικού φόρτου επιτυγχάνεται

μόνο με την διασύνδεση των ΠΣ, έτσι ώστε μια πληροφορία να καταχωρείται μία φορά σε ένα ΠΣ και αυτή να διαμοιράζεται και να διαχέεται οριζόντια σε όλα τα υπόλοιπα (1 πληροφορία-1 καταχώρηση).

Η διαγωνιστική διαδικασία καθώς και η υποχρέωση ανάρτησης σε ΠΣ (Δι@ύγεια, ΚΗΜΔΗΣ, ΕΣΗΔΗΣ, SIMAP), διαφέρουν ανάλογα με το ύψος του προϋπολογισμού της προμήθειας. Για κάθε κατηγορία πραγματοποιούνται υποχρεωτικά οι εξής αναρτήσεις:

Κατηγορίες	Πρόγραμμα Δι@ύγεια	ΚΗΜΔΗΣ	ΕΣΗΔΗΣ	SIMAP
Απευθείας Ανάθεση 0-999,99€	√			
Απευθείας Ανάθεση 1.000-20.000€	√	√		
Συνοπτικός Διαγωνισμός 20.000-60.000€	√	√		
Πρόχειρος Διαγωνισμός 60.000€ έως κοινοτικά κατώφλια	√	√	√	
Διεθνείς Διαγωνισμός άνω των κοινοτικών κατωφλίων	√	√	√	√

Πίνακας 4: Υποχρέωση ανάρτησης διαγωνισμού σε ΠΣ ανάλογα με το ύψος του Π/Υ

Σύμφωνα με το θεσμικό πλαίσιο, σε κάθε στάδιο της διαγωνιστικής διαδικασίας, ο διοικητικός υπάλληλος υποχρεούται να προβεί σε μία σειρά αναρτήσεων στα ανωτέρω ΠΣ. Λόγω έλλειψης διαλειτουργικότητας μεταξύ των συστημάτων, πραγματοποιεί επαναλαμβανόμενες καταχωρήσεις, γεγονός που καθιστά την ηλεκτρονική διαδικασία χρονοβόρα και μη λειτουργική. Ο αριθμός των επαναλαμβανόμενων καταχωρήσεων που πραγματοποιούνται σε κάθε στάδιο διαγωνιστικής διαδικασίας (ανάρτηση τεύχους, σύμβαση) απεικονίζεται στον κατωτέρω πίνακα.

Καταχωρήσεις	Απευθείας Ανάθεση 1.000-20.000€	Συνοπτικός Διαγωνισμός 20.000-60.000€	Πρόχειρος Διαγωνισμός 60.000€ έως κοινοτικά κατώφλια	Διεθνείς Διαγωνισμός άνω των κοινοτικών κατωφλίων
Αρ. Πρωτοκόλλου	2	2	3	4
Εγκεκριμένο αίτημα	1	1	1	1
Τίτλος έργου	2	2	3	4
Ημ. Έναρξης	2	2	3	4
Ημ. Λήξης Σύμβασης	2	2	3	4
Ποσό Ανάθεσης	2	2	3	4
Ανάδοχος	2	2	3	4
ΑΦΜ Αναδόχου	2	2	3	4
Είδος Σύμβασης (Υπηρεσία/Αγαθό)	2	2	3	4
CPV	2	2	3	4
Είδος Χρηματοδότησης	2	2	3	4

Πίνακας 5: Αριθμός καταχωρήσεων σε ΠΣ για κάθε στάδιο διαγωνιστικής διαδικασίας

Για παράδειγμα, σε έναν ανοικτό διεθνή διαγωνισμό, το τεύχος διακήρυξης αναρτάται – είτε ως περίληψη, είτε ως τεύχος – σε τέσσερα διαφορετικά ΠΣ και λαμβάνει τέσσερα διαφορετικά πρωτόκολλα:

- (1) το ΑΔΑ που αποκτά με την ανάρτηση της περίληψης της διακήρυξης στο πρόγραμμα Δι@ύγεια,
- (2) το ΑΔΑΜ που αποκτά το τεύχος με την ανάρτησή του στο ΚΗΜΔΗΣ,
- (3) τον αριθμό που λαμβάνει ο διαγωνισμός όταν εισάγεται στο ΕΣΗΔΗΣ, και
- (4) τον αριθμό που λαμβάνει η καταχώρηση του διαγωνισμού στο SIMAP.

Εάν προσθέσουμε και τον αριθμό πρωτοκόλλου που παίρνει το τεύχος από την υπηρεσία/φορέα που διενεργεί τον διαγωνισμό, καταλήγουμε το τεύχος να χαρακτηρίζεται από πέντε διαφορετικούς αριθμούς χωρίς να υπάρχει καμία σύνδεση μεταξύ τους. Ο τίτλος του έργου, σε έναν διεθνή διαγωνισμό καταχωρείται τέσσερις φορές (Δι@ύγεια, ΚΗΜΔΗΣ, ΕΣΗΔΗΣ & SIMAP), στον πρόχειρο τρεις φορές (Δι@ύγεια, ΚΗΜΔΗΣ & ΕΣΗΔΗΣ) κ.ο.κ. Εάν λάβουμε υπόψη ότι, εκτός από τα ανωτέρω ΠΣ γίνονται καταχωρήσεις και σε άλλα συστήματα όπως το ΟΠΣ ΕΣΠΑ, ΠΣΥΠΠΟΔΕ, αντιλαμβανόμαστε ότι η έλλειψη της διαλειτουργικότητας μεταξύ των ΠΣ, υποβάλλει τον χρήστη σε μία χρονοβόρα διαδικασία πολλαπλής καταχώρησης στοιχείων, γεγονός που αναιρεί την γενικότερη έννοια της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 38 του ν.4412/16, αναμένεται η σύνδεση του ΚΗΜΔΗΣ και του προγράμματος Δι@ύγεια, γεγονός που θα ανατρέψει την τρέχουσα κατάσταση. Πιο συγκεκριμένα, τα στοιχεία των δημοσίων συμβάσεων θα αναρτώνται πρώτα στο ΚΗΜΔΗΣ και κατόπιν στο Διαύγεια χωρίς να απαιτείται εκ νέου καταχώρηση, διότι τα στοιχεία θα αντλούνται αυτόματα από το ΚΗΜΔΗΣ.

5.8 Μείωση Διοικητικού Κόστους

Η μείωση του διοικητικού κόστους αποτελεί μία από τους πιο καίριες προτεραιότητες που έχουν θέσει οι κυβερνήσεις διεθνώς προκειμένου να πετύχουν εξορθολογισμό των δημοσίων δαπανών τους. Η χρήση των ΤΠΕ στη δημόσια διοίκηση συμβάλλει ευεργετικά προς αυτή την κατεύθυνση εφόσον ένα από πλεονεκτήματα της ψηφιακής οικονομίας είναι η εξυπηρέτηση του πολίτη μέσω ηλεκτρονικών υπηρεσιών με τον μέγιστο δυνατό βαθμό αυτοματοποίησης.

Στην Ελλάδα, τα τελευταία χρόνια, έχουν εκπονηθεί μελέτες προκειμένου να αναδειχθούν οι τομείς της δημόσιας διοίκησης οι οποίοι επιβαρύνουν τον κρατικό προϋπολογισμό με περιττά κόστη και επιπλέον να ανευρεθούν οι τρόποι επίτευξης μείωσης των κόστων αυτών μέσω της εκμετάλλευσης των ωφελειών των ψηφιακών υπηρεσιών.

Όσον αναφορά στις δημόσιες συμβάσεις, σύμφωνα με μελέτη του ΟΟΣΑ που εκδόθηκε το 2014, αναφορικά με την μέτρηση και τη μείωση των διοικητικών βαρών στις δημόσιες συμβάσεις στην Ελλάδα, αναφέρεται ότι «το συνολικό διοικητικό κόστος στον τομέα δημοσίων συμβάσεων μετρήθηκε στα **393,13 εκ. €** και επιπλέον «η πλέον επαχθής υποχρέωση η οποία αντιστοιχεί στο 96% του συνολικού διοικητικού κόστους για τον Τομέα Προτεραιότητας Δημοσίων Συμβάσεων αφορά στην παροχή εγγράφων που σχετίζονται με την επιλογή ανάθεσης σύμβασης». Οι συστάσεις μείωσης που προτάθηκαν από τον ΟΟΣΑ παρουσιάζονται στον πίνακα που ακολουθεί.

Σύσταση	Υπολογιζόμενη μείωση διοικητικού κόστους	Υπολογιζόμενη μείωση διοικητικών βαρών
Κωδικοποίηση και απλοποίηση νόμων και κανονισμών για τις δημόσιες συμβάσεις, διατήρηση της σταθερότητας και παροχή κατευθυντήριων οδηγιών στις επιχειρήσεις	11.892.156 ευρώ	11.892.156 ευρώ
Αύξηση της χρήσης συμφωνιών-πλασιών (με βάση μείωση ύψους 10% στον αριθμό των διαγωνισμών για δημόσιες συμβάσεις)*	38.161.847 ευρώ	38.161.847 ευρώ
Ενοποίηση ζήτησης εντός και μεταξύ δημόσιων φορέων (με βάση μείωση ύψους 10% στον αριθμό των διαγωνισμών για δημόσιες συμβάσεις)*	38.161.847 ευρώ	38.161.847 ευρώ
Δημοσίευση, επιβολή και βελτίωση του ενιαίου σημείου δημοσίευσης για όλες τις αναγγελίες/γνωστοποιήσεις* δημοσίων συμβάσεων.	3.964.052 ευρώ	3.964.052 ευρώ
Ηλεκτρονικά και δωρεάν έγγραφα προκήρυξης διαγωνισμών*	38.533.361 ευρώ	38.533.361 ευρώ
Υποστηρικτικές πληροφορίες: απαιτείται μόνον αυτοδηλώση στο στάδιο προσφοράς*	31.662.378 ευρώ	31.662.378 ευρώ
Παρεχόμενες υποστηρικτικές πληροφορίες: Ελαχιστοποιημένες, προκαθορισμένες και από τυποποιημένο μενού*	9.366.392 ευρώ	9.366.392 ευρώ
Υποστηρικτικές πληροφορίες και έγγραφο προσφοράς ηλεκτρονικά: Αποδοχή ηλεκτρονικής υποβολής προσφοράς και σχετικών εγγράφων (ακόμη και εκτός της διαδικασίας εξολοκλήρου ηλεκτρονικών δημοσίων συμβάσεων e-Procurement)*	8.435.768 ευρώ	8.435.768 ευρώ
Υποστηρικτικές πληροφορίες που υποβάλλονται από τον πλειοδότη: Μείωση επανυποβολής υποστηρικτικών στοιχείων στην ίδια αναθέτουσα αρχή	3.799.485 ευρώ	3.799.485 ευρώ
Περαιτέρω τυποποίηση εγγράφων προκήρυξης διαγωνισμών*	3.964.052 ευρώ	3.964.052 ευρώ
Εκσυγχρονισμός των απαιτήσεων εγγραφής και ανανέωσης για το μητρώο εργοληπτικών επιχειρήσεων (Μ.Ε.ΕΠ.)	3.113.585 ευρώ	3.113.585 ευρώ

Σχήμα 23: Έρευνα ΟΟΣΑ (2014) – Συστάσεις μείωσης διοικητικού κόστους στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων

Η χώρα μας, στο διάστημα των τελευταίων ετών, στην προσπάθειά της να βελτιώσει το διοικητικό κόστος στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων, έχει προβεί στις ακόλουθες ενέργειες:

- ❖ Προσαρμογή των νέων οδηγιών της ΕΕ περί δημοσίων συμβάσεων στο εθνικό δίκαιο με τον ν.4412/16, ο οποίος απλοποιεί το δαιδαλώδες κανονιστικό πλαίσιο και εισάγει μία σειρά από βελτιώσεις στην διαγωνιστική διαδικασία,
- ❖ Έκδοση τυποποιημένων πρότυπων τευχών διακηρύξεων από την ΕΑΑΔΗΣΥ,
- ❖ Έναρξη λειτουργίας των ΠΣ του ΕΣΗΔΗΣ και του ΚΗΜΔΗΣ,
- ❖ Ανάρτηση των τευχών διακήρυξης στο διαδίκτυο με εύκολη πρόσβαση από τους προμηθευτές και δωρεάν παραλαβή αυτών.

Το Ίδρυμα Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών (ΙΟΒΕ) προχώρησε το 2013 σε έρευνα η οποία μεταξύ άλλων προσδιορίζει τα σημαντικά οφέλη που θα προκύψουν για την δημόσια διοίκηση από την υιοθέτηση και διάδοση της χρήσης της ψηφιακής υπογραφής που προβλέπεται να απλοποιήσει σε μεγάλο βαθμό τις διαδικασίες συναλλαγών των πολιτών. Η εν λόγω έρευνα κοστολογεί και συγκρίνει τον υφιστάμενο, «παραδοσιακό» και γραφειοκρατικό τρόπο διοικητικής διεκπεραίωσης εγγράφων (ιδιόχειρη υπογραφή εγγράφων, διακίνηση εγγράφων μέσω φαξ/ταχυδρομείο, αρχειοθέτηση φυσικού αρχείου) με έναν νέο, ευέλικτο, ψηφιακό τρόπο (ψηφιακή υπογραφή, διακίνηση μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και ψηφιακή αρχειοθέτηση εγγράφων). Σύμφωνα με το πόρισμα της έρευνας του ΙΟΒΕ, ο δημόσιος τομέας δύναται να αποφέρει εξοικονόμηση διοικητικού κόστους, μέσω της προώθησης της ψηφιακής υπογραφής, μέχρι και **380 εκ. €** σε ετήσια βάση.

Βασικές υποθέσεις για ποσοτικοποίηση επίδρασης χρήσης ψηφιακών υπογραφών στο Δημόσιο

Υπάλληλοι δημοσίου τομέα (2013)	600.000 άτομα
Αριθμός υπογραφομένων	65% των υπαλλήλων του δημοσίου τομέα (2013) εκτυπώνει και υπογράφει έγγραφα
Μικτός μισθός των υπαλλήλων χαμηλής εκπαίδευσης που εκτελούν την αποστολή φαξ, έκδοση αντιτύπων κ.λπ.	2.200 ευρώ / μήνα
Αριθμός εργασιμών ημερών το χρόνο	220
Κόστος εκτύπωσης ανά σελίδα	Με βάση τις πραγματικές δαπάνες του δημοσίου σε χαρτί και μελάνι (Δημόσιη Σύμβαση 2009) προσαρμοσμένη για το έτος 2013
Κόστος για αποστολή φαξ, σκανάρισμα και αρχειοθέτηση ανά έγγραφο	Εκτιμώμενο πραγματικό κόστος βασισμένο στον χρόνο που απαιτείται και στον μικτό μισθό των υπαλλήλων χαμηλής εκπαίδευσης που εκτελούν αυτές τις ενέργειες
ΕΛΤΑ 3 μέρες παράδοση, κόστος ανά έγγραφο	0,830 €
Courier παράδοση σε μια μέρα, κόστος αποστολής ανά έγγραφο	5 €
Χρόνος για αποστολή φαξ, σκανάρισμα, και αρχειοθέτηση ανά έγγραφο	3 λεπτά
Χρόνος ανάκτησης εγγράφου, ανά έγγραφο	30 λεπτά
Χρόνος αντικατάστασης χαμένων εγγράφων ανά	60 λεπτά

Συμπληρωματικές υποθέσεις για ποσοτικοποίηση επίδρασης χρήσης ψηφιακών υπογραφών στο Δημόσιο

	Βάση	
Γενικά	Αριθμός εγγράφων ανά υπογράφοντα ανά εργάσιμη μέρα	6
	Αριθμός σελίδων ανά υπογεγραμμένο έγγραφο	3.5
	Αριθμός υπογραφών ανά υπογεγραμμένο έγγραφο	2
Σκανάρισμα	% εγγράφων που σκανάρονται	1%
Αρχειοθέτηση	% εγγράφων που αρχειοθετούνται	50%
Αποστολή φαξ	% εγγράφων που αποστέλλονται με φαξ	1%
Αποστολή την ίδια μέρα	% εγγράφων που αποστέλλονται	5%
Αποστολή την επόμενη μέρα	% εγγράφων που αποστέλλονται	3%
	% ανάκτησης χαμένων εγγράφων	50%
	% αντικατάστασης χαμένων εγγράφων	30%

Αποτελέσματα μοντέλου υπολογισμού επίδρασης χρήσης ψηφιακών υπογραφών στο δημόσιο

		Βάση	Ετήσιο κόστος (εκατ. €)
Γενικό	Αριθμός υπογραφομένων	400.000	
	Αριθμός εγγράφων ανά υπογράφοντα ανά εργάσιμη ημέρα	6	
	Αριθμός εγγράφων ανά υπογράφοντα ανά έτος	1.320	
	Αριθμός σελίδων ανά τυπικό υπογεγραμμένο έγγραφο	3.5	
	Αριθμός υπογραφών ανά τυπικό υπογεγραμμένο έγγραφο	2	
Εκτύπωση	Κόστος / Σελίδα	0,007 €	12,1 εκατ. €
	Κόστος / Έγγραφο	0,688 €	3,6 εκατ. €
Αρχειοθέτηση	% εγγράφων που αρχειοθετούνται	50%	
	Κόστος αρχειοθέτησης / Έγγραφο	0,688 €	181,5 εκατ. €
Αποστολή φαξ	% εγγράφων που αποστέλλονται με φαξ	1%	
	Κόστος / σελίδα φαξ	0,688 €	3,63 εκατ. €
Αποστολή με ταχυδρομείο	% εγγράφων που αποστέλλονται ταχυδρομικά	5%	
	ΕΛΤΑ παράδοση σε 3 μέρες, κόστος	0,830 €	22 εκατ. €
Παράδοση σε 2 μέρες	% εγγράφων που αποστέλλονται	3%	
	Courier παράδοση σε μια μέρα, κόστος	5 €	79,2 εκατ. €
Χαμένα Έγγραφα	% εγγράφων που χάνονται	3%	
	% χαμένων εγγράφων που ανακατούνται	50%	
	Κόστος ανάκτησης εγγράφου	6,9 €	54,5 εκατ. €
	% χαμένων εγγράφων που αντικαταστάθηκαν	30%	
Συνολικό Κόστος	Κόστος αντικατάστασης χαμένων εγγράφων	13,8 €	65,3 εκατ. €
	Κόστος ανά υπογεγραμμένο έγγραφο:	0,80 €	421,7 εκατ. €

Αποτελέσματα μοντέλου υπολογισμού επίδρασης χρήσης ψηφιακών υπογραφών στο δημόσιο

• Υπολογισμός κόστους υιοθέτησης μιας έτοιμης λύσης (CoSign)

Ψηφιακή Λύση (κόστος 1 ^ο έτος)	87.600.000 €
Ψηφιακή Λύση S&M (ετήσιο κόστος)	17.520.000 €
Ψηφιακή Λύση ΤΠ κόστος διαχείρισης (4 χρόνια)	6.000.000 €
Συνολικό κόστος ηλεκτρισμού (4 χρόνια)	960.000 €
4 χρόνια ΣΚΚ (Συνολικό κόστος κυριότητας)	164.640.000 €

Πηγή: "How to Calculate the Return on Investment (ROI) on a Digital Signature Solution", Cosign by ARX

Σχήμα 24: Έρευνα ΙΟΒΕ - Διάδοση ψηφιακής υπογραφής

Κεφάλαιο 6

Έρευνα

6.1 Μεθοδολογία

Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε για την διεξαγωγή της έρευνας ήταν η αποστολή ερωτηματολογίου με σκοπό την αναγνώριση των προβλημάτων και τον εντοπισμό των αιτιών που προκαλούν τις δυσλειτουργίες κατά την χρήση των πληροφορικών συστημάτων στη διαγωνιστική διαδικασία των δημοσίων συμβάσεων (υπηρεσιών και προμηθειών). Το ερωτηματολόγιο αποτελούνταν από 20 ερωτήσεις ανοικτού και κλειστού τύπου. Οι ερωτήσεις κλειστού τύπου ήταν είτε διχοτομικές, είτε πολλαπλής επιλογής, είτε ερωτήσεις βαθμονόμησης.

Το ερωτηματολόγιο απευθυνόταν σε άτομα που απασχολούνται κυρίως στον ευρύτερο αλλά και στο στενό δημόσιο τομέα, συμμετέχουν σε διαγωνιστικές διαδικασίες και χρησιμοποιούν το πρόγραμμα Δι@ύγεια, το ΚΗΜΔΗΣ και το ΕΣΗΔΗΣ. Ο στόχος της έρευνα αυτής ήταν η συλλογή στοιχείων, δεδομένων και πληροφοριών αναφορικά με τα προβλήματα και τις δυσλειτουργίες που αντιμετωπίζουν αλλά και τα οφέλη που αποκομίζουν από την χρήση των εν λόγω ΠΣ. Η έρευνα αυτή δίνει το «βήμα» στους χρήστες των ανωτέρω ΠΣ να εκθέσουν τις απόψεις τους και τους προβληματισμούς τους ούτως ώστε να συνεισφέρουν και αυτοί στη βελτίωση των συστημάτων αυτών.

Το ερωτηματολόγιο δημιουργήθηκε μέσω των Google Forms και αποστάθηκε μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου σε 114 άτομα, εκ των οποίων απάντησαν οι 59, με άλλα λόγια υπήρχε 52% ανταπόκριση. Η αποστολή των ερωτηματολογίων

πραγματοποιήθηκε στα μέσα Μαρτίου 2017 ενώ η ολοκλήρωση της συλλογής των απαντήσεων έληξε στις 7 Απριλίου 2017. Εν συνέχεια έγινε η συλλογή των απαντήσεων μέσω των Google Sheets και ακολούθησε η επεξεργασία αυτών μέσω του προγράμματος MsOffice Excel 2007.

Το ερωτηματολόγιο καθώς και το σύνολο των απαντήσεων των ερωτηθέντων, συνοδευόμενα από διαγράμματα και πίνακες, παρατίθενται στο Παράρτημα Ε.

6.2 Αξιολόγηση Αποτελεσμάτων

Η αξιολόγηση που ακολουθεί βασίζεται στην ανάλυση και στην επεξεργασία των δεδομένων που συλλέχθηκαν από τα ερωτηματολόγια που διανεμήθηκαν (βλ. Παράρτημα Ε).

Από τα 59 άτομα που απάντησαν στο ερωτηματολόγιο το μεγαλύτερο ποσοστό, ήτοι 66%, ήταν γυναίκες. Το 69% των ερωτηθέντων κυμαίνεται ηλικιακά στην κατηγορία 40-50 ετών. Το ερωτηματολόγιο αποστάλθηκε σε άτομα που εργάζονται κυρίως στον ευρύτερο δημόσιο τομέα, το 81% του συνόλου, ενώ το 17% απασχολείται στο στενό δημόσιο τομέα. Το μορφωτικό τους επίπεδο είναι πολύ υψηλό, εάν λάβουμε υπόψη ότι το 58% έχει Master και το 37% είναι κατηγορίας ΠΕ και ΤΕ, δηλαδή το 95% των ερωτηθέντων είναι ανώτερης και ανώτατης εκπαίδευσης. Στα ίδια ψηλά επίπεδα κυμαίνονται και οι γνώσεις τους στην χρήση Η/Υ με το 90% να δηλώνει πολύ καλή έως άριστη γνώση.

Στο σύνολο των ερωτηθέντων παρατηρούμε ότι το 47% έχει ασχοληθεί με απευθείας αναθέσεις (0-20.000€), το 46% έχει συμμετάσχει σε συνοπτικό διαγωνισμό (20.000-60.000€), το 41% σε πρόχειρο διαγωνισμό (60.000€-κοινοτικά κατώφλια) και τέλος, το 31% σε διεθνείς διαγωνισμούς.

Πίνακας 6:	Έχετε ασχοληθεί με δημόσιες προμήθειες προϋπολογισμού:			
	Απευθείας Ανάθεση	Συνοπτικός Διαγωνισμός	Πρόχειρος Διαγωνισμός	Διεθνείς Διαγωνισμός
	0-20.000€	20.000-60.000€	60.000€ έως κοινοτικά κατώφλια	άνω των κοινοτικών κατωφλίων
0-20.000€	11			
0-20.000€, 20.000-60.000€	5	5		
0-20.000€, 20.000-60.000€, 60.000€ έως κοινοτικά κατώφλια	4	4	4	
0-20.000€, 20.000-60.000€, 60.000€ έως κοινοτικά κατώφλια, άνω των κοινοτικών κατωφλίων	8	8	8	8
20.000-60.000€		9		
20.000-60.000€, 60.000€ έως κοινοτικά κατώφλια		1	1	
60.000€ έως κοινοτικά κατώφλια			11	
άνω των κοινοτικών κατωφλίων				10
Σύνολο Ατόμων	28	27	24	18
Ποσοστό (%)	47%	46%	41%	31%

Με βάση τον ανωτέρω πίνακα προκύπτει ότι, από τα 59 άτομα:

- 11 άτομα (19%) έχουν ασχοληθεί αποκλειστικά και μόνο με απευθείας αναθέσεις,
- 9 άτομα (15%) έχουν συμμετάσχει αποκλειστικά και μόνο σε συνοπτικούς διαγωνισμούς,
- 11 άτομα (19%) έχουν συμμετάσχει αποκλειστικά και μόνο σε πρόχειρους διαγωνισμούς,
- 10 άτομα (17%) έχουν συμμετάσχει αποκλειστικά και μόνο σε διεθνείς διαγωνισμούς.

Επιπλέον παρατηρούμε ότι ένα ποσοστό από τους ερωτηθέντες έχει συμμετάσχει σε πάνω από μία κατηγορία διαγωνιστικής διαδικασίας:

- 8 άτομα (14%) έχουν συμμετάσχει σε όλο το φάσμα των διαγωνισμών, από απευθείας αναθέσεις έως διεθνείς διαγωνισμούς,
- 48 άτομα (81%) έχουν συμμετάσχει συνολικά σε διαγωνιστική διαδικασία (εκτός από απευθείας ανάθεσεις), και
- 34 άτομα (58%) έχουν συμμετάσχει σε διαγωνισμούς προϋπολογισμού από 60.000€ και άνω.

Αναφορικά με την συχνότητα διενέργειας διαγωνισμού ανά κατηγορία, διαπιστώνουμε ότι, οι διαγωνισμοί προϋπολογισμού από 60.000€ και άνω διενεργούνται με μικρότερη συχνότητα από ότι οι απευθείας αναθέσεις και οι συνοπτικοί διαγωνισμοί.

Πίνακας 7: Συχνότητα	Απευθείας Ανάθεση	%	Συνοπτικός Διαγωνισμός	%	Πρόχειρος Διαγωνισμός	%	Διεθνείς Διαγωνισμός	%
	0-20.000€		20.000-60.000€		60.000€ έως κοινοτικά κατώφλια		άνω των κοινοτικών κατωφλίων	
Σχεδόν κάθε μέρα	11	20%	0	0%	0	0%	0	0%
Μία φορά το μήνα	14	26%	5	11%	1	3%	1	4%
Μία φορά το τρίμηνο	9	17%	13	28%	5	13%	1	4%
Μία φορά το εξάμηνο	8	15%	8	17%	4	10%	5	22%
Μία φορά το χρόνο	12	22%	20	43%	29	74%	16	70%

Το αποτέλεσμα αυτό είναι αναμενόμενο διότι, τόσο στους ανοικτούς διεθνείς διαγωνισμούς όσο και στους πρόχειρους, η διαγωνιστική διαδικασία καθώς και το στάδιο ολοκλήρωσης αυτών είναι πιο χρονοβόρα σε σχέση με τις απευθείας αναθέσεις και τους συνοπτικούς διαγωνισμούς. Θα μπορούσαμε να πούμε με μαθηματικούς όρους ότι, το ύψος του προϋπολογισμού είναι αντιστρόφως ανάλογο της συχνότητας διενέργειάς του.

Στο πλαίσιο των δημόσιων ηλεκτρονικών προμηθειών στην Ελλάδα, η δημοσίευση των τευχών, η διαγωνιστική διαδικασία και η ανάθεση γίνεται μέσω των πληροφορικών συστημάτων Δι@ύγεια, ΚΗΜΔΗΣ, ΕΣΗΔΗΣ. Παρατηρούμε ότι στο σύνολο των ερωτηθέντων, το 83% χειρίζεται το πρόγραμμα Δι@ύγεια, το 64% το ΚΗΜΔΗΣ και το 39% το ΕΣΗΔΗΣ. Οι μεγάλες διαφορές στα ποσοστά χρήσης των ανωτέρω πληροφοριακών συστημάτων (ΠΣ) οφείλεται στο γεγονός ότι:

- στο πρόγραμμα Δι@ύγεια, πέρα των περιλήψεων διακήρυξης και των αναθέσεων, αναρτώνται πλήθος άλλων διοικητικών πράξεων, δηλαδή γίνεται ευρύτερη χρήση του προγράμματος,
- στο ΚΗΜΔΗΣ αναρτώνται τα εγκεκριμένα αιτήματα, τα τεύχη διακήρυξης, οι συμβάσεις και όλες οι εντολές πληρωμών, ενώ
- στο ΕΣΗΔΗΣ πραγματοποιείται η καθαρά διαγωνιστική διαδικασία για διαγωνισμούς από 60.000€ και άνω.

Η χρήση του Δι@ύγεια και του ΚΗΜΔΗΣ συμβάλλει στην όσο το δυνατόν μεγαλύτερη δημοσιότητα της διαγωνιστικής διαδικασίας προς τους οικονομικούς φορείς, δεδομένου ότι, η διαγωνιστική διαδικασία για διαγωνισμούς μέχρι του ορίου των 60.000€ πραγματοποιείται χωρίς την χρήση ΠΣ, δηλαδή οι οικονομικοί φορείς υποβάλλουν επί χάρτου φάκελο προσφοράς στις αναθέτουσες αρχές.

Πίνακας 8:	Με ποιά από τα κατωτέρω πληροφοριακά συστήματα έχετε ασχοληθεί:		
	Απαντήσεις πολλαπλών επιλογών	Πρόγραμμα Δι@ύγεια	ΚΗΜΔΗΣ
Πρόγραμμα Δι@ύγεια	16		
Πρόγραμμα Δι@ύγεια, ΚΗΜΔΗΣ	15	15	
Πρόγραμμα Δι@ύγεια, ΕΣΗΔΗΣ	2		2
Πρόγραμμα Δι@ύγεια, ΚΗΜΔΗΣ, ΕΣΗΔΗΣ	16	16	16
ΚΗΜΔΗΣ		5	
ΚΗΜΔΗΣ, ΕΣΗΔΗΣ		2	2
ΕΣΗΔΗΣ			3
Σύνολο Ατόμων	49	38	23
Ποσοστά (%)	83%	64%	39%

Με βάση τον ανωτέρω πίνακα προκύπτει ότι, από το σύνολο των ερωτηθέντων:

- 16 άτομα (27%) έχουν ασχοληθεί αποκλειστικά και μόνο με το πρόγραμμα Δια@ύγεια,
- 5 άτομα (8%) έχουν ασχοληθεί αποκλειστικά και μόνο με το ΚΗΜΔΗΣ,
- 3 άτομα (5%) έχουν ασχοληθεί αποκλειστικά και μόνο με το ΕΣΗΔΗΣ, και
- 16 άτομα (27%) έχουν ασχοληθεί και με τα τρία πληροφοριακά συστήματα.

Άξιο παρατήρησης είναι το γεγονός ότι, ενώ 34 άτομα (58%) έχουν συμμετάσχει σε διαγωνισμούς από 60.000€ και άνω, μόνο οι 23 (39%) δηλώνουν ότι χειρίζονται το ΕΣΗΔΗΣ. Η ποσοστιαία αυτή διαφορά (19%) οφείλεται στο γεγονός ότι:

- (α) δεν είναι απαραίτητη η γνώση χρήσης του προγράμματος από το σύνολο των ατόμων που είναι αρμόδια για την σύνταξη του τεύχους διακήρυξης του διαγωνισμού, αρκεί ένας για να το αναρτήσει το τεύχος στο ΕΣΗΔΗΣ,
- (β) δεν υπάρχει επάρκεια αδειών χρήσης του ΕΣΗΔΗΣ για όλα τα μέλη της επιτροπής αξιολόγησης καθώς και της επιτροπής ενστάσεων, οπότε δεν είναι απαραίτητη η γνώση χρήσης του προγράμματος από το σύνολο των μελών των ανωτέρω επιτροπών.

Σχετικά με την προηγμένη ψηφιακή υπογραφή, η οποία αποτελεί τον «ακρογωνιαίο λίθο» της εφαρμογής των ΠΣ στη διαγωνιστική διαδικασία, διαπιστώνουμε ότι την διαθέτει μόλις το 29% των ερωτηθέντων. Αυτό σημαίνει ότι, πρώτον, δεν υπογράφουν όλα τα μέλη των επιτροπών ψηφιακά και δεύτερον οι αρμόδιοι για την σύνταξη των τευχών δεν εμφανίζονται στο σύστημα και άρα δεν απαιτείται η προηγμένη ψηφιακή υπογραφή. Το τεύχος όταν ανεβαίνει στο ΕΣΗΔΗΣ έχει μόνο την υπογραφή του υπεύθυνου της υπηρεσίας.

Αναφορικά με το πόσο εύχρηστα και φιλικά είναι τα ΠΣ προς τον χρήστη, το πρόγραμμα Δι@ύγεια έχει κερδίσει την μεγαλύτερη αποδοχή των χρηστών σε αντίθεση με το ΕΣΗΔΗΣ που το 47% δηλώνει ότι δεν το γνωρίζει ή δεν θέλει να το χρησιμοποιήσει. Τονίζουμε ότι, το 78% των ερωτηθέντων δηλώνει ότι έχει συμμετάσχει σε διαγωνιστική διαδικασία δημοσίων προμηθειών πριν την έναρξη εφαρμογής των ΚΗΜΔΗΣ και ΕΣΗΔΗΣ.

Πίνακας 9:	Πόσο εύχρηστα και φιλικά είναι προς τον χρήστη τα κάτωθι:									
	Απαντήσεις	Πάρα πολύ	%	Πολύ	%	Αρκετά	%	Καθόλου	%	Δεν γνωρίζω
Πρόγραμμα Δι@ύγεια	19	32%	11	19%	18	31%	4	7%	7	12%
ΚΗΜΔΗΣ	3	5%	4	7%	21	36%	15	25%	16	27%
ΕΣΗΔΗΣ	1	2%	1	2%	14	24%	15	25%	28	47%

Το πρόγραμμα Δι@ύγεια έχει παίξει καταλυτικό ρόλο στην δημιουργία «ψηφιακής κουλτούρας» γεγονός το οποίο αποδεικνύεται από το 51% των ερωτηθέντων που θεωρεί ότι η εμπειρία που είχε αποκτήσει μέσω αυτού του προγράμματος τους βοήθησε «αρκετά» έως «πάρα πολύ» στην εφαρμογή του ΚΗΜΔΗΣ.

Το ΕΣΗΔΗΣ, ως πληροφοριακό σύστημα μέσω του οποίου πραγματοποιείται όλη η διαγωνιστική διαδικασία (ανάρτηση τεύχους, υποβολή προσφορών από τους οικονομικούς φορείς, επικοινωνία μεταξύ της αναθέτουσας αρχής και των προσφερόντων, αξιολόγηση προσφορών, κατακύρωση) είναι πολύπλοκο και απαιτητικό συγκριτικά με το Δι@ύγεια και το ΚΗΜΔΗΣ που ουσιαστικά αποτελούν πλατφόρμες ανάρτησης. Για τον λόγο αυτό απαιτείται:

(Α) Ειδική εκπαίδευση:

Από τα 59 άτομα, 11 άτομα δήλωσαν ότι δεν έχουν εκπαιδευτεί στο ΕΣΗΔΗΣ και από τα 48 άτομα που έχουν εκπαιδευτεί μόνο οι 23 έχουν δηλώσει ότι το έχουν χρησιμοποιήσει. Το 51% έχει επιλέξει ως καλύτερο τρόπο εκπαίδευσης τα σεμινάρια, ενώ αρκετοί είναι αυτοί που έχουν απευθυνθεί στην Γενική Γραμματεία Εμπορίου καθώς επίσης και αυτοί που η εκμάθησή τους έγινε μέσω e-learning.

Πίνακας 10:	Με ποιό τρόπο εκπαιδευτήκατε στο ΕΣΗΔΗΣ;					
	Απαντήσεις πολλαπλών επιλογών:	Γενική Γραμματεία Εμπορίου	Σεμινάρια	e-Learning	Δεν έχω εκπαιδευτεί / Δεν γνωρίζω	Άλλο
Γενική Γραμματεία Εμπορίου	7					
Σεμινάρια			20			
e-Learning				8		
Δεν έχω εκπαιδευτεί / Δεν γνωρίζω					11	
Σεμινάρια Γενική Γραμματεία Εμπορίου	4	4				
Άλλο						1
Γενική Γραμματεία Εμπορίου e-Learning Άλλο	1			1		1
Σεμινάριο Γενική Γραμματεία Εμπορίου e-Learning	4	4	4			
Σεμινάρια e-Learning		1	1			
Σεμινάρια Άλλο			1			1
Γενική Γραμματεία Εμπορίου e-Learning	1			1		
Σύνολο Ατόμων	17	30	15	11	3	
Ποσοστά (%)	29%	51%	25%	19%	5%	

(B) Κατάλληλη τεχνολογική υποδομή:

Πίνακας 11: Η Υπηρεσία στην οποία απασχολήστε διαθέτει την κατάλληλη τεχνολογική υποδομή για την υποστήριξη των νέων πληροφοριακών συστημάτων (ΚΗΜΔΗΣ, ΕΣΗΔΗΣ);		
Απαντήσεις	ΑΤΟΜΑ	%
Ναι	37	63%
Ναι, αλλά η τεχνική υποστήριξη ήταν απαραίτητη	15	25%
Όχι, η τεχνολογική υποδομή ήταν ελλιπής και απαρχαιωμένη	7	12%

Πίνακας 12: Πως αξιολογείτε την μετάβαση και προσαρμογή στη διαγωνιστική διαδικασία κατόπιν εφαρμογής των νέων πληροφοριακών συστημάτων (ΚΗΜΔΗΣ & ΕΣΗΔΗΣ);		
Απαντήσεις	ΑΤΟΜΑ	%
Εξαιρετικά Χρονοβόρα/Δύσκολη	14	24%
Σχετικά χρονοβόρα/Απαιτητική	32	54%
Άμεση/Εύκολη	3	5%
Δεν γνωρίζω	10	17%

Ως γενικότερο συμπέρασμα που απορρέει από τους ανωτέρω πίνακες, είναι ότι, ενώ

➔ το 90% έχει πολύ υψηλό επίπεδο γνώσης Η/Υ,

- το 81% έχει εκπαιδευτεί, με πολλαπλούς μεθόδους, στο ΕΣΗΔΗΣ, και
- το 63% διαθέτει κατάλληλη τεχνολογική υποδομή,

το 78% των ερωτηθέντων θεωρεί από εξαιρετικά χρονοβόρα/δύσκολη έως σχετικά χρονοβόρα/απαιτητική την μετάβαση και την προσαρμογή στην διαγωνιστική διαδικασία μέσω των ΠΣ. Η γενικότερη άρνηση ως προς την χρήση του ΕΣΗΔΗΣ εκδηλώνεται με το 47% να δηλώνει δεν γνωρίζει κατά πόσο το ΕΣΗΔΗΣ είναι φιλικό προς τον χρήστη.

Η συμβολή των πληροφοριακών συστημάτων στη διαγωνιστική διαδικασία έχει στο μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων θετική ανταπόκριση όπως διαφαίνεται κατωτέρω, με το 93% των ερωτηθέντων να πιστεύει ότι η ανάπτυξη των ΠΣ θα συνεισφέρει αρκετά έως πάρα πολύ σε μία πιο ανταγωνιστική και ευέλικτη οικονομία.

Πιο συγκεκριμένα, το 54% θεωρεί ότι τα ΠΣ συμβάλλουν θετικά ως απόλυτα θετικά στη διαχείριση της διαγωνιστικής διαδικασίας, στη δημοσιότητα των διαγωνισμών το 67%, στην προσβασιμότητα το 48% και στην διαφάνεια το 74%. Αναφορικά με τη μείωση της γραφειοκρατίας, τη μεγαλύτερη συμμετοχή των προμηθευτών, τη μείωση του διοικητικού κόστους και της μείωσης των χρόνων διεκπεραίωσης τα ποσοστά είναι χαμηλότερα.

Πίνακας 13:	Απόλυτα Θετική	%	Θετική	%	ούτε αρνητική, ούτε θετική	%	Αρνητική	%	Απόλυτα Αρνητική	%	Δεν γνωρίζω	%
Διαχείριση της διαγωνιστικής διαδικασίας	3	5%	29	49%	14	24%	2	3%	1	2%	10	17%
Μείωση της γραφειοκρατίας	5	8%	16	27%	19	32%	8	14%	5	8%	6	10%
Καλύτερη δημοσιότητα των διαγωνισμών	12	20%	28	47%	12	20%	0	0%	1	2%	6	10%
Προσβασιμότητα σε ευκαιρίες σύναψης συμβάσεων για	8	14%	20	34%	21	36%	2	3%	1	2%	7	12%
Μεγαλύτερη συμμετοχή προμηθευτών	2	3%	20	34%	24	41%	5	8%	1	2%	7	12%
Μείωση του διοικητικού κόστους των διαδικασιών	5	8%	18	31%	14	24%	9	15%	7	12%	6	10%
Μείωση των χρόνων διεκπεραίωσης των διαγωνισμών	2	3%	16	27%	19	32%	8	14%	6	10%	8	14%
Διαφάνεια της διαγωνιστικής διαδικασίας	12	20%	32	54%	6	10%	2	3%	1	2%	6	10%

Παρόλα αυτά παρουσιάζονται, με μεγάλη συχνότητα, μία σειρά από προβλήματα και δυσλειτουργίες σε όλα τα στάδια της διαγωνιστικής διαδικασίας, όπως φαίνεται κατωτέρω, και αιτιολογείται εκ νέου η μη φιλική χρήση του ΕΣΗΔΗΣ.

Πίνακας 14:	ΠΟΛΥ ΣΥΧΝΑ	%	ΣΥΧΝΑ	%	ΣΠΑΝΙΑ	%	ΌΧΙ	%	Δεν γνωρίζω	%
Κατά την ανάρτηση του τεύχους διακήρυξης	2	3%	19	32%	6	10%	1	2%	31	53%
Κατά την υποβολή προσφορών	3	5%	12	20%	8	14%	2	3%	34	58%
Κατά την αξιολόγηση των προσφορών	3	5%	15	25%	10	17%	3	5%	28	47%
Κατά τη δημιουργία επιτροπών αξιολόγησης	2	3%	17	29%	9	15%	4	7%	27	46%
Κατά την ανάθεση	0	0%	15	25%	11	19%	4	7%	29	49%

Ειδικότερα:

Πίνακας 15:	ΠΟΛΥ ΣΥΧΝΑ	%	ΣΥΧΝΑ	%	ΣΠΑΝΙΑ	%	ΌΧΙ	%	Δεν γνωρίζω	
Περιορισμένος αριθμός αδειών χρήσης με αποτέλεσμα να υπάρχουν μέλη επιτροπών αξιολόγησης που δεν έχουν άδεια.	13	42%	13	42%	2	6%	3	10%	28	
Φαινόμενα πτώσης λειτουργίας του συστήματος.	8	24%	12	36%	12	36%	1	3%	26	
Παράπονα προμηθευτών περί μη δυνατότητας υποβολής προσφοράς λόγω υπερφόρτωσης του συστήματος.	2	8%	10	38%	10	38%	4	15%	33	
Μη εναρμόνιση με το θεσμικό πλαίσιο των δημοσίων συμβάσεων.	2	7%	11	41%	10	37%	4	15%	32	
Προβλήματα κατά την εισαγωγή τεχνικών προδιαγραφών (τεύχος διακήρυξης).	7	24%	10	24%	8	24%	4	24%	30	
Τα ανωτέρω ποσοστά προέκυψαν από την αφαίρεση των ατόμων που δήλωσαν ότι "δεν γνωρίζουν" από το σύνολο των ερωτηθέντων										

Επιπλέον, οι ερωτηθέντες αντιμετωπίζουν τα κάτωθι προβλήματα κατά την χρήση του ΕΣΗΔΗΣ:

- (1) «Υπάρχουν πολλά προβλήματα με την εφαρμογή jana που αφορά στις λίστες αποσφράγισης & τις επιτροπές (δεν ανοίγει, δεν είναι συμβατή η έκδοση κλπ)».
- (2) «Το ΕΣΗΔΗΣ δεν υποστηρίζει στάθμιση κριτηρίων τεχνικής βαθμολογίας πέραν του 70/30».
- (3) «Δεν υποστηρίζεται η δυνατότητα που παρέχει ο νόμος για αυξομείωση της ποσότητας κατά την κατακύρωση. Το ποσό κατακύρωσης είναι υποχρεωτικά το ποσό της προσφοράς του μειοδότη».
- (4) «Η Αναθέτουσα Αρχή δεν ενημερώνεται για την υποβολή των δικαιολογητικών κατακύρωσης από τον προσωρινό ανάδοχο».
- (5) «Τα εγχειρίδια χρήσης δεν είναι επικαιροποιημένα & δεν παρέχουν σωστή πληροφορία (πχ. ολοκλήρωση κατακύρωσης)».
- (6) «Οι τεχνικές προδιαγραφές που αναγράφονται στο τεύχος διακήρυξης είναι εξαιρετικά δύσκολο & χρονοβόρο να καταχωρηθούν μία-μία, ενώ μέσω xls είναι αδύνατον».
- (7) «Δεν έχει λειτουργήσει πλήρως το σύστημα με αποτέλεσμα να υπάρχουν πεδία χωρίς προφανή χρησιμότητα».
- (8) «Δεν είναι εύκολο να πιάσεις γραμμή στο helpdesk».

(9) *«Το περιβάλλον της εφαρμογής έχει σχεδιαστεί κατ' εξοχήν για προμήθειες με αποτέλεσμα ακόμα και η ορολογία που χρησιμοποιείται να μην ανταποκρίνεται σε διαγωνιστικές διαδικασίες παροχής υπηρεσιών».*

(10) *«Δαιδαλώδης διαδικασία προετοιμασίας και διενέργειας ηλεκτρονικού διαγωνισμού, χωρίς να μειώνει το φόρτο εργασίας των αρμόδιων υπηρεσιών. Δύσχρηστη η ηλεκτρονική εφαρμογή που έχει δημιουργηθεί».*

Ένα από τα βασικότερα προβλήματα με το οποίο οι ερωτηθέντες βρίσκονται αντιμέτωποι είναι η έλλειψη διαλειτουργικότητας μεταξύ των ΠΣ, γεγονός που προκαλεί:

- αύξηση χρόνου ενασχόλησης,
- πολλαπλή καταχώρηση πεδίων,
- μείωση της παραγωγικότητας,
- έλλειψη σύνδεσης με άλλα ΠΣ του δημοσίου (ΟΠΣ ΕΣΠΑ, ΠΣΥΠΠΟΔΕ).

Επίσης δηλώνουν ότι η διαλειτουργικότητα *«πρέπει να είναι η άμεση προτεραιότητα, ώστε να αναβαθμιστεί η αξία των συστημάτων αυτών».* Στο Διαύγεια και στο ΚΗΜΔΗΣ ο χρήστης καταχωρεί τα ίδια πεδία δύο φορές ενώ θα έπρεπε να συνεργάζονται τα δύο αυτά συστήματα ώστε να μειωθεί δραστικά ο διοικητικός φόρτος από την εφαρμογή τους και να αποτελέσουν ουσιαστικό πλεονέκτημα στη διαχείριση των δημοσίων συμβάσεων (*«single data-source/ενοποίηση δεδομένων»*).

Προχωρώντας σε μία συγκριτική αξιολόγηση μεταξύ των τριών αυτών ΠΣ, οι ερωτηθέντες δηλώνουν πιο ικανοποιημένοι από το πρόγραμμα Δι@ύγεια - *«είναι η μεγαλύτερη επιτυχία της ελληνικής Δημόσιας Διοίκησης την τελευταία 10ετία»* - σε σχέση με το ΚΗΜΔΗΣ και το ΕΣΗΔΗΣ για τα οποία περιγράφουν αρκετά σημεία που χρήζουν σημαντικής βελτίωσης. Επίσης αναφέρουν ότι *«είναι 3 τελείως ανεξάρτητα συστήματα, με διαφορετική λογική & χρησιμότητα το καθένα, τα οποία προβλέπεται από το νόμο να διαλειτουργήσουν κάποια στιγμή. Το καθένα συμβάλλει προς τη σωστή κατεύθυνση (μείωση γραφειοκρατίας, μεγαλύτερη διαφάνεια, αύξηση ανταγωνισμού κλπ), αλλά θεωρώ ότι έχουμε πολύ δρόμο μπροστά μας».* Εν τούτοις, η υφιστάμενη κατάσταση χαρακτηρίζεται από *«υπερφόρτωση διαδικασιών και χρήση υπερβολικά πολλών εφαρμογών/προγραμμάτων, με αποτέλεσμα αντί να αποτελούν εργαλείο γίνονται*

τροχοπέδη σε προσπάθειες απλοποίησης και διαφάνειας. Το διαχειριστικό κόστος είναι πλέον δυσανάλογο σε σχέση με το πιθανό όφελος».

Επιπλέον, οι ερωτηθέντες διαπιστώνουν και προτείνουν:

Πρόγραμμα Δι@ύγεια:

- «δημιουργία *Web Services*» και
- βελτίωση της αναζήτησης πράξεων ώστε να είναι πιο ευέλικτη.

ΚΗΜΔΗΣ:

- «δεν υπάρχει σύνδεση με άλλα συστήματα του δημοσίου» (TAXIS, ΠΣΥΠΟΔΕ, ΟΠΣ ΕΣΠΑ),
- δεν υπάρχει «σύνδεση αιτήματος - σύμβασης - εντολής πληρωμής ... αυτόματη μεταφορά μετα-δεδομένων»,
- «δεν γίνεται κανενός είδους έλεγχος στο κομμάτι του προϋπολογισμού»,
- απλοποίηση του συστήματος, απαιτούνται «πολλές κινήσεις για σχετική μικρή δουλειά»,
- δυνατότητα εξαγωγής στοιχείων για τις αναθέσεις και τις πληρωμές ανά Υπηρεσία ή ανά χρήστη,
- προβλήματα σταθερότητας - συχνά φαινόμενα πτώσης του συστήματος,
- «αύξηση του χρόνου παραμονής στο ΚΗΜΔΗΣ» διότι ο «χρόνος παραμονής στο σύστημα» και ο χρόνος αναμονής στην «επιλογή από λίστες» είναι αρκετά περιορισμένος,
- γενικότερη βελτίωση των τεχνικών διαδικασιών,
- επανεξέταση της αναγκαιότητας ύπαρξης του ΚΗΜΔΗΣ /κατάργηση και επέκταση του Δι@ύγεια

ΕΣΗΔΗΣ:

- ❖ ουσιαστική εκπαίδευση/επιμόρφωση των χρηστών,
- ❖ καλύτερη υποστήριξη (Helpdesk),
- ❖ αύξηση του αριθμού αδειών χρήσης, «η κάθε άδεια θα πρέπει να είναι αυστηρά προσωπική»,

- ❖ απλοποίηση και βελτίωση των διαδικασιών του συστήματος, «*βελτίωση της ορολογίας του συστήματος (το "ΕΚΤ." το οποίο σημαίνει **ΕΚΤέλεση!**)*», ένας τύπος wizard για όλες τις ενέργειες.
- ❖ συχνά «*φαινόμενα πτώσης*» του συστήματος,
- ❖ «*η δυνατότητα συμπλήρωσης των απαιτούμενων πεδίων, με καθοδήγηση από το πρόγραμμα, ακολουθώντας μία απλή και λογική διαδικασία, ώστε να μην υπάρχει κίνδυνος ελλιπούς συμπλήρωσης πεδίων, συνεχών αναζητήσεων, λανθασμένων καταχωρήσεων κ.α. που μπορούν να προκαλέσουν σημαντικές καθυστερήσεις, αλλά και νομικές επιπτώσεις για τις Υπηρεσίες και τους αρμόδιους υπαλλήλους*».
- ❖ εναρμόνιση του συστήματος με τον ν.4412/16,
- ❖ η ορολογία που χρησιμοποιήθηκε στο σύστημα χρήζει βελτίωσης (π.χ. κόστος πάντα ανά αγαθό και όχι ανά ανθρωπομήνα σε διαγωνισμούς παροχής υπηρεσιών),
- ❖ απλοποίηση του συστήματος - μείωση των κινήσεων στο ΕΣΗΔΗΣ,
- ❖ καλύτερη ενημέρωση από το ΕΣΗΔΗΣ σχετικά με την πορεία της διαγωνιστικής διαδικασίας.

6.3 Συμπεράσματα & Προτάσεις

Σε μια δύσκολη για την χώρα μας εποχή, το κράτος επενδύει σε δράσεις που θα οδηγήσουν την οικονομία στην ψηφιακή εποχή. Η ανάπτυξη των ΠΣ στις δημόσιες προμήθειες και στην διαγωνιστική διαδικασία των δημοσίων συμβάσεων προσφέρουν, και αναμένεται να προσφέρουν, στην ελληνική οικονομία:

- ✓ τον εκσυγχρονισμό της εθνικής αγοράς,
- ✓ την δημιουργία μίας εσωτερικής ενιαίας αγοράς,
- ✓ την εύκολη πρόσβαση στην πληροφορία από όλους τους προμηθευτές, ανεξαρτήτως τόπου δραστηριότητας (περιφέρεια, νησιωτικές και απομακρυσμένες περιοχές), 24 ώρες το 24ωρο, 7 ημέρες την εβδομάδα,
- ✓ τη μείωση του διοικητικού κόστους,
- ✓ την απλοποίηση των διαδικασιών της διαγωνιστικής διαδικασίας, σε συνδυασμό με την προσαρμογή των νέων ευρωπαϊκών οδηγιών για τις δημόσιες συμβάσεις στο εθνικό μας δίκαιο,
- ✓ τη μείωση της γραφειοκρατίας,

- ✓ την αποδοχή και την εξάλειψη των φαινομένων αντίστασης προς τις ηλεκτρονικές διαδικασίες από τους δημόσιους λειτουργούς,
- ✓ την ενίσχυση της διαφάνειας των διαδικασιών,
- ✓ την ενίσχυση του ελέγχου και της λογοδοσίας,
- ✓ την καταπολέμηση της διαφθοράς,
- ✓ την συστηματική παρακολούθηση των δημοσίων συμβάσεων και την δυνατότητα άντλησης στατιστικών στοιχείων,
- ✓ την αύξηση της εμπιστοσύνης των προμηθευτών προς το δημόσιο τομέα,
- ✓ την αύξηση της συμμετοχής των ΜΜΕ στις διαγωνιστικές διαδικασίες.

Για την επίτευξη των ανωτέρω, κρίνεται θεμελιώδους σημασίας η εύρυθμη λειτουργία των ΠΣ στη διαδικασία ανάθεσης των δημοσίων συμβάσεων και όπως προκύπτει από την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της έρευνας τα σημεία που χρήζουν άμεσης παρέμβασης είναι:

- η βελτίωση της διαλειτουργικότητας των συστημάτων μεταξύ τους καθώς και η σύνδεση αυτών με τα συστήματα του δημοσίου (Taxisnet, ΟΠΣ ΕΣΠΑ, ΠΣΥΠΟΔΕ),
- ο καλύτερος συντονισμός λειτουργίας των τριών αυτών συστημάτων,
- η αναβάθμιση των συστημάτων και η απλοποίηση των διαδικασιών στο ΚΗΜΔΗΣ και στο ΕΣΗΔΗΣ,
- ο επανασχεδιασμός των διαδικασιών του ΕΣΗΔΗΣ καθώς και η εναρμόνιση του συστήματος με τον ν.4412/16, και ταυτόχρονα
- η βελτιστοποίηση και η απλοποίηση της διαχείρισης της διαγωνιστικής διαδικασίας στο ΕΣΗΔΗΣ,
- η καλύτερη και ουσιαστικότερη εκπαίδευση των υπαλλήλων που χειρίζονται τα εν λόγω συστήματα,
- καλύτερη υποστήριξη (helpdesk).

Επιπροσθέτως των προαναφερόμενων συμπερασμάτων προτείνεται:

- ❖ η άμεση επέκταση της χρήσης της προηγμένης ψηφιακής υπογραφής από τους υπαλλήλους των δημοσίων υπηρεσιών και φορέων, η οποία θα επιτευχθεί μέσω

καλύτερης ενημέρωσης από την Κεντρική Διοίκηση προς όλες τις υπηρεσίες και τους φορείς του δημοσίου,

- ❖ η ανάδειξη του κεντρικού ρόλου του ΚΗΜΔΗΣ:
 - ο ΑΔΑΜ να αποτελεί τον μοναδιαίο αριθμό που θα χαρακτηρίζει μια σύμβαση και θα την ακολουθεί σε όλα τα ΠΣ, από το εγκεκριμένο αίτημα μέχρι και την ολοκλήρωση της εκτέλεσης της σύμβασης,
 - οι περιλήψεις, οι αποφάσεις ανάθεσης και κατακύρωσης που αναρτώνται σήμερα στο πρόγραμμα Δι@ύγεια να αναρτούνται όλα μόνο στο ΚΗΜΔΗΣ ώστε να μην γίνεται κατακερματισμός της πληροφορίας,
- ❖ η επέκταση της ηλεκτρονικής διαγωνιστικής διαδικασίας σε όλο το εύρος των συμβάσεων, ήτοι από 20.000€ και άνω, ώστε να μειωθεί η γραφειοκρατία και να παύσει η επί χάρτου υποβολή φακέλων προσφορών στις αναθέτουσες αρχές από τους οικονομικούς φορείς,
- ❖ η δημιουργία μιας μοναδικής διαδικτυακής πύλης που θα συλλέγει και θα δημοσιεύει το σύνολο των αναρτημένων περιλήψεων και τευχών διακήρυξης προκειμένου να διευκολυνθούν οι οικονομικοί φορείς στην αναζήτηση των ενεργών προκηρύξεων ανεξαρτήτως προϋπολογισμού,
- ❖ η όσο το δυνατόν μεγαλύτερη υποστήριξη και επιμόρφωση των προμηθευτών, από την πλευρά του κράτους, προκειμένου να αποφευχθεί δημιουργία ψηφιακού χάσματος μεταξύ αυτών.

Επιπλέον, πέρα των τεχνικών και λειτουργικών προβλημάτων που πρέπει να διευθετηθούν, υπάρχει η δυσκολία αφομοίωσης των αλλαγών και καινοτομιών που επιφέρουν τα συστήματα αυτά. Διαδικασίες και πρακτικές που τηρούνταν για δεκαετίες, δεν είναι ανθρωπίνως δυνατόν να ανατραπούν «εν μία νυκτί», τη στιγμή που ο ίδιος ο κρατικός μηχανισμός δεν είναι απόλυτα έτοιμος να προσφέρει σε όλους ισοδύναμα και αποτελεσματικά την βοήθειά του.

Δίνοντας μεγαλύτερη έμφαση στον σημείο αυτό στον έλληνα επιχειρηματία – ιδιαιτέρως τον μικρομεσαίο - ο οποίος τα τελευταία έτη βάλλεται από πλήθος μεταρρυθμίσεων σε όλα τα επίπεδα της ζωής του, δεν του έχει δοθεί ο επαρκής χρόνος εναρμόνισής του με τα νέα συστήματα. Η ευθύνη καθυστέρησης του κράτους στην ενσωμάτωση των ΤΠΕ μεταπίπτει στον επιχειρηματία μεταθέτοντάς του την υποχρέωση άμεσης εκμάθησης υψηλού επιπέδου γνώσης προγραμμάτων μέσα σε

ελάχιστο χρόνο. Η «εξέλιξη» είναι απαραίτητη και πάντα καλοδεχούμενη, αρκεί να λαμβάνονται όλα εκείνα τα μέτρα υποστήριξης που θα συμβάλλουν στην βελτίωση του βιοτικού επιπέδου και της ποιότητας ζωής του αντί να τον οδηγήσουν στην αποξένωση και στην περιθωριοποίηση.

Κεφάλαιο 7

Έπίλογος

Η επανάσταση των ΤΠΕ διαμόρφωσε μία νέα τάξη πραγμάτων με τον εκμηδενισμό των αποστάσεων και την αστραπιαία και αδιάκοπη μετάδοση και διάχυση της πληροφορίας και της γνώσης. Στην νέα αυτή ψηφιακή εποχή, ο κρατικός μηχανισμός δεν μπορούσε να μείνει αμέτοχος και αποκομμένος και ως εκ τούτου αξιοποίησε τα πλεονεκτήματα που πρόσφεραν οι ΤΠΕ για να εκσυγχρονίσει τις υπηρεσίες του προς όφελος των πολιτών. Εστιάζοντας στην Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση, η Ευρωπαϊκή Ένωση προχώρησε σε σχεδιασμό δράσεων και έθεσε προτεραιότητες προκειμένου τα κράτη μέλη να πορευτούν οργανωμένα και να επιτύχουν την ανάπτυξη μίας ψηφιακής ενιαίας αγοράς. Στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων, τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό επίπεδο, η χρήση πληροφοριακών συστημάτων στις διαγωνιστικές διαδικασίες δρα καταλυτικά αφού συμβάλλουν στην καταπολέμηση της διαφθοράς, στην αύξηση της διαφάνειας και στην ενίσχυση της δημοσιότητας, στη μείωση του διοικητικού κόστους και στην απλοποίηση των διαδικασιών.

Η χώρα μας τα τελευταία χρόνια βρίσκεται σε μία παρατεταμένη ύφεση και στην προσπάθειά της να μπει ξανά σε τροχιά ανάπτυξης, έχει εκτελέσει σημαντικό έργο στον εκσυγχρονισμό της Δημόσιας Διοίκησης. Ειδικότερα στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων έχει προχωρήσει στην θέσπιση και εφαρμογή τριών σημαντικών προγραμμάτων, του προγράμματος Δι@ύγεια, του ΚΗΜΔΗΣ και του ΕΣΗΔΗΣ. Επιπρόσθετα με την εναρμόνιση της νέας οδηγίας περί δημοσίων συμβάσεων στο εθνικό δίκαιο με τον ν.4412/16 παύει να υφίσταται πια το πολύπλοκο και δαιδαλώδες νομοθετικό πλαίσιο και εισάγεται μια πιο ευέλικτη διαδικασία.

Αναφορικά με τα ανωτέρω πληροφοριακά συστήματα διαπιστώνονται από τους χρήστες αυτών τόσο τα πλεονεκτήματα που προσφέρουν όσο και τα σημεία που χρήζουν άμεσης βελτίωσης. Το πρόγραμμα Δι@ύγεια αποτελεί ένα εύχρηστο εργαλείο ως προς την μέγιστη δυνατή δημοσιότητα των περιλήψεων διακήρυξης και των αναθέσεων, εντούτοις υπάρχει περιθώριο βελτίωσης της αναζήτησης των πράξεων. Το ΚΗΜΔΗΣ στοχεύει στην ηλεκτρονική συλλογή δεδομένων με σκοπό να υπάρχει μία παρακολούθηση των δημοσίων συμβάσεων από το εγκεκριμένο αίτημα και την διακήρυξη μέχρι την σύμβαση και τις εντολές πληρωμών. Κατά την χρήση του συστήματος αυτού διαπιστώνεται η ανάγκη αναβάθμισής του, προκειμένου να λυθούν προβλήματα σταθερότητας και αύξησης του χρόνου παραμονής σε αυτό. Αυτό όμως που αποτελεί καίρια προτεραιότητα είναι η σύνδεση του συστήματος με άλλα συστήματα του δημοσίου όπως το Taxisnet καθώς και η βελτίωση της διαλειτουργικότητάς του με το Δι@ύγεια και το ΕΣΗΔΗΣ προκειμένου να εκμηδενιστούν οι πολλαπλές καταχωρήσεις δεδομένων από τους χρήστες. Το ΕΣΗΔΗΣ χρησιμοποιείται αποκλειστικά για την πραγματοποίηση όλων των σταδίων της διαδικασίας ανάθεσης συμβάσεων, για διαγωνισμούς προϋπολογισμού άνω των 60.000€. Έχει δε αποδειχθεί σημαντικό εργαλείο αναζήτησης αφού δίνεται η δυνατότητα στους οικονομικούς φορείς να αναζητήσουν με «1 click» τους ενεργούς διαγωνισμούς προϋπολογισμού άνω των 60.000€. Το ΠΣ αυτό είναι το πιο πολύπλοκο συγκριτικά με τα ανωτέρω δύο συστήματα και το καθιστά λιγότερο προσιτό προς τους χρήστες. Όπως και στο ΚΗΜΔΗΣ, διαπιστώνεται η ανάγκη αναβάθμισής του λόγω συχνών δυσλειτουργιών του συστήματος καθώς και σύνδεσής του με άλλα συστήματα του δημοσίου (Taxisnet, ΟΠΣ, ΠΣΥΠΠΟΔΕ). Άμεση απαίτηση βελτίωσης αποτελούν η απλοποίηση των διαδικασιών που ακολουθούνται κατά την ηλεκτρονική διαγωνιστική διαδικασία, η αύξηση των αδειών χρήσης, η εναρμόνισή του με τον ν.4412/16 καθώς και η εκπαίδευση των χρηστών.

Επιπροσθέτως των ανωτέρω διαπιστώσεων, προτείνεται, η διαγωνιστική διαδικασία να λαμβάνει χώρα ηλεκτρονικά για όλο το εύρος των συμβάσεων, η δημιουργία μιας διαδικτυακής πύλης αναζήτησης ενεργών προκηρύξεων ανεξαρτήτως προϋπολογισμού, η απλούστευση της διαχείρισης της διαγωνιστικής διαδικασίας και των συστημάτων καθώς και η επιμόρφωση των οικονομικών φορέων.

Στην χώρα μας, η έναρξη χρήσης της ηλεκτρονικής διαδικασίας ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων είναι σχετικά πρόσφατη οπότε είναι φυσικό και επόμενο να αναμένουμε πλήθος τροποποιήσεων και συμπληρώσεων. Μεγάλο ενδιαφέρον θα παρουσίαζε λοιπόν μια εκ νέου έρευνα στο εγγύς μέλλον προκειμένου να γίνει σύγκριση της τρέχουσας κατάστασης με την τότε υφιστάμενη, και να παρουσιαστεί η εξέλιξη και η πορεία των συστημάτων αυτών. Επιπλέον η έρευνα αυτή θα μπορούσε να διευρυνθεί και προς την πλευρά των οικονομικών φορέων ώστε να διαπιστωθεί η ανταπόκρισή τους ως προς τα συστήματα αυτά αφού θα έχει επέλθει ένα σεβαστό χρονικό διάστημα από την έναρξη εφαρμογής τους.

Παράρτημα Α

Γλωσσάρι

«**Αναθέτουσες Αρχές**» νοούνται το κράτος, οι αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης, οι οργανισμοί δημοσίου δικαίου ή οι ενώσεις μιας ή περισσότερων από αυτές τις αρχές ή ενός ή περισσότερων από αυτούς τους οργανισμούς δημοσίου δικαίου (άρθρο 2 του ν.4412/16).

«**Δημόσιες Συμβάσεις**» και ως «**Συμβάσεις έργων, υπηρεσιών και προμηθειών**» νοούνται οι συμβάσεις εξ επαχθούς αιτίας οι οποίες συνάπτονται γραπτώς μεταξύ ενός ή περισσότερων οικονομικών φορέων και μιας ή ενός ή περισσότερων αναθετουσών αρχών/ αναθετόντων φορέων, αντίστοιχα, και έχουν ως αντικείμενο την εκτέλεση έργων, την προμήθεια αγαθών ή την παροχή υπηρεσιών (άρθρο 2 του ν.4412/16).

«**Δημόσιες Συμβάσεις Προμηθειών**» και ως «**Συμβάσεις Προμηθειών**» νοούνται οι συμβάσεις που έχουν ως αντικείμενο την αγορά, τη χρηματοδοτική μίσθωση, τη μίσθωση ή τη μίσθωση-πώληση, με ή χωρίς δικαίωμα αγοράς, προϊόντων. Μια σύμβαση προμηθειών μπορεί να περιλαμβάνει, παρεμπιπτόντως, εργασίες τοποθέτησης και εγκατάστασης (άρθρο 2 του ν.4412/16).

«**Δημόσιες Συμβάσεις Υπηρεσιών**» και ως «**Συμβάσεις Υπηρεσιών**» νοούνται οι συμβάσεις που έχουν ως αντικείμενο την παροχή υπηρεσιών (άρθρο 2 του ν.4412/16).

«**Συμφωνία - Πλαίσιο**» νοείται μία συμφωνία που συνάπτεται μεταξύ μιας ή ενός ή περισσότερων αναθετουσών αρχών/αναθετόντων φορέων και ενός ή περισσότερων οικονομικών φορέων, η οποία αποσκοπεί στον καθορισμό των όρων που διέπουν τις συμβάσεις που πρόκειται να συναφθούν κατά τη διάρκεια συγκεκριμένης περιόδου,

ιδίως όσον αφορά τις τιμές και, όπου ενδείκνυται, τις προβλεπόμενες ποσότητες (άρθρο 2 του ν.4412/16).

«**Οικονομικός Φορέας**» νοείται κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή δημόσιος φορέας ή ένωση αυτών των προσώπων ή/και φορέων, συμπεριλαμβανομένων των προσωρινών συμπράξεων επιχειρήσεων, που προσφέρει στην αγορά εκτέλεση εργασιών ή/και έργου, προμήθεια προϊόντων ή παροχή υπηρεσιών (άρθρο 2 του ν.4412/16).

«**Υποψήφιος**» νοείται οικονομικός φορέας που έχει ζητήσει να του αποσταλεί ή έχει λάβει πρόσκληση συμμετοχής σε κλειστή διαδικασία, σε ανταγωνιστική διαδικασία με διαπραγμάτευση, σε διαδικασία με διαπραγμάτευση χωρίς προηγούμενη δημοσίευση, σε ανταγωνιστικό διάλογο ή σε σύμπραξη καινοτομίας (άρθρο 2 του ν.4412/16).

«**Έγγραφο διαδικασίας σύναψης της σύμβασης**» ή «**Έγγραφο της σύμβασης**» νοείται κάθε έγγραφο το οποίο παρέχει ή στο οποίο παραπέμπει η αναθέτουσα αρχή/αναθέτων φορέας με σκοπό να περιγράψει ή να προσδιορίσει στοιχεία της σύμβασης ή της διαδικασίας ανάθεσης, συμπεριλαμβανομένης της προκήρυξης σύμβασης, της προκαταρκτικής προκήρυξης, της περιοδικής ενδεικτικής προκήρυξης, αν χρησιμοποιείται ως μέσο προκήρυξης του διαγωνισμού, των τεχνικών προδιαγραφών, του περιγραφικού εγγράφου, των προτεινόμενων όρων της σύμβασης, των υποδειγμάτων για την προσκόμιση των εγγράφων από τους υποψηφίους και τους προσφέροντες, των πληροφοριών σχετικά με τις γενικές και ειδικές υποχρεώσεις και τυχόν πρόσθετων εγγράφων. Επίσης, στην έννοια αυτή περιλαμβάνονται και η διακήρυξη ή η πρόσκληση σε διαπραγμάτευση στις οποίες αναφέρονται όλοι οι ειδικοί και γενικοί όροι σύναψης και εκτέλεσης της σύμβασης, το Ενιαίο Ευρωπαϊκό Έγγραφο Σύμβασης (ΕΕΕΣ), οι συμπληρωματικές πληροφορίες που παρέχει η αναθέτουσα αρχή, το σχέδιο της σύμβασης μετά των παραρτημάτων αυτής και η τεχνική συγγραφή υποχρεώσεων που περιλαμβάνει και τις εφαρμοστέες τεχνικές προδιαγραφές (άρθρο 2 του ν.4412/16).

Ως «**κατώτατα όρια**», σε συνάρτηση προς την εκτιμώμενη αξία της σύμβασης, εκτός ΦΠΑ, ορίζονται τα ακόλουθα (άρθρο 2 του ν.4412/16):

α) 5.225.000 ευρώ για τις δημόσιες συμβάσεις έργων,

β) 135.000 ευρώ για δημόσιες συμβάσεις προμηθειών και υπηρεσιών που ανατίθενται από κεντρικές κυβερνητικές αρχές και για διαγωνισμούς μελετών που διοργανώνονται από τις εν λόγω αρχές.

γ) 209.000 ευρώ για δημόσιες συμβάσεις προμηθειών και υπηρεσιών που ανατίθενται από μη κεντρικές αναθέτουσες αρχές και για διαγωνισμούς μελετών που διοργανώνονται από τις εν λόγω αρχές.

δ) 750.000 ευρώ για δημόσιες συμβάσεις υπηρεσιών που αφορούν κοινωνικές και άλλες ειδικές υπηρεσίες που περιλαμβάνονται στο [Παράρτημα XIV του Προσαρτήματος Α'](#) του ν.4412/16.

«Δημόσιες Συμβάσεις άνω των ορίων» και ως **«Συμβάσεις άνω των ορίων»** νοούνται οι δημόσιες συμβάσεις των οποίων η εκτιμώμενη αξία εκτός φόρου προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ) είναι ίση προς ή ανώτερη από τα προαναφερόμενα όρια της διάταξης, όπως ισχύουν κάθε φορά (άρθρο 2 του ν.4412/16).

«Δημόσιες συμβάσεις κάτω των ορίων» και ως **«Συμβάσεις κάτω των ορίων»** νοούνται οι δημόσιες συμβάσεις των οποίων η εκτιμώμενη αξία εκτός φόρου προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ) είναι κατώτερη από τα προαναφερόμενα όρια της διάταξης, όπως ισχύουν κάθε φορά (άρθρο 2 του ν.4412/16).

«Συνοπτικός Διαγωνισμός» νοείται η απλοποιημένη διαδικασία ανάθεσης στο πλαίσιο της οποίας κάθε ενδιαφερόμενος οικονομικός φορέας μπορεί να υποβάλει προσφορά και η εκτιμώμενη αξία της σύμβασης είναι ίση ή κατώτερη από το ποσό των εξήντα χιλιάδων (60.000) ευρώ, χωρίς να συμπεριλαμβάνεται ο ΦΠΑ (άρθρο 2 του ν.4412/16).

«Απευθείας Ανάθεση» νοείται η διαδικασία ανάθεσης χωρίς εκ των προτέρων δημοσιότητα, στο πλαίσιο της οποίας οι αναθέτουσες αρχές/αναθέτοντες φορείς αναθέτουν στον οικονομικό φορέα της επιλογής τους, κατόπιν έρευνας αγοράς και διαβούλευσης με έναν ή περισσότερους οικονομικούς φορείς, όταν η εκτιμώμενη αξία της σύμβασης, χωρίς ΦΠΑ, είναι ίση ή κατώτερη από το ποσό των είκοσι χιλιάδων (20.000) ευρώ (άρθρο 2 του ν.4412/16).

«**Ανάδοχος**» ή «προμηθευτής» ή «πάροχος υπηρεσιών» νοείται ο οικονομικός φορέας στον οποίο έχει ανατεθεί με δημόσια σύμβαση ή σύμβαση, η προμήθεια αγαθών ή η παροχή υπηρεσιών αντίστοιχα (άρθρο 2 του ν.4412/16).

«**Ανοικτή Διαδικασία**» νοείται η διαδικασία όπου κάθε ενδιαφερόμενος οικονομικός φορέας μπορεί να υποβάλλει προσφορά στο πλαίσιο προκήρυξης διαγωνισμού. Η προσφορά συνοδεύεται από τις πληροφορίες για την ποιοτική επιλογή που ζητούνται από την αναθέτουσα αρχή (άρθρο 2 του ν.4412/16).

«**Διαδικασία σύναψης σύμβασης**» ή «**Σύμβαση**» είναι η απόκτηση, μέσω δημόσιας σύμβασης, από μία ή περισσότερες αναθέτουσες αρχές, έργων, αγαθών ή υπηρεσιών από οικονομικούς φορείς που επιλέγονται από τις εν λόγω αναθέτουσες αρχές, ανεξαρτήτως του κατά πόσον τα έργα, τα αγαθά ή οι υπηρεσίες προορίζονται για την εξυπηρέτηση σκοπού δημοσίου συμφέροντος (άρθρο 2 του ν.4412/16).

Οποιοσδήποτε αναφορές σε ονοματολογίες στο πλαίσιο διαδικασιών σύναψης δημόσιων συμβάσεων γίνονται με τη χρήση του «**Κοινού λεξιλογίου για τις δημόσιες συμβάσεις (CPV)**», όπως εγκρίθηκε με τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθμ. 2195/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 5ης Νοεμβρίου 2002, για το κοινό λεξιλόγιο για τις δημόσιες συμβάσεις (L 340).

«**Ευρωπαϊκό Ενιαίο Έγγραφο Σύμβασης**» αποτελείται από ενημερωμένη υπεύθυνη δήλωση, με τις συνέπειες του ν. 1599/1986 (Α'75), ως προκαταρκτική απόδειξη προς αντικατάσταση των πιστοποιητικών που εκδίδουν δημόσιες αρχές ή τρίτα μέρη, επιβεβαιώνοντας ότι ο εν λόγω οικονομικός φορέας πληροί προϋποθέσεις σύμφωνα με τα οριζόμενα στον ν.4412/16.

«**Ηλεκτρονικό έγγραφο**» κάθε μέσο, το οποίο χρησιμοποιείται από υπολογιστικό – πληροφοριακό σύστημα, με ηλεκτρονικό, μαγνητικό ή άλλο τρόπο, για εγγραφή, αποθήκευση, παραγωγή ή αναπαραγωγή στοιχείων που δεν μπορούν να αναγνωστούν άμεσα, όπως και κάθε μαγνητικό, ηλεκτρονικό ή άλλο υλικό, στο οποίο εγγράφεται οποιαδήποτε πληροφορία, εικόνα, σύμβολο ή ήχος, αυτοτελώς ή σε συνδυασμό, εφόσον το εν λόγω περιεχόμενο επιφέρει έννομες συνέπειες ή προορίζεται ή είναι πρόσφορο να αποδείξει γεγονότα που μπορούν να έχουν έννομες συνέπειες.

«Ηλεκτρονικό Δημόσιο Έγγραφο» κάθε ηλεκτρονικό έγγραφο με την έννοια του άρθρου 3 του Ν. 3979/2011 που εκδίδεται από δημόσια υπηρεσία ή φορέα από το οποίο προκύπτει με μηχαναγνώσιμο τρόπο η εκδούσα αρχή, η ημερομηνία έκδοσης και είναι δυνατή η ανίχνευση οποιασδήποτε αλλοίωσης του ηλεκτρονικού εγγράφου μετά την έκδοση ή υπογραφή του.

Παράρτημα Β

Συντομογραφίες

CPV	Common Procurement Vocabulary
SIMAP	System of Information on Public Procurement
TED	Tenders Electronic Daily
ΑΔΑ	Αριθμός Διαδικτυακής Ανάρτησης
ΑΔΑΜ	Αριθμός Διαδικτυακής Ανάρτησης Μητρώου
ΓΛΚ	Γενικό Λογιστήριο του Κράτους
ΔΕΚΟ	Δημόσιες Επιχειρήσεις και Οργανισμοί
ΔΕΥΑ	Δημοτική Επιχείρηση Ύδρευσης Αποχέτευσης
ΕΑΑΔΗΣΥ	Ενιαία Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Συμβάσεων
ΕΒΔΔΗΣΥ	Εθνική Βάση Δεδομένων Δημοσίων Συμβάσεων
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΕΕΣ	Ευρωπαϊκό Ενιαίο Έγγραφο Σύμβασης
ΕΕΤΤ	Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών & Ταχυδρομείων
ΕΚΔΔΑ	Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης
ΕΣΗΔΗΣ	Εθνικό Σύστημα Ηλεκτρονικών Δημοσίων Συμβάσεων
ΕΣΠΑ	Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς
ΚΕΠ	Κέντρο Εξυπηρέτηση Πολιτών
ΚΗΜΔΗΣ	Κεντρικό Ηλεκτρονικό Μητρώο Δημοσίων Συμβάσεων
ΚτΠ	Κοινωνία της Πληροφορίας
ΜΜΕ	Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις

ΝΠΔΔ	Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου
ΝΠΙΔ	Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου
ΟΟΣΑ (OECD)	Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης
ΟΠΣ	Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα
ΟΤΑ	Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης
ΠΔ	Προεδρικό Διάταγμα
ΠΗΔ	Έγγραφο Πλαισίου Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης
ΠΣ	Πληροφοριακά Συστήματα
ΠΣΥΠΠΟΔΕ	Πληροφοριακό Σύστημα Παρακολούθησης Πληρωμών και Οφειλών Δημοσίων Επενδύσεων
ΣΕΕ	Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση
ΣΛΕΕ	Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΤΕΥΔ	Τυποποιημένο Έντυπο Υπεύθυνης Δήλωσης
ΤΠΕ (ICTs)	Τεχνολογία Πληροφοριών και Επικοινωνίας

Παράρτημα Γ

Θεσμικό Πλαίσιο

Πρόγραμμα Διαύγεια

Αριθμός ΦΕΚ ή Πρωτοκόλλου	Θέμα
N. 3861/10 (ΦΕΚ 112/A /13.07.2010)	Ενίσχυση της διαφάνειας: Ανάρτηση νόμων-πράξεων στο διαδίκτυο
ΕΞ 604/2012 (Γ.Υφ.) ΔΙΣΚΠΟ/Φ.1/οικ. 10885 (ΦΕΚ 1476/B/03.05.2012)	Υπουργική απόφαση για τη ρύθμιση λεπτομερειακών και τεχνικών θεμάτων για την εφαρμογή του Ν. 3861/2010
άρθρο 23 του Ν.4210/13 (ΦΕΚ 254/A/21.11.2013)	Ρυθμίσεις Υπουργείου Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης
ΔΗΔ/Φ.40(ΦΕΚ 116/B/21.01.2015)	Ανάρτηση των δαπανών των επιχορηγούμενων φορέων στο «Διαύγεια II»

Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση

Αριθμός ΦΕΚ ή Πρωτοκόλλου	Θέμα
Π.Δ.150/2001 (ΦΕΚ 125/Α /25.06.2001)	Προσαρμογή στην Οδηγία 99/93/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με το κοινοτικό πλαίσιο για ηλεκτρονικές υπογραφές.
Άρθρο 27 του Ν.3731/2008 (ΦΕΚ 263/Α/23.12.2008)	Αναδιοργάνωση της δημοτικής αστυνομίας και ρυθμίσεις λοιπών θεμάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών. Άρθρο 27 - Αρμοδιότητες Υπηρεσίας Ανάπτυξης Πληροφορικής (καθορισμό του Πλαισίου Παροχής Υπηρεσιών Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης)
Ν.3979/2011 (ΦΕΚ 138/Α/16.06.2011)	Για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση και λοιπές διατάξεις.
Ν.4038/2012 (ΦΕΚ 14/Α/02.02.2012)	Επείγουσες ρυθμίσεις που αφορούν την εφαρμογή του μεσοπρόθεσμου πλαισίου δημοσιονομικής στρατηγικής 2012–2015.
Αριθ. ΥΑΠ/Φ.40.4/1/989 (ΦΕΚ 1301/Β/12.04.2012)	Κύρωση Πλαισίου Παροχής Υπηρεσιών Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης
Ν.4038/2012 (ΦΕΚ 14/Α/02.02.2012)	Επείγουσες ρυθμίσεις που αφορούν την εφαρμογή του μεσοπρόθεσμου πλαισίου δημοσιονομικής στρατηγικής 2012–2015.
ΥΑΠ/Φ.40.4/3/1031/23.4.2012 (ΦΕΚ1317/Β/23.04.2012)	Ρυθμίσεις για το Ηλεκτρονικό Δημόσιο Έγγραφο
Άρθρα 10 & 13 του Ν.4325/2015 (ΦΕΚ47/Α/11.05.2015)	Εκδημοκρατισμός της Διοίκησης - Καταπολέμηση Γραφειοκρατίας και Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση. Αποκατάσταση αδικιών και άλλες διατάξεις (αρ. 10 - Ηλεκτρονική ταυτοποίηση) (αρ.13 - Ηλεκτρονική διακίνηση εγγράφων Δημοσίου – Ασφάλεια πληροφορικών συστημάτων Δημοσίου)

ΕΑΑΔΗΣΥ-ΚΗΜΣΗΣ-ΕΣΗΔΗΣ

Αριθμός ΦΕΚ ή Πρωτοκόλλου	Θέμα
N.4013/2011 (ΦΕΚ 204/A/15.09.2011)	Σύσταση ενιαίας Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Συμβάσεων και Κεντρικού Ηλεκτρονικού Μητρώου Δημοσίων Συμβάσεων – Αντικατάσταση του έκτου κεφαλαίου του ν. 3588/2007 (πτωχευτικός κώδικας)– Προπτωχευτική διαδικασία εξυγίανσης και άλλες διατάξεις.
Π.Δ.122/12 (ΦΕΚ 215/A/05.11.2012)	Κανονισμός Λειτουργίας της Ενιαίας Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Συμβάσεων (Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ.)
Π.Δ.123/12 (ΦΕΚ 216/A/05.11.2012)	Οργανισμός Ενιαίας Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Συμβάσεων (Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ.)
Π.Δ.43 /13(ΦΕΚ 80/A /05.04.2013)	Κανονισμός Οικονομικής Διαχείρισης Ενιαίας Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Συμβάσεων (Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ.).
N.4155/2013 (ΦΕΚ 120/A /29.05.2013)	Εθνικό Σύστημα Ηλεκτρονικών Δημοσίων Συμβάσεων και άλλες διατάξεις.

Δημόσιες προμήθειες

Αριθμός ΦΕΚ ή Πρωτοκόλλου	Θέμα
N.4412/2016 (ΦΕΚ147/A/08.08.2016)	Δημόσιες συμβάσεις έργων, προμηθειών και υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ).
ΦΕΚ200/A/24.10.2016	
ΦΕΚ206/A/03.11.2016	
ΦΕΚ207/A/04.11.2016	Διόρθωση σφαλμάτων Ν.4412/2016
ΦΕΚ205/A/31.10.2016	
ΦΕΚ227/A/06.12.2016	Τροποποιήσεις Ν.4412/2016
ΦΕΚ240/A/22.12.2016	
ΦΕΚ241/A/23.12.2016	
ΦΕΚ24/A/01.03.2017	

ΦΕΚ47/Α/03.04.2017

Αριθ. απόφ. 158/2016
(ΦΕΚ 3698/Β/16.11.2016)

Έγκριση “Τυποποιημένου Εντύπου
Υπεύθυνης Δήλωσης” (ΤΕΥΔ) του άρθρου
79 παρ. 4 του Ν.4412/2016 (Α’ 147), για
διαδικασίες σύναψης δημόσιας σύμβασης
κάτω των ορίων των οδηγιών.

Γ.1 Ηλεκτρονικά Έγγραφα

(Αποσπάσματα από την Αιτιολογική έκθεση του ν.3979/11 – άρθρα 12 & 13)

«Η έκδοση ηλεκτρονικών διοικητικών πράξεων αποτελεί μία από τις βασικές συνιστώσες για την εισδοχή ΤΠΕ στην διοικητική δράση». Σύμφωνα με την επικείμενη νομοθεσία, «επιτρέπεται η έκδοση διοικητικών πράξεων, η σύνταξη και τήρηση εγγράφων κάθε είδους καθώς και η διακίνηση, διαβίβαση, κοινοποίηση και ανακοίνωση αυτών» μεταξύ υπηρεσιών και φορέων του δημόσιου τομέα με χρήση ΤΠΕ. «Επισημαίνεται ότι λαμβάνεται υπόψη η ειδική νομοθεσία περί απαγόρευσης αντιγράφων για συγκεκριμένες κατηγορίες δημοσίων εγγράφων, για τα οποία απαγορεύεται η χορήγηση αντιγράφων για λόγους διασφάλισης απορρήτου». Σε αυτή την περίπτωση «για την τήρηση της αρχής της χρηστής διοίκησης και της διαφάνειας στη δράση των φορέων του δημόσιου τομέα» που «δεν δύνανται να εκδοθούν έγγραφα με τη χρήση ΤΠΕ, ο φορέας υποχρεούνται να ενημερώνει εγκαίρως τον ενδιαφερόμενο κατά τον πλέον πρόσφορο τρόπο».

Για την επίτευξη της διαλειτουργικότητας και της επικοινωνίας μεταξύ των φορέων του δημοσίου τομέα, θα πρέπει να διαμορφωθούν από τις αρμόδιες υπηρεσίες «ενιαίες αρχές ως προς το ελάχιστο περιεχόμενο, τον τύπο και τα πρότυπα των σχετικών εγγράφων» που εκδίδουν οι φορείς του δημόσιου τομέα καθώς και κάθε άλλο σχετικό θέμα. Σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου, «αποσαφηνίζεται η νομική υπόσταση του ηλεκτρονικού εγγράφου του οποίου η νομική και αποδεικτική ισχύς του είναι ισοδύναμη με το έγγραφο που φέρει ιδιόχειρη υπογραφή και σφραγίδα».

Οι προϋποθέσεις που θα πρέπει να ισχύουν για το κύρος και την αποδεικτική ισχύ του ηλεκτρονικού εγγράφου, βάσει της κείμενης νομοθεσίας, είναι οι εξής:

- Ο «ηλεκτρονικός τρόπος έκδοσης δημοσίων εγγράφων» έχει «ισοδύναμη νομική και αποδεικτική ισχύ με τα έγχαρτα δημόσια έγγραφα», άρα και τις «ίδιες έννομες συνέπειες».
- Τα ηλεκτρονικά έγγραφα πρέπει να φέρουν προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή του εξουσιοδοτημένου οργάνου, η οποία επέχει «θέση ιδιόχειρης υπογραφής όχι μόνο στο ουσιαστικό αλλά και στο δικονομικό δίκαιο».

- «Η ύπαρξη υποχρεωτικής ασφαλούς χρονοσήμανσή στα ηλεκτρονικά έγγραφα. Με αυτό τον τρόπο προκύπτει με ακρίβεια και ασφάλεια ο χρόνος έκδοσής ή σύνταξής τους, δεδομένου ότι είναι καθοριστικής σημασίας για την γένεση δικαιωμάτων, υποχρεώσεων και εν γένει έννομων συνεπειών που επέρχονται από την έκδοση εκτελεστών διοικητικών πράξεων τόσο για τον ίδιο τον φορέα δημόσιου τομέα όσο και για το ενδιαφερόμενο φυσικό ή Ν.Π.Ι.Δ.».
- Η υποχρεωτική και ασφαλής «τήρηση αρχείου των ηλεκτρονικών εγγράφων που με οποιοδήποτε τρόπο βρίσκονται στην κατοχή» κάθε φορέα του δημοσίου τομέα. Η προϋπόθεση αυτή απαιτεί «ιδιαίτερη μέριμνα για την πλήρωση όλων των αναγκαίων όρων και προϋποθέσεων ασφαλείας αναφορικά με την μορφή και τα μέσα τήρησης, επεξεργασίας και αποθήκευσης των ηλεκτρονικών εγγράφων, έτσι ώστε να εγγυώνται την ακεραιότητα, αυθεντικότητα, εμπιστευτικότητα, και την ποιότητα των εγγράφων καθώς και των δεδομένων και πληροφοριών που περιέχονται σε αυτά».

Οι παραπάνω προϋποθέσεις, υποδηλώνει «την βούληση του νομοθέτη για δημιουργία και τήρηση ηλεκτρονικών αρχείων με υψηλές προδιαγραφές ασφαλείας και ποιοτικής λειτουργίας».

Γ.2 Ηλεκτρονική ταυτοποίηση

«Με το άρθρο 10 του νομοσχεδίου ρυθμίζονται ζητήματα που αφορούν στην ηλεκτρονική ταυτοποίηση πολιτών. Με την ισχύουσα ρύθμιση του άρθρου 32 του ν. 3979/2011, κάθε φορά που εγγράφεται ένας χρήστης σε μία ηλεκτρονική υπηρεσία προσδιορίζονται τα αναγνωριστικά και τα διαπιστευτήρια που θα απαιτηθούν για τη παροχή αυτής της συγκεκριμένης υπηρεσίας. Αυτή η προσέγγιση έχει ως αποτέλεσμα κάθε διαδικτυακός τόπος που παρέχει υπηρεσίες ηλεκτρονικής διακυβέρνησης να θέτει διαφορετικές απαιτήσεις, οι οποίες δεν βοηθούν στη ανάπτυξη κοινών υποδομών. Με την προσθήκη της προτεινόμενης διάταξης, θεσμοθετείται η δυνατότητα επαναχρησιμοποίησης διαπιστευτηρίων που έχουν εκδοθεί από άλλους φορείς σε διαφορετικές υπηρεσίες ηλεκτρονικής διακυβέρνησης. Πιο συγκεκριμένα παρέχεται η αναγκαία τεχνική διαλειτουργικότητα της υπηρεσίας ηλεκτρονικής διακυβέρνησης που προβλέπεται στο ν. 3979/2011 (Α' 138) με συστήματα φορέων του δημοσίου ή και του ιδιωτικού τομέα,

διαμέσου αμοιβαίως αναγνωρισμένων μέσων ηλεκτρονικής ταυτοποίησης, που σχετίζονται με βασικά μητρώα, όπως ιδίως: α) το μητρώο ταυτοτήτων, β) το μητρώο κοινωνικής ασφάλισης, γ) το φορολογικό μητρώο και δ) το δημοτολόγιο, παρέχοντας κοινή βάση για ασφαλείς ηλεκτρονικές αλληλεπιδράσεις μεταξύ πολιτών, επιχειρήσεων και δημοσίων αρχών. Οι φορείς που εκδίδουν διαπιστευτήρια και επιβεβαιώνουν την ταυτότητα των χρηστών για λογαριασμό άλλων φορέων θα πρέπει να πληρούν συγκριμένες προδιαγραφές, οι οποίες προβλέπονται στους ισχύοντες ευρωπαϊκούς κανονισμούς» (απόσπασμα από την Αιτιολογική έκθεση του ν.4325/15 – άρθρο 10).

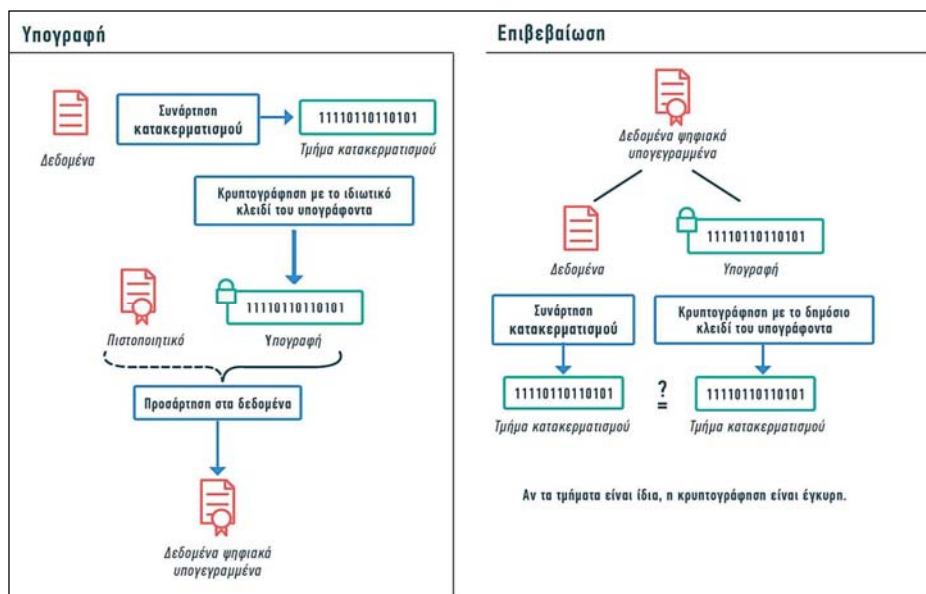
Γ.3 Ψηφιακή Υπογραφή

Με τον όρο ηλεκτρονική υπογραφή νοείται το σύνολο «των δεδομένων σε ηλεκτρονική υπογραφή, τα οποία είναι συνημμένα σε άλλα ηλεκτρονικά δεδομένα ή σχετίζονται με αυτά και τα οποία χρησιμεύουν ως μέθοδος απόδειξης της γνησιότητας» (ΠΔ150/01- άρθρο 2) . Πέραν της ηλεκτρονικής υπογραφής υπάρχει η «προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή», η καλούμενη και «ψηφιακή υπογραφή» εννοούμε «ψηφιακά δεδομένα που είναι συνημμένα σε άλλα ψηφιακά δεδομένα και λειτουργούν ως μέθοδος απόδειξης της γνησιότητάς του» (Παρασκευάς κ.α.,2015:250-251). Σύμφωνα με το άρθρο 2 του ΠΔ150/01 «η προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή ... πληροί τους εξής όρους: α) συνδέεται μονοσήμαντα με τον υπογράφοντα, β) είναι ικανή να καθορίσει ειδικά και αποκλειστικά την ταυτότητα του υπογράφοντος, γ) δημιουργείται με μέσα τα οποία ο υπογράφων μπορεί να διατηρήσει υπό τον αποκλειστικό του έλεγχο και δ) συνδέεται με τα δεδομένα στα οποία αναφέρεται κατά τρόπο ώστε να μπορεί να εντοπιστεί οποιαδήποτε επακόλουθη αλλοίωση των εν λόγω δεδομένων».

Η ηλεκτρονική και η ψηφιακή υπογραφή συνιστούν ένα σημαντικότερο βήμα και παράγοντα για την ασφαλή και το κύρος των ηλεκτρονικών συναλλαγών και «επέχει θέση ιδιόχειρης υπογραφής όχι μόνο στο ουσιαστικό αλλά και στο δικονομικό δίκαιο» (αιτιολογική έκθεση ν.3979/11- άρθρα 12 &13). Ο θεσμός της ηλεκτρονικής και της ψηφιακής υπογραφής εισήχθη με την Οδηγία 99/93/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου. Η ανωτέρω οδηγία μεταφέρθηκε στην ελληνική έννομη τάξη με το ΠΔ150/2001. Η Ελλάδα έσπευσε αμέσως να εναρμονίσει τη σχετική νομοθεσία της και δημιούργησε τη Επιτροπή Ελέγχου Ταχυδρομείων και Τηλεπικοινωνιών (ΕΕΤΤ).

Σύμφωνα με το ΠΔ 150/2001, η ΕΕΤΤ είναι η αρμόδια αρχή για τον έλεγχο και την εποπτεία των εγκατεστημένων στην Ελλάδα παρόχων υπηρεσιών πιστοποίησης ηλεκτρονικής υπογραφής, καθώς και για τη διαπίστωση της συμμόρφωσης με τις «ασφαλείς διατάξεις δημιουργίας υπογραφής».

Σύμφωνα με την ΕΕΤΤ, «η ανάγκη για εμπιστευτικότητα στην ηλεκτρονική συναλλαγή ικανοποιείται με την κρυπτογραφία. ... Τα σύγχρονα κρυπτοσυστήματα χρησιμοποιούν αλγόριθμους και κλειδιά (σειρά από bits συγκεκριμένου μήκους) για να διατηρήσουν την πληροφορία ασφαλή.» Στην ψηφιακή υπογραφή γίνεται χρήση της ασύμμετρης κρυπτογραφίας η οποία «χρησιμοποιεί δύο διαφορετικά κλειδιά για την κρυπτογράφηση και την αποκρυπτογράφηση. Κάθε χρήστης έχει στη διάθεσή του δύο κλειδιά. Το δημόσιο κλειδί είναι αυτό που ο χρήστης μπορεί να το γνωστοποιήσει σε τρίτους ενώ το ιδιωτικό είναι εκείνο που το φυλάσσει με ασφάλεια και μόνο αυτός θα πρέπει να το γνωρίζει και κατέχει. Για να επιτευχθεί η εμπιστευτικότητα, ο αποστολέας κρυπτογραφεί το μήνυμα με το δημόσιο κλειδί του παραλήπτη. Το μήνυμα μπορεί να αποκρυπτογραφηθεί μονάχα από τον παραλήπτη (που είναι ο κάτοχος του αντίστοιχου ιδιωτικού κλειδιού εκτός και αν η μυστικότητα του ιδιωτικού κλειδιού έχει παραβιαστεί). ([http://www.eett.gr/opencms/opencms/EETT/Electronic Communications/DigitalSignatures/IntroEsign.html](http://www.eett.gr/opencms/opencms/EETT/Electronic%20Communications/DigitalSignatures/IntroEsign.html))

Σχήμα 23: Διαδικασία ψηφιακής υπογραφής ηλεκτρονικού αρχείου και πιστοποίησης (πηγή: Παρασκευάς κ.α., 2015)

Γ.4 Ν.4412/16-Δημόσιες Συμβάσεις Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών

(Αποσπάσματα από την Αιτιολογική Έκθεση ν.4412/16)

«Η πολιτική στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων και η αναθεώρηση των σχετικών οδηγιών εντάχθηκε σε συνολικό πρόγραμμα με σκοπό τον ριζικό εκσυγχρονισμό των δημοσίων συμβάσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση, συμβάλλοντας στην υλοποίηση των στόχων της στρατηγικής “Ευρώπη 2020” για έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη. Στο πλαίσιο αυτό, υιοθετήθηκαν, τον Ιανουάριο του 2014, και δημοσιεύθηκαν στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στις 28/3/2014, οι τρεις νέες οδηγίες:

- ❖ 2014/23/ΕΕ (L94), για την ανάθεση συμβάσεων παραχώρησης έργων και υπηρεσιών (για πρώτη φορά χωριστή Οδηγία για τις παραχωρήσεις),
- ❖ 2014/24/ΕΕ (L94), για τις δημόσιες συμβάσεις (στον κλασικό τομέα) προς αντικατάσταση της Οδηγίας 2004/18/ΕΚ, και
- ❖ 2014/25/ΕΕ (L94), για τις συμβάσεις που συνάπτονται από φορείς στους τομείς του ύδατος, της ενέργειας, των μεταφορών και των ταχυδρομικών υπηρεσιών (ΟΚΩ) προς αντικατάσταση της Οδηγίας 2004/17/ΕΚ.

Με δεδομένο ότι οι δημόσιες αρχές, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, δαπανούν κάθε χρόνο ποσοστό 18% του ΑΕΠ για την αγορά αγαθών, υπηρεσιών και την εκτέλεση έργων και ενόψει της περιόδου δημοσιονομικής λιτότητας στην πλειονότητα των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η τελευταία έκρινε ότι όφειλε να στηρίξει την οικονομική ανάπτυξη και τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης.

Για όλα τα κράτη μέλη, ο βαθμός απόδοσης των δημοσίων συμβάσεων κατέστη προτεραιότητα για την αντιμετώπιση της τρέχουσας δημοσιονομικής στενότητας. Για τον λόγο ακριβώς αυτό αναγνωρίστηκε η ανάγκη να διατίθενται ευέλικτα και απλά μέσα, τα οποία να επιτρέπουν στις δημόσιες αρχές και στους αναδόχους των αρχών αυτών να συνάπτουν διαφανείς και ανταγωνιστικές συμβάσεις κατά το δυνατόν ευκολότερα, ώστε οι αγορές να πραγματοποιούνται στην καλύτερη σχέση ποιότητας προς τιμή (“value for money”) (αιτιολογική έκθεση ν.4412/16). Ειδικότερα οι Οδηγίες 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ έχουν ως σκοπό:

- ❖ την απλούστευση και την ευελιξία των κανόνων και διαδικασιών,

- ❖ την επέκταση και, σε μεσοπρόθεσμο χρονικό ορίζοντα, τη γενίκευση των ηλεκτρονικών μέσων ως τρόπου επικοινωνίας στις δημόσιες συμβάσεις, επειδή πρόκειται για βασικό φορέα απλούστευσης των δημόσιων συμβάσεων,
- ❖ τη δραστική περικοπή του διοικητικού φόρτου λόγω των απαιτούμενων δικαιολογητικών από τους οικονομικούς φορείς, πράγμα που θα διευκολύνει τη ζωή αυτών των τελευταίων, ιδίως δε των ΜΜΕ (προσκόμιση δικαιολογητικών μόνο στη φάση κατακύρωσης),
- ❖ τον εκσυγχρονισμό των διαδικασιών (μείωση προθεσμιών για υποβολή προσφορών και αιτήσεων συμμετοχής, διατάξεις για την τροποποίηση των συμβάσεων κατά τη διάρκειά τους),
- ❖ τη διευκόλυνση της πρόσβασης των ΜΜΕ στις δημόσιες συμβάσεις,
- ❖ την εισαγωγή βελτιώσεων στις υφιστάμενες εγγυήσεις με σκοπό την αποφυγή συγκρούσεων συμφερόντων, ευνοιοκρατίας και διαφθοράς, ώστε να διασφαλιστεί μεγαλύτερη ακεραιότητα διαδικασιών λαμβανομένων υπόψη των οικονομικών προκλήσεων,
- ❖ την εισαγωγή υποχρεώσεων στα κράτη μέλη αναφορικά με την καλή διακυβέρνηση στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων».

Γ.5 Πρόγραμμα Δι@ύγεια

Το Πρόγραμμα Δι@ύγεια συστάθηκε με τον ν.3861/10 και «στοχεύει στην επίτευξη της μέγιστης δυνατής δημοσιότητας της κυβερνητικής πολιτικής και της διοικητικής δραστηριότητας, τη διασφάλιση της διαφάνειας και την εμπέδωση της υπευθυνότητας και της λογοδοσίας από την πλευρά των φορέων άσκησης της δημόσιας εξουσίας» (<https://diavgeia.gov.gr>).

Με τις νέες ρυθμίσεις του ν. 4210/2013 (άρθρο 23) το Πρόγραμμα Δι@ύγεια «ενδυναμώνεται με την παροχή πληρέστερης διαφάνειας της δράσης της Δημόσιας Διοίκησης την ενίσχυση της ισχύος των αναρτημένων εγγράφων και τον εμπλουτισμό των δυνατοτήτων απλούστευσης των διαδικασιών των δημόσιων φορέων» (εγκύκλιος ΥΑΠ/Φ.40/3404/02.06.14). Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του σχεδίου νόμου επί του άρθρου 23, «η διαφάνεια της κρατικής δράσης αποτελεί πλέον συνταγματική επιταγή που διέπει το σύνολο των ενεργειών της διοίκησης συνδεδεμένη άμεσα με το κράτος

δικαίου και με τη δημοκρατική αρχή». «Η διαφάνεια αποτελεί προϋπόθεση για την άσκηση των βασικών συνταγματικών δικαιωμάτων ανάπτυξης της προσωπικότητας και συμμετοχής στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή, πληροφόρησης, συμμετοχής στην Κοινωνία της Πληροφορίας και αναφοράς προς τις αρχές. Συνδέεται επίσης με βασικές αρχές που πρέπει να διέπουν τη διοικητική δράση όπως οι αρχές της νομιμότητας, της λογοδοσίας, της χρηστής και αδιάφθορης διοίκησης, της εξυπηρέτησης και προστασίας του πολίτη, της εγγύτερης και πλησιέστερης προς τον πολίτη διοίκησης».

Ειδικότερα οι αναρτημένες πράξεις ενισχύονται θεσμικά με τους εξής τρόπους (<https://diavgeia.gov.gr>):

- «Κάθε πράξη, εκτός από όσες δημοσιεύονται στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης, αποκτά ισχύ μόνο μέσω της ανάρτησής της στο Διαύγεια. Με την ολοκλήρωση της ανάρτησης κάθε πράξη υπογράφεται ψηφιακά από το σύστημα Δι@ύγεια και αποκτά έναν μοναδικό **Αριθμό Διαδικτυακής Ανάρτησης (ΑΔΑ)**. Ο ΑΔΑ είναι η **ταυτότητα κάθε αναρτημένης πράξης**, την πιστοποιεί και την ακολουθεί εφεξής.
- Το αναρτημένο έγγραφο, εκτός όσων δημοσιεύονται στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης, υπερισχύει έναντι όλων των λοιπών εκδόσεων της πράξης.
- Ο πολίτης μπορεί να επικαλείται τα αναρτημένα έγγραφα στις συναλλαγές του με τις δημόσιες υπηρεσίες, χωρίς να απαιτείται η επικύρωσή τους. **Αρκεί η επίκληση του ΑΔΑ της πράξης για την αυτεπάγγελτη αναζήτησή τους από τους δημόσιους φορείς.**
- Οι δημόσιες υπηρεσίες διεκπεραιώνουν υποθέσεις χωρίς να διακινούν τα αναρτημένα έγγραφα. **Αρκεί η επίκληση του ΑΔΑ των πράξεων για την επικοινωνία μεταξύ φορέων».**

Στο πλαίσιο αναβάθμισης του συστήματος, «στις 10 Ιουνίου 2014 τέθηκε σε λειτουργία η νέα λειτουργικότητα το Δι@ύγεια II το οποίο προσφέρει (<https://diavgeia.gov.gr>):

- ✓ **Φιλικότερο περιβάλλον** για το χρήστη. Καλύτερη οργάνωση της πληροφορίας, απλή δομή και γλώσσα.
- ✓ **Εφαρμογή προσβάσιμη** από άτομα με αναπηρία σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα.

- ✓ **Βελτιωμένο μηχανισμό αναζήτησης** με καλύτερα και περισσότερα κριτήρια αναζήτησης και δυνατότητα εξειδίκευσης των αποτελεσμάτων.
- ✓ **Προσωποποιημένες υπηρεσίες** - "Η Δι@ύγεια μου" με εξατομικευμένες αναζητήσεις, προσωπικούς σελιδοδείκτες σε αναρτήσεις που ενδιαφέρουν τον κάθε πολίτη.
- ✓ **Πληρότητα και ποιότητα** της πληροφορίας με αυστηρότερους ελέγχους ορθότητας και πληρότητας κατά την ανάρτηση των αποφάσεων από τους φορείς και ενίσχυση των δυνατοτήτων αυτόματης ενημέρωσης των στοιχείων από τρίτα συστήματα.
- ✓ **Ασφάλεια και εγκυρότητα:** τα έγγραφα του Δι@ύγεια II θα έχουν ψηφιακή υπογραφή του συστήματος που εξασφαλίζει την εγκυρότητά τους. Με ειδική Χρονοσήμανση αποδεικνύεται πότε ακριβώς αναρτήθηκε κάποιο έγγραφο.
- ✓ **Βέλτιστο σύστημα διάθεσης ανοικτών δεδομένων:** ώστε να αναπτυχθούν περισσότερες εφαρμογές προστιθέμενης αξίας.
- ✓ **Διασύνδεση με άλλα συστήματα του Δημοσίου:** με άμεση ανταλλαγή πληροφοριών και εγγράφων με άλλα συστήματα του δημοσίου.
- ✓ **Μητρώο Φορέων Δημοσίου - Οργανόγραμμα Φορέων** με καταγραφή και απεικόνιση του αναλυτικού οργανογράμματος κάθε φορέα που θα προσφέρεται για χρήση από οποιοδήποτε άλλο σύστημα εντός/εκτός του δημοσίου.
- ✓ **Αποθετήριο Εντύπων** κάθε Φορέα με πρότυπα έντυπα φορέων και έντυπα αιτήσεων των οποίων τη συμπλήρωση απαιτούν οι φορείς από τους πολίτες, επιχειρήσεις ή δημοσίους υπαλλήλους».

Αξίζει επίσης να αναφέρουμε ότι το πρόγραμμα Δι@ύγεια έχει αναγνωριστεί διεθνώς και έχει βραβευτεί «ως καλή πρακτική στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα (*Best Practice at the 6th European Quality Conference, European Public Administration Network (EUPAN), "Doing the right things right - Towards a more result-oriented public sector in Europe"*). Επίσης έχει παρουσιαστεί ως καλή πρακτική στον Παγκόσμιο Οργανισμό για την Ανοικτή Διακυβέρνηση (*OGP - Open Government Partnership*) και ως καινοτόμα δράση διαφάνειας και καινοτομίας σε χώρες της Ευρώπης (*Εσθονία, Πολωνία, Βουλγαρία, Σερβία, Ιταλία, Ηνωμένο Βασίλειο, Ιρλανδία*), στις ΗΠΑ και στη Βραζιλία» (<https://diavgeia.gov.gr>).

Γ.6 Κεντρικό Ηλεκτρονικό Μητρώο Δημοσίων Συμβάσεων (ΚΗΜΔΗΣ)

Το Κεντρικό Ηλεκτρονικό Μητρώο Δημοσίων Συμβάσεων (ΚΗΜΔΗΣ), συστάθηκε με το άρθρο 11 του ν. 4013/2011 από την Γενική Γραμματεία Εμπορίου του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης και με το άρθρο 38 του ν.4412/16 ρυθμίζονται ζητήματα που αφορούν στη λειτουργία και διαχείρισή του. Τα οφέλη που προκύπτουν από την σύσταση του ΚΗΜΔΗΣ, σύμφωνα με τις αιτιολογικές εκθέσεις των ν.4013/11 (άρθρο 11) και ν.4412/16 (άρθρο 38), είναι:

- «η ενίσχυση της διαφάνειας και της παρακολούθησης της εύρυθμης εκτέλεσης του προϋπολογισμού ως προς το σκέλος των δαπανών που αφορούν τις δημόσιες συμβάσεις»,
- «η δημιουργία της εσωτερικής αγοράς προκειμένου να υπάρχει συντονισμός, διαφάνεια και δημιουργία μιας ανταγωνιστικής αγοράς επ' ωφελεία των πολιτών»,
- «η διαφάνεια και η ομαλότερη λειτουργία του ανταγωνισμού, με σημαντικά προσδοκώμενα οφέλη όσον αφορά το κόστος προμήθειας αγαθών και υπηρεσιών από το Δημόσιο»,
- «η συγκέντρωση και η ομαδοποίηση όλων των στοιχείων των δημοσίων συμβάσεων εκτιμώμενης αξίας ίσης ή ανώτερης των 1.000 ευρώ σε ένα ΠΣ το οποίο θα αποτελεί κύριο σημείο αναφοράς και κόμβο επικοινωνίας τόσο για τις αναθέτουσες αρχές/φορείς όσο και για τους ενδιαφερόμενους οικονομικούς φορείς ή τυχόν τρίτους που επιθυμούν να λαμβάνουν γνώση των καταχωρημένων σε αυτό στοιχείων και παράλληλα προβλέπεται η επίτευξη της διαλειτουργικότητας και διασύνδεσής του με άλλα πληροφοριακά συστήματα»,
- «η επαρκής δημοσιότητα κατά την ανάθεση των δημοσίων συμβάσεων»,
- «η δημιουργία μιας ενιαίας ηλεκτρονικής βάσης δεδομένων των δημοσίων συμβάσεων και θα χρησιμεύσει ως το βασικό μέσο για την εξαγωγή αξιόπιστων στατιστικών στοιχείων», και
- «η απλοποίηση και η ενοποίηση των κανόνων δημοσιότητας των δημοσίων συμβάσεων στην Ελλάδα, μέσω της βαθμιαίας αντικατάστασης της υποχρέωσης δημοσίευσης των συμβάσεων στον εθνικό τύπο και στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης από την καταχώριση στο ΚΗΜΔΗΣ».

Κάθε έγγραφο που αναρτάται στο ΚΗΜΔΗΣ αποκτά Αριθμό Διαδικτυακής Ανάρτησης Μητρώου (ΑΔΑΜ) το οποίο αποτελεί «στοιχείο κανονικότητας της δαπάνης». «Η επίκληση του ΑΔΑΜ αρκεί για την αυτεπάγγελτη αναζήτηση πράξεων τόσο κατά τη διεκπεραίωση υποθέσεων των πολιτών όσο και κατά την επικοινωνία μεταξύ των φορέων του Δημοσίου, χωρίς να απαιτείται η προσκόμιση επικυρωμένου αντιγράφου της σχετικής πράξης. Η ρύθμιση αυτή συντελεί στην απλούστευση της διοικητικής διαδικασίας και στη μείωση των διοικητικών βαρών» (αιτιολογική έκθεση - άρθρο 38 του ν.4412/16).

«Η πρόσβαση στα στοιχεία του ΚΗΜΔΗΣ τελεί υπό τη ρητή επιφύλαξη και τους περιορισμούς που επιβάλλουν οι διατάξεις για την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, τυχόν κρατικά απόρρητα, οι κανόνες πνευματικής και βιομηχανικής ιδιοκτησίας ή άλλα απόρρητα προβλεπόμενα από την κείμενη νομοθεσία» (αιτιολογική έκθεση - άρθρο 38, παρ.2 του ν.4412/16). Επιπλέον τα στοιχεία που αφορούν στις ένοπλες δυνάμεις, στην Εθνική Υπηρεσία Πληροφοριών (ΕΥΠ) καθώς και σε συμβάσεις που συνάπτονται από τις Υπηρεσίες του Υπουργείου Εξωτερικών και χαρακτηρίζονται ως «απόρρητες ή η σύναψη και εκτέλεσή τους, για λόγους εθνικής ασφάλειας, πρέπει να συνοδεύονται από ιδιαίτερα μέτρα ασφαλείας καταχωρίζονται σε διαβαθμισμένο πληροφοριακό σύστημα, με την επιφύλαξη της τήρησης των κανονισμών ασφαλείας» των αρμόδιων κατά περίπτωση Υπουργείων (άρθρο 38, παρ.5 του ν.4412/16 και αιτιολογική έκθεση αυτού).

Γ.7 Εθνικό Σύστημα Ηλεκτρονικών Δημοσίων Συμβάσεων

Το Εθνικό Σύστημα Ηλεκτρονικών Δημοσίων Συμβάσεων (ΕΣΗΔΗΣ) συστάθηκε με τον ν.4155/13. «Οι Αναθέτουσες Αρχές υποχρεούνται ... να χρησιμοποιούν αποκλειστικά το ΕΣΗΔΗΣ σε όλα τα στάδια της διαδικασίας ανάθεσης συμβάσεων ... δηλαδή από την υποβολή του αιτήματος μέχρι την υπογραφή και την εκτέλεση των συμβάσεων αυτών με προϋπολογισμό ανώτερου των εξήντα χιλιάδων (60.000) ευρώ, μη συμπεριλαμβανομένου του Φ.Π.Α» (άρθρο 3 του ν.4155/13).

Η σημαντικότητα της ανάπτυξης και της χρήσης πληροφοριακών συστημάτων για την παρακολούθηση της διαγωνιστικής διαδικασίας των δημοσίων προμηθειών έγκειται στη διασφάλιση (ΕΑΑΔΗΣΥ, 2015):

- ✓ *«υψηλού επιπέδου διαφάνειας για το σύνολο των αποφάσεων που επηρεάζουν τον κύκλο ζωής μιας δημόσιας σύμβασης: από τον σχεδιασμό της, την ανάθεση και εκτέλεση έως την παραλαβή της,*
- ✓ *αποτελεσματικής παρακολούθησης και αξιολόγησης των δράσεων που αναλαμβάνονται σε θεσμικό ή/και διοικητικό επίπεδο,*
- ✓ *ικανοποιητικού ελέγχου της τήρησης της νομιμότητας στις διαδικασίες ανάθεσης και εκτέλεσης των συμβάσεων,*
- ✓ *της αναγκαίας λογοδοσίας όλων των εμπλεκόμενων μερών, οικονομικών φορέων και αναθετουσών αρχών που μετέχουν στις δημόσιες συμβάσεις καθ' οιονδήποτε τρόπο, και τελικά*
- ✓ *της μέτρησης και αξιολόγησης του βαθμού αξιοποίησης και των επιπτώσεων του τομέα των δημοσίων συμβάσεων στους οικονομικούς και κοινωνικούς στόχους της πολιτείας».*

Στο πλαίσιο της ήδη υφιστάμενης νομοθεσίας για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση και λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες των αναγκών των δημοσίων διαγωνισμών (αιτιολογικές εκθέσεις ν.4155/13 & ν.4412/16 – άρθρο 37):

- *«καθιερώνεται για πρώτη φορά στις δημόσιες συμβάσεις, σε όλα τα στάδια της διαδικασίας, η χρήση της προηγμένης ηλεκτρονικής (ψηφιακής) υπογραφής, τόσο από τους χρήστες δημοσίου υπαλλήλους, όσο και από τους εργολήπτες/προμηθευτές,*
- *προσδιορίζεται η διαδικασία υποβολής και διακίνησης των ηλεκτρονικών εγγράφων και δεδομένων,*
- *προσδιορίζονται τα δικαιώματα των χρηστών του συστήματος και η πολιτική ασφαλείας του συστήματος,*
- *παρέχονται υπηρεσίες χρονοσήμανσης στο σύστημα,*
- *ορίζονται οι όροι αυθεντικότητας της προέλευσης και ακεραιότητας του περιεχομένου».*

«Το γεγονός αυτό αναμένεται να εξαλείψει τη γραφειοκρατία και να έχει θετική επίδραση στον ανταγωνισμό μεταξύ των οικονομικών φορέων συμβάλλοντας στη μείωση του ύψους των προσφορών προς όφελος του Δημοσίου. Πράγματι, η μείωση της γραφειοκρατίας αναμένεται να δώσει κίνητρο και σε μικρότερες σε μέγεθος επιχειρήσεις και περισσότερες αλλοδαπές επιχειρήσεις να συμμετέχουν σε διαγωνισμούς, αφού δεν θα απαιτείται πια φυσική παρουσία κατά τα στάδια της διαγωνιστικής διαδικασίας, αλλά θα μπορούν να συμμετέχουν στο διαγωνισμό με απλοποιημένες διαδικασίες με τη χρήση του διαδικτύου και ενός ηλεκτρονικού υπολογιστή» (αιτιολογική έκθεση ν.4412/16 – άρθρο 37).

Παράρτημα Δ

Σχέδια Δράσης¹

Δ.1 Στρατηγική της Λισσαβόνας²

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο συνήλθε στις 23 και 24 Μαρτίου του 2000 προκειμένου να δρομολογήσει πρόγραμμα και πολιτικές που θα έχουν ως στρατηγικό στόχο «τη δημιουργία υποδομών γνώσης, την ενίσχυση της καινοτομίας, την οικονομική μεταρρύθμιση και τον εκσυγχρονισμό των συστημάτων κοινωνικής πρόνοιας και εκπαίδευσης». Η Ευρωπαϊκή Ένωση, «λόγω της παγκοσμιοποίησης και των προκλήσεων μιας νέας οικονομίας, που βασίζεται στη γνώση, αλλά και ενόψει της διεύρυνσης», θέτει τις ακόλουθες προτεραιότητες:

- «την προετοιμασία για τη μετάβαση στην οικονομία και στην κοινωνία της γνώσης με καλύτερες πολιτικές για την κοινωνία της πληροφορίας,
- την ενίσχυση της διαδικασίας διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων για την ανταγωνιστικότητα, την καινοτομία και την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς,
- τον εκσυγχρονισμό του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου, την επένδυση σε ανθρώπους και την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού, και
- τη διατήρηση της υγιούς οικονομικής προοπτικής και των ευνοϊκών προοπτικών ανάπτυξης».

Με τη στρατηγική της Λισσαβόνας, η Ευρωπαϊκή Ένωση επιδιώκει, με χρονικό ορίζοντα το 2010, να γίνει «η ανταγωνιστικότερη και δυναμικότερη οικονομία της γνώσης στον κόσμο, ικανή για μία βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη, με περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας καθώς και με μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή».

¹ Το σύνολο του εν λόγω Παραρτήματος περιλαμβάνει αποσπάσματα (δράσεις, προτεραιότητες, στόχους, δηλώσεις) και συντάχθηκε βάσει των σχεδίων δράσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής καθώς και της Ελληνικής Στρατηγικής για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση 2014-2020, τα οποία ενσωματώνονται στην Βιβλιογραφία της παρούσας μεταπτυχιακής διατριβής.

² *Lisbon European Council 23 and 24 March 2000, Presidency Conclusions*

Δ.2 Πρωτοβουλία eEurope 2002³

Το Σχέδιο Δράσης eEurope 2002, που εγκρίθηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Feira, τον Ιούνιο του 2000, εντάσσεται στη στρατηγική της Λισσαβόνας για «οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική ανανέωση» και περιλαμβάνει τις εξής δράσεις:

1. *«Φθηνότερο, ταχύτερο και ασφαλές Διαδίκτυο:*
 - α) *Φθηνότερη και ταχύτερη πρόσβαση στο Διαδίκτυο,*
 - β) *Ταχύτερο Διαδίκτυο για ερευνητές και φοιτητές,*
 - γ) *Ασφαλή δίκτυα και έξυπνες κάρτες.*
2. *Επένδυση σε άτομα και δεξιότητες:*
 - α) *Η ευρωπαϊκή νεολαία στην ψηφιακή εποχή,*
 - β) *Η εργασία στην οικονομία της γνώσης,*
 - γ) *Συμμετοχή για όλους στην οικονομία της γνώσης.*
3. *Τόνωση της χρήσης του Διαδικτύου:*
 - α) *Επιτάχυνση του ηλεκτρονικού εμπορίου,*
 - β) *Επιγραμμικό κράτος : ηλεκτρονική πρόσβαση σε δημόσιες υπηρεσίες,*
 - γ) *Επιγραμμική υγεία,*
 - δ) *Ευρωπαϊκό ψηφιακό περιεχόμενο για παγκόσμια δίκτυα,*
 - ε) *Ευφυή συστήματα μεταφορών».*

Σχετικά με την επιτάχυνση του ηλεκτρονικού εμπορίου, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβόνας κατέληξε, μεταξύ άλλων, στο συμπέρασμα ότι «η Επιτροπή, το Συμβούλιο και τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξασφαλίσουν ότι, έως το 2003, θα έχει καταστεί δυνατή η διενέργεια των κοινοτικών και των κρατικών προμηθειών επιγραμμικά (σε απευθείας ηλεκτρονική σύνδεση)». Μέχρι τότε λοιπόν οι ηλεκτρονικές προμήθειες δεν έχουν επεκταθεί ευρύτερα στις δημόσιες υπηρεσίες και ως πρωταρχικός στόχος ορίζεται η αποσαφήνιση του νομικού καθεστώτος, σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Επίσης, παρατηρούμε ότι στην τρίτη δράση του Σχεδίου γίνεται αναφορά στο «Επιγραμμικό κράτος» και για το οποίο το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβόνας είχε ζητήσει στα συμπεράσματά του: «α) οι δημόσιες διοικήσεις να καταβάλλουν

³ eEurope 2002 Κοινωνία Πληροφοριών για όλους, Σχέδιο δράσης που κατάρτισαν το Συμβούλιο και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Feira 19-20 Ιουνίου 2000

προσπάθειες σε όλα τα επίπεδα για εκμετάλλευση των νέων τεχνολογιών, για τη μεγαλύτερη δυνατή πρόσβαση στις πληροφορίες και β) τα κράτη μέλη να εξασφαλίσουν, έως το 2003, γενικευμένη ηλεκτρονική πρόσβαση στις σημαντικότερες βασικές δημόσιες υπηρεσίες».

Η πρωτοβουλία eEurope 2002 στόχευε λοιπόν στην διασφάλιση της εύκολης πρόσβασης των πολιτών σε βασικά δημόσια δεδομένα, καθώς και στην προώθηση της δικτυακής συναλλαγής μεταξύ πολιτών και κράτους, τα οποία για την υλοποίησή τους είχαν ως προϋπόθεση την εσωτερική μεταρρύθμιση του δημόσιου τομέα. Στο πλαίσιο αυτό, η Ευρωπαϊκή Ένωση καθόρισε μία λίστα από είκοσι (20) βασικές ηλεκτρονικές δημόσιες υπηρεσίες, εκ των οποίων οι δώδεκα (12) παρέχονται σε πολίτες και οι οκτώ (8) σε επιχειρήσεις, και βάσει αυτών θα προκύπτει ένας δείκτης που αφορά στη συγκριτική αξιολόγηση ανάπτυξης κάθε κράτους μέλους.

	A/A	Βασικές Δημόσιες Ηλεκτρονικές Υπηρεσίες
Υπηρεσίες προς Πολίτες	1	Φόρος εισοδήματος: δήλωση και ειδοποίηση εκκαθάρισης
	2	Υπηρεσίες αναζήτησης εργασίας
	3	Εισφορές κοινωνικής ασφάλισης
	4	Προσωπικά έγγραφα (διαβατήριο και άδεια οδήγησης)
	5	Καταχώρηση οχήματος
	6	Έκδοση οικοδομικής άδειας
	7	Δήλωση προς την αστυνομία (π.χ., σε περίπτωση κλοπής)
	8	Δημόσιες βιβλιοθήκες (διαθεσιμότητα καταλόγων, εργαλεία αναζήτησης)
	9	Πιστοποιητικά (γεννήσεως και γάμου): αίτηση και παραλαβή
	10	Εισαγωγή στην ανώτατη εκπαίδευση
	11	Ανακοίνωση μετακόμισης (αλλαγή διεύθυνσης)
	12	Υπηρεσίες υγείας (διαθεσιμότητα υπηρεσιών και κλείσιμο ραντεβού)
Υπηρεσίες προς Επιχειρήσεις	13	Εισφορές κοινωνικής ασφάλισης για τους εργαζομένους
	14	Φόρος επιχειρήσεων: δήλωση και ειδοποίηση εκκαθάρισης
	15	ΦΠΑ: δήλωση και ειδοποίηση εκκαθάρισης
	16	Έναρξη επιχείρησης
	17	Υποβολή στοιχείων σε Στατιστικές υπηρεσίες
	18	Δηλώσεις στα τελωνεία
	19	Περιβαλλοντικές άδειες
	20	Δημόσιες Προμήθειες

Πίνακας 16: Βασικές Δημόσιες Ηλεκτρονικές Υπηρεσίες (πηγή: ΚτΠ ΑΕ, Μάιος 2013)

Δ.3 Πρωτοβουλία eEurope 2005: Κοινωνία της πληροφορίας για όλους⁴

Το σχέδιο δράσης eEurope 2005 διαδέχθηκε το σχέδιο eEurope 2002, το οποίο επέφερε σημαντικές αλλαγές, αφού:

- *«αυξήθηκε ο αριθμός των πολιτών και των επιχειρήσεων που είναι συνδεδεμένοι με το Ίντερνετ,*
- *συνέβαλε στην αναδιαμόρφωση του ρυθμιστικού περιβάλλοντος στα δίκτυα και τις υπηρεσίες επικοινωνιών και στο ηλεκτρονικό εμπόριο,*
- *άνοιξε το δρόμο για νέες γενιές κινητών και πολυμεσικών υπηρεσιών,*
- *εισήγαγε τους υπολογιστές και το Ίντερνετ στα σχολεία, σε κοινοτική κλίμακα,*
- *συνέδεσε τις κυβερνήσεις ηλεκτρονικά και*
- *εστίασε την προσοχή στην ανάγκη επίτευξης ενός ασφαλέστερου ηλεκτρονικά συνδεδεμένου κόσμου».*

Οι βασικοί στόχοι του σχεδίου δράσης eEurope 2005 ήταν ότι η Ευρώπη θα πρέπει να διαθέτει έως το 2005:

- ✓ *«σύγχρονες δικτυακές δημόσιες υπηρεσίες,*
- ✓ *ηλεκτρονική διακυβέρνηση,*
- ✓ *ηλεκτρονικές υπηρεσίες μάθησης,*
- ✓ *ηλεκτρονικές υπηρεσίες υγείας,*
- ✓ *δυναμικό περιβάλλον ηλεκτρονικού επιχειρείν,*
- ✓ *διαδεδομένη διάθεση ευρυζωνικής πρόσβασης σε ανταγωνιστικές τιμές, και*
- ✓ *ασφαλή υποδομή πληροφοριών».*

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Βαρκελώνης κάλεσε επίσης την Επιτροπή, μεταξύ άλλων, να αναλύσει το ρόλο των ηλεκτρονικών συστημάτων ελέγχου γνησιότητας για την άρση εμποδίων στην ανάπτυξη της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και πρότεινε τις ακόλουθες δράσεις:

⁴ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: eEurope 2005: Κοινωνία της Πληροφορίας για όλους- Σχέδιο Δράσης που Υποβάλλεται ενόψει του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Σεβίλλης 21/22 Ιουνίου 2002

1. **«Ευρυζωνική σύνδεση:** τα κράτη μέλη θα πρέπει να έχουν ως στόχο την εξασφάλιση ευρυζωνικής σύνδεσης για όλες τις δημόσιες διοικήσεις.
2. **Διαλειτουργικότητα:** έκδοση από την Επιτροπή συμφωνημένου πλαισίου διαλειτουργικότητας για την υποστήριξη της παροχής πανευρωπαϊκών υπηρεσιών Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης για πολίτες και επιχειρήσεις.
3. **Διαλογικές δημόσιες υπηρεσίες:** τα κράτη μέλη θα πρέπει να έχουν εξασφαλίσει ότι οι βασικές δημόσιες υπηρεσίες θα παρέχονται σε διαλογική βάση, γεγονός που συνεπάγεται την αντιμετώπιση της πρόσβασης για άτομα με ειδικές ανάγκες, όπως οι μειονεκτούντες ή οι ηλικιωμένοι.
4. **Δημόσιες συμβάσεις:** τα κράτη μέλη θα πρέπει να επιτύχουν την ηλεκτρονική διεξαγωγή σημαντικού μέρους των δημοσίων συμβάσεων. Από την εμπειρία του ιδιωτικού τομέα προκύπτει ότι ο πλέον αποδοτικός τρόπος για τον περιορισμό του κόστους επιτυγχάνεται μέσω της χρήσης του Ίντερνετ στη διαχείριση της αλυσίδας εφοδιασμού, συμπεριλαμβανομένων των ηλεκτρονικών προμηθειών. Το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο θα πρέπει να θεσπίσουν το ταχύτερο δυνατό την νομοθετική δέσμη σχετικά με τις δημόσιες συμβάσεις.
5. **Δημόσια σημεία πρόσβασης στο Ίντερνετ:** Όλοι οι πολίτες θα πρέπει στους δήμους ή τις κοινότητές τους να διαθέτουν εύκολη πρόσβαση στα εν λόγω σημεία, εξοπλισμένα κατά προτίμηση με ευρυζωνική σύνδεση.
6. **Πολιτισμός και τουρισμός.** Η Επιτροπή, σε συνεργασία με τα κράτη μέλη, τον ιδιωτικό τομέα και τις περιφερειακές αρχές θα καθορίσει ηλεκτρονικές υπηρεσίες για την προώθηση της Ευρώπης και για την παροχή εύχρηστων δημόσιων πληροφοριών».

Δ.4 Στρατηγική i2010⁵

Με τη στρατηγική i2010, η Επιτροπή δρομολογεί μία νέα προσέγγιση πολιτικής στην κοινωνία της πληροφορίας η οποία εντάσσεται στην αναθεωρημένη στρατηγικής της Λισσαβώνας που εστιάζει στην αειφόρο ανάπτυξη και την απασχόληση.

Το «i» αντικαθιστά το «e» των προηγούμενων πρωτοβουλιών γεγονός που θέλει να υπογραμμίσει τον κεντρικό ρόλο των ΤΠΕ για την ανάπτυξη μίας ανοικτής και

⁵ Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Σχέδιο δράσης για τις ηλεκτρονικές διοικητικές υπηρεσίες στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας i2010: Επιτάχυνση της ηλεκτρονικής δημόσιας διοίκησης στην Ευρώπη προς όφελος όλων, Βρυξέλλες, COM(2006) 173 τελικό (25.04.2006)

ανταγωνιστικής ψηφιακής οικονομίας. Η Επιτροπή προτείνει τις κάτωθι τρεις προτεραιότητες:

1. *«Single European Information Space- Ενιαίος Ευρωπαϊκός Χώρος για την Πληροφορία,*
2. *Innovation and Investment in Research – Καινοτομία και Επενδύσεις στην Έρευνα,*
3. *Inclusion, Better Public Services and Quality of Life – Κοινωνική Ένταξη, Βελτιωμένες Δημόσιες Υπηρεσίες και Ποιότητα Ζωής».*

Αναφορικά με την ηλεκτρονική Δημόσια Διοίκηση, το σχέδιο δράσης της στρατηγικής i2010 επικεντρώνεται σε πέντε στόχους έως το 2010:

- **«Κανένας πολίτης δεν θα μείνει στο περιθώριο, ήτοι προώθηση της κοινωνικής ένταξης μέσω της ηλεκτρονικής Δημόσιας Διοίκησης, έτσι ώστε όλοι οι πολίτες να επωφελούνται από καινοτόμες υπηρεσίες κοινής εμπιστοσύνης, με εύκολη πρόσβαση.**
- **Επίτευξη απόδοσης και αποτελεσματικότητας** συμβάλλοντας σημαντικά στην επίτευξη υψηλού βαθμού ικανοποίησης των χρηστών, στην διαφάνεια και την λογοδοσία, στον περιορισμό της γραφειοκρατίας και στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας.
- **Υλοποίηση νευραλγικών υπηρεσιών με μεγάλο αντίκτυπο** για τους πολίτες και τις επιχειρήσεις εστιάζοντας στην διεύρυνση επιγραμμικών υπηρεσιών σχετικών με την εξυπηρέτηση των πολιτών καθώς και στην ηλεκτρονική διάθεση του συνόλου των δημοσίων συμβάσεων.
- **Δημιουργία καίριων καταλυτικών παραγόντων** που θα παρέχουν στους πολίτες και τις επιχειρήσεις τη δυνατότητα άνετης, ασφαλούς και διαλειτουργικής ελεγχόμενης πρόσβασης σε δημόσιες υπηρεσίες.
- **Ενίσχυση της συμμετοχής των πολιτών και ενδυνάμωση των δημοκρατικών διαδικασιών λήψης αποφάσεων** με την επίδειξη εργαλείων για αποτελεσματικό δημόσιο διάλογο και συμμετοχή σε δημοκρατικές διαδικασίες λήψης αποφάσεων».

Η παρούσα στρατηγική σκοπεύει στην επέκταση του εκσυγχρονισμού εκατοντάδων δημόσιων υπηρεσιών, τοπικού, περιφερειακού και εθνικού χαρακτήρα, καθώς και στην περαιτέρω ανάπτυξη της ευρωπαϊκής ηλεκτρονικής Δημόσιας Διοίκησης προκειμένου οι

πολίτες, οι επιχειρήσεις και οι δημόσιες υπηρεσίες κάθε κράτους μέλους να επωφελούνται από αυτήν στο μέγιστο δυνατό βαθμό.

Σύμφωνα με το σχέδιο δράσης, μια από αυτές τις υπηρεσίες που θα επηρεάσουν θετικά στην ανάπτυξη της αγοράς είναι οι ηλεκτρονικές δημόσιες συμβάσεις. Με τις ηλεκτρονικές συμβάσεις και την ηλεκτρονική τιμολόγηση θα μπορούσε να προκύψει περιορισμός του συνολικού ύψους στις δαπάνες για προμήθειες καθώς και του κόστους των συναλλαγών, με αποτέλεσμα την εξοικονόμηση δεκάδων δισεκατομμυρίων ευρώ κάθε χρόνο. Επιπροσθέτως, με την ηλεκτρονική διάθεση των δημοσίων συμβάσεων, οι ΜΜΕ θα αποκτήσουν ευκολότερη πρόσβαση σε αυτές, γεγονός που θα βελτιώσει την ανταγωνιστικότητάς τους και το επίπεδο ευημερίας τους.

Βάσει των ανωτέρω συνεπάγεται ότι *«η εδραίωση των ηλεκτρονικών δημοσίων συμβάσεων αποτελεί επίτευξη υψηλού επιπέδου»*. Τα κράτη μέλη έχουν αναλάβει τη δέσμευση, με χρονικό ορίζοντα το 2010, *«να προσφέρουν σε όλες τις δημόσιες διοικήσεις, σε ευρωπαϊκή κλίμακα, τη δυνατότητα να διεξάγουν ηλεκτρονικά το 100% των προμηθειών τους (όπου αυτό είναι νομικά εφικτό) και να εξασφαλίσουν ότι, με χρονικό ορίζοντα το 2010, ποσοστό τουλάχιστον 50% των προμηθειών του δημοσίου πάνω από το κοινοτικό όριο θα διεξάγεται ηλεκτρονικά»*.

Δ.5 Ευρωπαϊκό Σχέδιο Δράσης για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση 2011-2015⁶

Σε μια περίοδο οικονομικής κρίσης, με τις δημόσιες δαπάνες να είναι περιορισμένες, ο δημόσιος τομέας κάθε κράτους μέλους οφείλει να εκσυγχρονίσει τις υπηρεσίες του αξιοποιώντας τις ΤΠΕ *«προκειμένου να αναπτύξει καινοτομικές δυνατότητες για την παροχή των υπηρεσιών της προς τους πολίτες, με ταυτόχρονη αύξηση της απόδοσης και μείωση του κόστους»*.

Μετά την υλοποίηση του σχεδίου δράσης i2010 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε ένα δεύτερο σχέδιο δράσης για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση προκειμένου να

⁶ Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Ευρωπαϊκό σχέδιο δράσης για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση, 2011-2015- Αξιοποίηση των ΤΠΕ για την προώθηση έξυπνης, αειφορικής και καινοτομικής διακυβέρνησης, Βρυξέλλες, COM(2010) 743 τελικό (15.12.2010)

πραγματοποιήσει «το φιλόδοξο όραμα με χρόνο υλοποίησης μέχρι το 2015 που περιλαμβάνεται στη δήλωση της 5^{ης} Υπουργικής Διάσκεψης για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση (η «δήλωση του Malmö»)) σύμφωνα με την οποία οι ευρωπαϊκές δημόσιες διοικήσεις θα «αναγνωρίζονται ως ανοιχτές, ευέλικτες και συνεργάσιμες στις σχέσεις τους με τους πολίτες και τις επιχειρήσεις. Θα χρησιμοποιούν την ηλε-διακυβέρνηση για να αυξήσουν την αποτελεσματικότητα και την απόδοσή τους, καθώς και για συνεχή βελτίωση των δημόσιων υπηρεσιών κατά τρόπο που ανταποκρίνεται στις διάφορες ανάγκες των χρηστών και μεγιστοποιεί τη δημόσια αξία, υποστηρίζοντας τη μετάβαση της Ευρώπης σε μια πρωτοπόρα οικονομία της γνώσης».

Οι προτεινόμενες δράσεις που ορίζονται στο εν λόγω σχέδιο δράσης κατανεμηθούν σε τρεις κατηγορίες, ανάλογα με τους εμπλεκόμενους φορείς και τις αρμοδιότητές τους:

- «Όπου επικεφαλής είναι τα κράτη μέλη και βασίζονται στους δικούς τους πόρους, η Επιτροπή θα βοηθήσει με υποστήριξη και συντονισμό των δραστηριοτήτων. Τα προτεινόμενα μέτρα θα επικεντρωθούν στον καθορισμό στόχων μαζί με τα κράτη μέλη, καθώς και στον τρόπο επίτευξης των στόχων αυτών.
- Όπου η Επιτροπή και τα κράτη μέλη εργάζονται από κοινού για την ανάπτυξη, την εγκατάσταση ή τη βελτίωση διασυνοριακών υπηρεσιών, η Επιτροπή θα αναλάβει ηγετικό ρόλο σε δραστηριότητες στις οποίες χρησιμοποιούνται κοινοί πόροι, ενώ τα κράτη μέλη θα φέρουν την τελική ευθύνη για την εφαρμογή των δραστηριοτήτων χρησιμοποιώντας δικούς τους πόρους.
- Όπου η Επιτροπή μπορεί να δημιουργήσει καταλυτικές συνθήκες, τα προτεινόμενα μέτρα θα περιλαμβάνουν τη θέσπιση νομικών μέσων, τη θέσπιση προτύπων, τη διατύπωση κοινών πλαισίων, την εφαρμογή εργαλείων γενικού χαρακτήρα, την παροχή (επαναχρησιμοποιήσιμων) τεχνικών δομοστοιχείων και τη διασφάλιση της διαλειτουργικότητας».

Όσον αφορά στις επιχειρήσεις στην Ευρώπη, θα πρέπει να είναι σε θέση μέχρι το 2015 να πωλούν αγαθά και παρέχουν υπηρεσίες σε δημόσιες διοικήσεις άλλων χωρών το ίδιο εύκολα όπως ισχύει στη χώρα προέλευσής τους. Για την επίτευξη του στόχου αυτού θα πρέπει:

(α) «να αρθούν τα διοικητικά εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις που επιθυμούν να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στο εξωτερικό, με υποστήριξη της εφαρμογής σημείων ενιαίας εξυπηρέτησης επόμενης γενιάς και των σχετικών ηλε-διαδικασιών, και

(β) να αναπτυχθεί μια διασυνοριακή και διαλειτουργική υποδομή δημόσιων ηλε-συμβάσεων (PEPPOL) που θα παρέχει στους επιχειρηματίες τη δυνατότητα να εκτελέσουν επιγραμμικά ολόκληρο τον κύκλο της δημόσιας σύμβασης, από την παραγγελία μέχρι την τιμολόγηση και την πρόσβαση σε καταλόγους. Αυτό θα μειώσει τον διοικητικό φόρτο ενώ ως αναμενόμενα οφέλη από την εφαρμογή της θα προκύψουν αυξημένη διαφάνεια και ενδεχομένως μεγάλη εξοικονόμηση κόστους».

«Τα κράτη μέλη έχουν δεσμευθεί πλήρως για την εφαρμογή των προτεραιοτήτων της δήλωσης του Malmö και κάλεσαν την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να οργανώσει από κοινού τη διαχείριση του εν λόγω σχεδίου δράσης, καθιστώντας δυνατή την ενεργή συμμετοχή των κρατών μελών κατά την εφαρμογή του. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα συστήσει και θα προεδρεύει σε ομάδα εμπειρογνομόνων υψηλού επιπέδου, αποτελούμενη από αντιπροσώπους των κρατών μελών που είναι αρμόδιοι για τις εθνικές στρατηγικές ηλεκτρονικής διακυβέρνησης».

Δ.6 Σχέδιο Δράσης της ΕΕ για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση 2016-2020⁷

Στα αποτελέσματα της αξιολόγησης του σχεδίου δράσης για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση 2011-2015 αναγνωρίζεται ότι το σχέδιο δράσης είχε θετικές επιπτώσεις:

- ✓ «στην ανάπτυξη της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης σε ευρωπαϊκό επίπεδο και σε επίπεδο κρατών μελών,
- ✓ στη συνοχή των εθνικών στρατηγικών Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης,
- ✓ στην ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών και τη διαλειτουργικότητα λύσεων μεταξύ των κρατών μελών, και

⁷ Πηγή: Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Σχέδιο δράσης της ΕΕ για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση 2016-2020 -Επιτάχυνση του ψηφιακού μετασχηματισμού της διακυβέρνησης, Βρυξέλλες, COM(2016) 179 τελικό (19.04.2016)

- ✓ στην ανάπτυξη τεχνολογικών καταλυτικών παραγόντων για τη διευκόλυνση της πρόσβασης σε δημόσιες υπηρεσίες και της χρήσης των υπηρεσιών αυτών».

«Στη στρατηγική για την ψηφιακή ενιαία αγορά της Ευρώπης εξαγγέλλεται η δρομολόγηση ενός νέου σχεδίου δράσης για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση για την περίοδο 2016-2020, το οποίο έχει ως όραμα ότι: «έως το 2020, οι δημόσιες διοικήσεις και οι δημόσιοι οργανισμοί στην Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να είναι ανοικτοί, αποδοτικοί και χωρίς αποκλεισμούς, παρέχοντας σε όλους τους πολίτες και σε όλες τις επιχειρήσεις στην ΕΕ εξατομικευμένες, φιλικές προς τον χρήστη, διατερματικές ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες, χωρίς σύνορα. Εφαρμόζονται καινοτόμες προσεγγίσεις για τον σχεδιασμό και την παροχή καλύτερων υπηρεσιών ανάλογα με τις ανάγκες και τις απαιτήσεις των πολιτών και των επιχειρήσεων. Οι δημόσιες διοικήσεις αξιοποιούν τις ευκαιρίες που προσφέρει το νέο ψηφιακό περιβάλλον για τη διευκόλυνση των συναλλαγών τους τόσο με τους ενδιαφερόμενους φορείς όσο και μεταξύ τους».

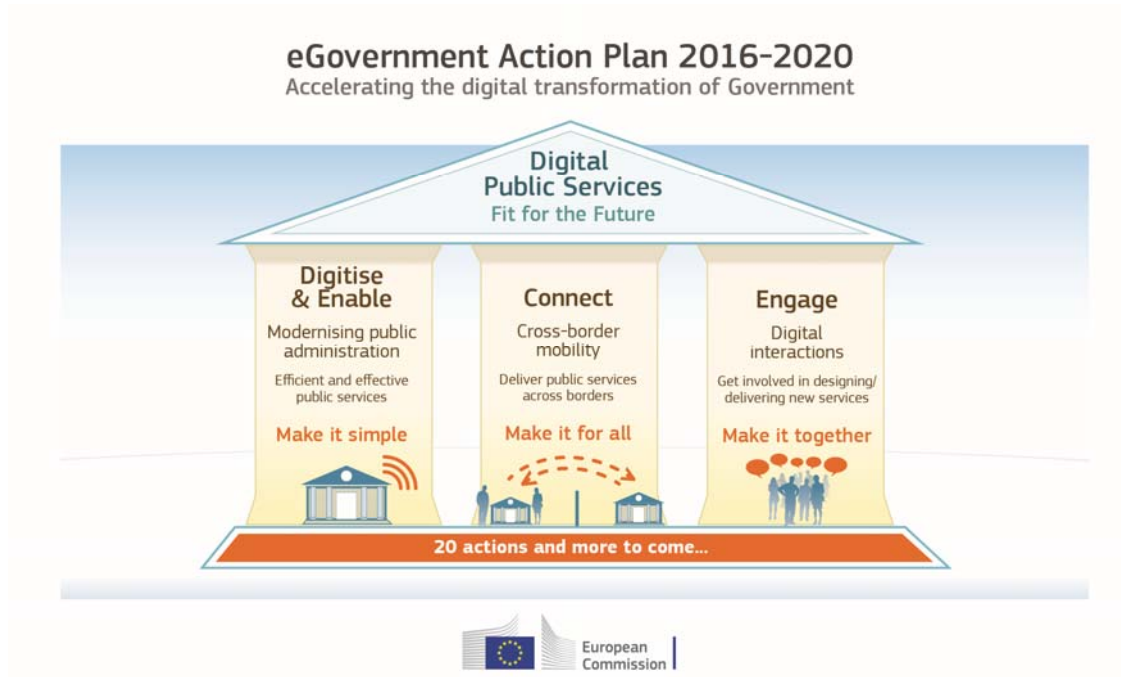
Βάσει του εν λόγω σχεδίου δράσης οι δημόσιες διοικήσεις θα πρέπει να διέπονται από τις ακόλουθες βασικές αρχές:

- ✓ «Εξ ορισμού ψηφιακός χαρακτήρας: οι δημόσιες διοικήσεις θα πρέπει να καθιερώσουν την παροχή υπηρεσιών με ψηφιακά ως κατεξοχήν προτιμώμενη επιλογή.
- ✓ Αρχή «μόνον άπαξ»: οι δημόσιες διοικήσεις θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι οι πολίτες και οι επιχειρήσεις υποβάλλουν τις ίδιες πληροφορίες μόνο μία φορά σε μια Δημόσια Διοίκηση.
- ✓ Κατάργηση των αποκλεισμών και προσβασιμότητα: οι δημόσιες διοικήσεις θα πρέπει να σχεδιάζουν ψηφιακές υπηρεσίες οι οποίες καταργούν εξ ορισμού τους αποκλεισμούς και καλύπτουν διάφορες ανάγκες, όπως οι ανάγκες των ηλικιωμένων και των ατόμων με αναπηρίες.
- ✓ Ανοικτός χαρακτήρας και διαφάνεια: οι δημόσιες διοικήσεις θα πρέπει να ανταλλάσσουν πληροφορίες και δεδομένα μεταξύ τους.
- ✓ Εξ ορισμού διασυνοριακός χαρακτήρας: οι δημόσιες διοικήσεις θα πρέπει να καθιστούν διαθέσιμες σε διασυνοριακό επίπεδο συναφείς ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες και να αποτρέπουν τυχόν περαιτέρω κατακερματισμό, διευκολύνοντας με τον τρόπο αυτό την κινητικότητα εντός της ενιαίας αγοράς.

- ✓ *Εξ ορισμού διαλειτουργικός χαρακτήρας: οι δημόσιες υπηρεσίες θα πρέπει να είναι σχεδιασμένες κατά τρόπο ώστε να εξασφαλίζεται η αδιάλειπτη εκτέλεση των εργασιών τους σε ολόκληρη την ενιαία αγορά.*
- ✓ *Αξιοπιστία και ασφάλεια: όλες οι πρωτοβουλίες θα πρέπει να βαίνουν πέραν της απλής συμμόρφωσης προς το νομοθετικό πλαίσιο για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και της ιδιωτικής ζωής».*

«Στρατηγικοί στόχοι του σχεδίου δράσεις αποτελούν:

1. *ο εκσυγχρονισμός της Δημόσιας Διοίκησης με ΤΠΕ, με τη χρήση βασικών ψηφιακών καταλυτικών παραγόντων (Key Digital Enablers),*
2. *η διευκόλυνση της διασυνοριακής κινητικότητας με διαλειτουργικές ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες και*
3. *η διευκόλυνση της ψηφιακής αλληλεπίδρασης μεταξύ των διοικήσεων και των πολιτών/επιχειρήσεων για την παροχή δημόσιων υπηρεσιών υψηλής ποιότητας».*

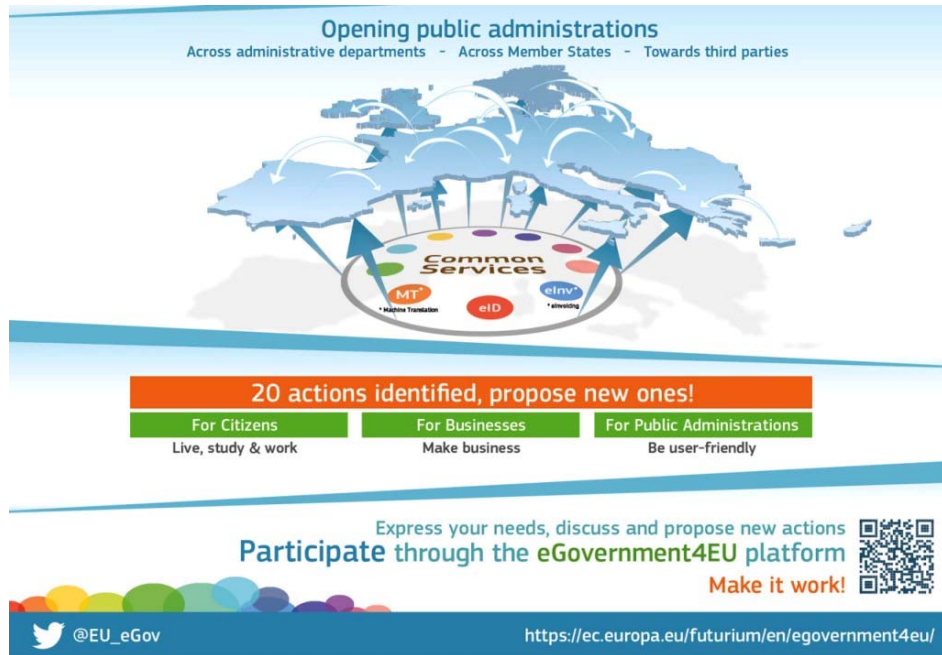

Σχήμα 25: eGovernment Action Plane 2016-2020

(πηγή: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/european-egovernment-action-plan-2016-2020>)

«Το σχέδιο δράσης παρουσιάζει ήδη 20 δράσεις που πρέπει να ξεκινήσουν άμεσα, καθώς θα επιτρέψει στους πολίτες, στις επιχειρήσεις και στη Δημόσια Διοίκηση να

συν-δημιουργήσουν και να προτείνουν νέες δράσεις που θα ξεκινήσουν σε μεταγενέστερο στάδιο. Αυτό θα διευκολυνθεί από την ύπαρξη μιας διαδικτυακής πλατφόρμας συμμετοχής των ενδιαφερομένων μερών, eGovernment4EU, όπου θα μπορούν να εκφράσουν τις ανάγκες σας, να συζητήσουν και να προτείνουν νέες δράσεις»⁸.

Σχήμα 26: eGovernment 4EU platform – Opening public administrations

(πηγή: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/european-egovernment-action-plan-2016-2020>)

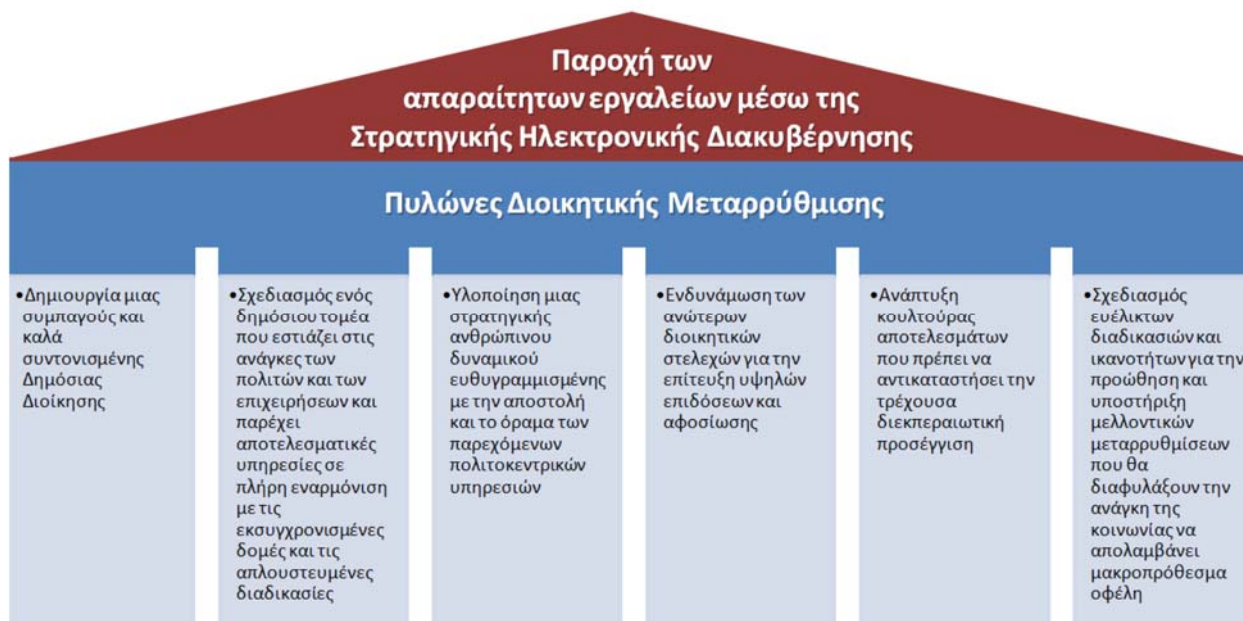
Δ.7 Εθνική Στρατηγική για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση 2014-2020⁹

Τα τελευταία χρόνια η Ελλάδα βρίσκεται σε μία βαθιά οικονομική κρίση, η οποία έχει επηρεάσει όλα τα κοινωνικά στρώματα της Ελληνικής κοινωνίας. Ο κρατικός μηχανισμός οφείλει να λάβει άμεσα μέτρα προκειμένου να αντιμετωπίσει αυτή την παρατεταμένη ύφεση. Για το λόγο αυτό η Δημόσια Διοίκηση, συμπεριλαμβανομένης της υποχρέωσης εκπλήρωσης των διεθνών δεσμεύσεων για την άμεση έναρξη των

⁸ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/european-egovernment-action-plan-2016-2020>

⁹ πηγή: Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Μεταρρύθμισης, *Στρατηγική για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση, 2014- 2020*

μεταρρυθμίσεων, θα επικεντρωθεί σε έξι βασικούς πυλώνες οι οποίοι απεικονίζονται κατωτέρω (Σχήμα 27):

Σχήμα 27: Στρατηγική για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση 2014-2020, Μάιος 2013

Η υλοποίηση των ανωτέρω θα προσφέρει πολυάριθμα οφέλη προς το Κράτος, όπως η μείωση του διοικητικού κόστους και εξοικονόμηση πόρων με ταυτόχρονη βελτίωση των υπηρεσιών που παρέχει.

Η Κυβέρνηση θέτει ως στόχο: «Στα επόμενα επτά χρόνια, αξιοποιώντας το δυναμικό των ΤΠΕ ως καταλύτη ανάπτυξης και εργαλείο σύγχρονης διακυβέρνησης, η Ελληνική Δημόσια Διοίκηση, θα ανακτήσει την εμπιστοσύνη της κοινωνίας και θα καταστεί πιο αποδοτική και παραγωγική, παρέχοντας στους πολίτες και τις επιχειρήσεις πολιτοκεντρικές και συνεχώς αναβαθμιζόμενες ηλεκτρονικές υπηρεσίες». Έτσι η Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση, στο πλαίσιο της Στρατηγικής 2014-2020:

1. **«Ως όχημα εκσυγχρονισμού του κράτους και της Διοίκησης θα στηρίξει την διοικητική μεταρρύθμιση, σύμφωνα με τις αρχές της αποτελεσματικότητας, αποδοτικότητας, διαφάνειας και λογοδοσίας.**
2. **Ως μηχανισμός επανασύνδεσης του πολίτη με το κράτος και τη Διοίκηση, θα κατακτήσει την εμπιστοσύνη των πολιτών προς το κράτος, μέσω αξιόπιστων και**

ποιοτικών υπηρεσιών που συμβάλλουν στην ανάπτυξη, ενισχύουν την ισότιμη και ενεργή συμμετοχή και βελτιώνουν την ποιότητα ζωής των πολιτών.

3. Ως μοχλός σχεδιασμού και συντονισμού των οριζόντιων πολιτικών ΤΠΕ στη Δημόσια Διοίκηση, θα εγγραφεί την εφαρμογή των συμφωνημένων δεσμευτικών γενικών αρχών».

Για την υλοποίηση των ανωτέρων στρατηγικών αξόνων της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης απαιτούνται τα εξής:

Σχήμα 28: Στρατηγικοί στόχοι για την Ηλ. Διακυβέρνηση 2014-2020, Μάιος 2013

Στο πλαίσιο κατάρτισης μιας συνεκτικής στρατηγικής για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση, οι τρεις στρατηγικοί άξονες εξειδικεύονται σε δέκα επιμέρους κατευθύνσεις, όπως φαίνεται στο ακόλουθο σχήμα:

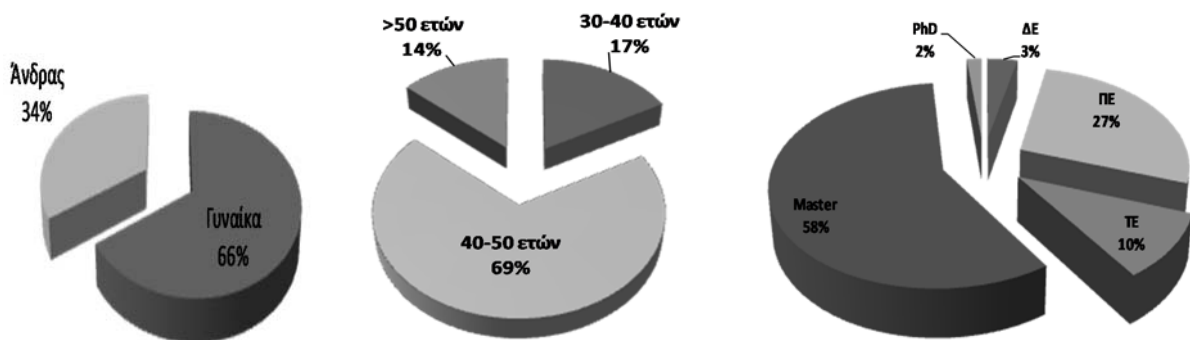

Σχήμα 29: Στρατηγικές κατευθύνσεις για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση 2014-2020

Παράρτημα Ε

Ερωτηματολόγιο & Απαντήσεις

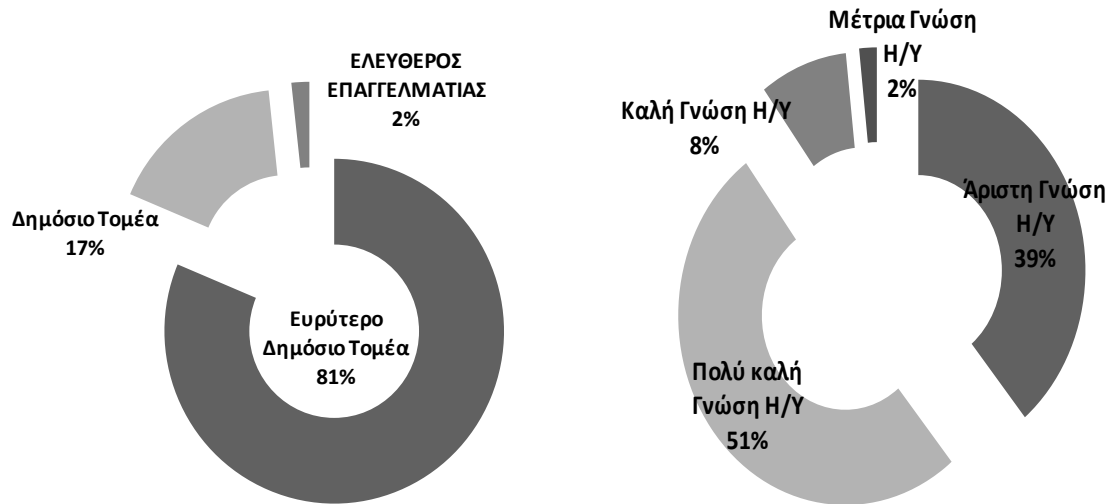
1. **Φύλο:** (Άνδρες= 34% Γυναίκες =66%)
2. **Σε ποιά ηλικιακή κατηγορία ανήκετε;**
(30-40=17% / 40-50=69% / >50 = 14%)
3. **Το μορφωτικό σας επίπεδο σε ποια από τις κατωτέρω κατηγορίες ανήκει;**
(ΔΕ= 3%-ΠΕ=27%-ΤΕ=10%-Master=58%-PhD=2%)

4. **Εργάζεστε:**
(Ευρ. Δημόσιο Τομέα= 81%, Δημόσιο Τομέα=17%, ΕΛ.ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΑΣ=2%)

5. Δεξιότητες χρήσης Η/Υ:

(Άριστη= 39% Πολύ καλή=51% Καλή=8% Μέτρια= 2%)

6. Έχετε ασχοληθεί με δημόσιες προμήθειες προϋπολογισμού:

Απαντήσεις	Απευθείας Ανάθεση 0-20.000€	Συνοπτικός Διαγωνισμός 20.000-60.000€	Πρόχειρος Διαγωνισμός 60.000€ έως κοινοτικά κατώφλια	Διεθνείς Διαγωνισμός άνω των κοινοτικών κατωφλίων
0-20.000€	11			
0-20.000€, 20.000-60.000€	5	5		
0-20.000€, 20.000-60.000€, 60.000€ έως κοινοτικά κατώφλια	4	4	4	
0-20.000€, 20.000-60.000€, 60.000€ έως κοινοτικά κατώφλια, άνω των κοινοτικών κατωφλίων	8	8	8	8
20.000-60.000€		9		
20.000-60.000€, 60.000€ έως κοινοτικά κατώφλια		1	1	
60.000€ έως κοινοτικά κατώφλια			11	
άνω των κοινοτικών κατωφλίων				10
Σύνολο Ατόμων	28	27	24	18
Ποσοστό (%)	47%	46%	41%	31%

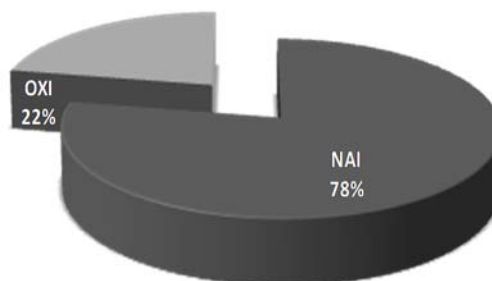
και με συχνότητα:

Συχνότητα	Απευθείας Ανάθεση 0-20.000€	%	Συνοπτικός Διαγωνισμός 20.000-60.000€	%	Πρόχειρος Διαγωνισμός 60.000€ έως κοινοτικά κατώφλια	%	Διεθνείς Διαγωνισμός άνω των κοινοτικών κατωφλίων	%
Σχεδόν κάθε μέρα	11	20%	0	0%	0	0%	0	0%
Μία φορά το μήνα	14	26%	5	11%	1	3%	1	4%
Μία φορά το τρίμηνο	9	17%	13	28%	5	13%	1	4%
Μία φορά το εξάμηνο	8	15%	8	17%	4	10%	5	22%
Μία φορά το χρόνο	12	22%	20	43%	29	74%	16	70%

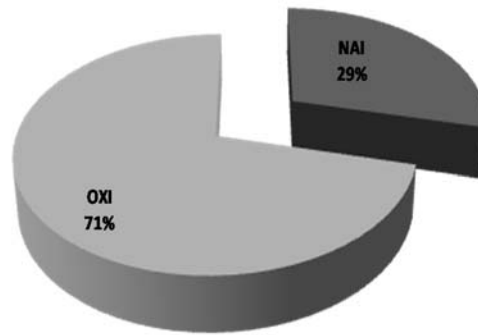
7. Με ποιά από τα κατωτέρω πληροφοριακά συστήματα έχετε ασχοληθεί:

Απαντήσεις	Πρόγραμμα Δι@ύγεια	ΚΗΜΔΗΣ	ΕΣΗΔΗΣ
Πρόγραμμα Δι@ύγεια	16		
Πρόγραμμα Δι@ύγεια, ΚΗΜΔΗΣ	15	15	
Πρόγραμμα Δι@ύγεια, ΕΣΗΔΗΣ	2		2
Πρόγραμμα Δι@ύγεια, ΚΗΜΔΗΣ, ΕΣΗΔΗΣ	16	16	16
ΚΗΜΔΗΣ		5	
ΚΗΜΔΗΣ, ΕΣΗΔΗΣ		2	2
ΕΣΗΔΗΣ			3
Σύνολο Ατόμων	49	38	23
Ποσοστά (%)	83%	64%	39%

8. Έχετε συμμετάσχει σε διαγωνιστική διαδικασία δημόσιων προμηθειών και πριν την εφαρμογή των πληροφοριακών συστημάτων (ΚΗΜΔΗΣ, ΕΣΗΔΗΣ); (Ναι = 78% / Όχι= 22%)

9. Διαθέτετε προηγμένη ψηφιακή υπογραφή; (Ναι = 29% Όχι= 71%)

10. Πόσο εύχρηστα και φιλικά είναι προς τον χρήστη το πρόγραμμα Δι@ύγεια, ΚΗΜΔΗΣ και ΕΣΗΔΗΣ:

	Πάρα πολύ	%	Πολύ	%	Αρκετά	%	Καθόλου	%	Δεν γνωρίζω	%
Πρόγραμμα Δι@ύγεια	19	32%	11	19%	18	31%	4	7%	7	12%
ΚΗΜΔΗΣ	3	5%	4	7%	21	36%	15	25%	16	27%
ΕΣΗΔΗΣ	1	2%	1	2%	14	24%	15	25%	28	47%

11. Πόσο σας βοήθησε ως προς την εφαρμογή του ΚΗΜΔΗΣ η εμπειρία που έχετε από τη χρήση του προγράμματος Δι@ύγεια;

(Πάρα πολύ = 10% Αρκετά =41% Καθόλου=14% Δεν γνωρίζω= 36%)

12. Με ποιό τρόπο εκπαιδευθήκατε στο ΕΣΗΔΗΣ;

	Γενική Γραμματεία Εμπορίου	Σεμινάρια	e-Learning	Δεν έχω εκπαιδευτεί / Δεν γνωρίζω	Άλλο
Γενική Γραμματεία Εμπορίου	7				
Σεμινάρια		20			
e-Learning					
Δεν έχω εκπαιδευτεί / Δεν γνωρίζω				11	
Σεμινάρια Γενική Γραμματεία Εμπορίου	1	5			
Άλλο					1
Γενική Γραμματεία Εμπορίου e-Learning Άλλο	1		1		1
Σεμινάριο Γενική Γραμματεία Εμπορίου e-Learning	4	4	4		
Σεμινάρια e-Learning		1	1		
Σεμινάρια Άλλο		1			1
Σύνολο Ατόμων	13	31	6	11	3
Ποσοστά (%)	22%	53%	10%	19%	5%

13. Η Υπηρεσία στην οποία απασχολήστε διαθέτετε την κατάλληλη τεχνολογική υποδομή για την υποστήριξη των νέων πληροφοριακών συστημάτων (ΚΗΜΔΗΣ, ΕΣΗΔΗΣ);

Απαντήσεις	ΑΤΟΜΑ	%
Ναι	37	63%
Ναι, αλλά η τεχνική υποστήριξη ήταν απαραίτητη	15	25%
Όχι, η τεχνολογική υποδομή ήταν ελλιπής και απαρχαιωμένη	7	12%

14. Πως αξιολογείτε την μετάβαση και προσαρμογή στη διαγωνιστική διαδικασία κατόπιν εφαρμογής των νέων πληροφοριακών συστημάτων (ΚΗΜΔΗΣ & ΕΣΗΔΗΣ);

Απαντήσεις	ΑΤΟΜΑ	%
Εξαιρετικά Χρονοβόρα/Δύσκολη	14	24%
Σχετικά χρονοβόρα/Απαιτητική	32	54%
Άμεση/Εύκολη	3	5%
Δεν γνωρίζω	10	17%

15. Παρουσιάστηκαν προβλήματα/δυσλειτουργίες και με ποια συχνότητα κατά την εφαρμογή του ΕΣΗΔΗΣ;

	ΠΟΛΥ ΣΥΧΝΑ	%	ΣΥΧΝΑ	%	ΣΠΑΝΙΑ	%	ΌΧΙ	%	Δεν γνωρίζω	%
Κατά την ανάρτηση του τεύχους διακήρυξης	2	3%	19	32%	6	10%	1	2%	31	53%
Κατά την υποβολή προσφορών	3	5%	12	20%	8	14%	2	3%	34	58%
Κατά την αξιολόγηση των προσφορών	3	5%	15	25%	10	17%	3	5%	28	47%
Κατά τη δημιουργία επιτροπών αξιολόγησης	2	3%	17	29%	9	15%	4	7%	27	46%
Κατά την ανάθεση	0	0%	15	25%	11	19%	4	7%	29	49%

Ειδικότερα, αντιμετωπίσατε τα κάτωθι προβλήματα και με ποια συχνότητα;

	ΠΟΛΥ ΣΥΧΝΑ	%	ΣΥΧΝΑ	%	ΣΠΑΝΙΑ	%	ΌΧΙ	%	Δεν γνωρίζω
Περιορισμένος αριθμός αδειών χρήσης με αποτέλεσμα να υπάρχουν μέλη επιτροπών αξιολόγησης που δεν έχουν άδεια.	13	42%	13	42%	2	6%	3	10%	28
Φαινόμενα πτώσης λειτουργίας του συστήματος.	8	24%	12	36%	12	36%	1	3%	26
Παράπονα προμηθευτών περί μη δυνατότητας υποβολής προσφοράς λόγω υπερφόρτωσης του συστήματος.	2	8%	10	38%	10	38%	4	15%	33
Μη εναρμόνιση με το θεσμικό πλαίσιο των δημοσίων συμβάσεων.	2	7%	11	41%	10	37%	4	15%	32
Προβλήματα κατά την εισαγωγή τεχνικών προδιαγραφών (τεύχος διακήρυξης).	7	24%	10	24%	8	24%	4	24%	30

Τα ανωτέρω ποσοστά υπολογίστηκαν αφαιρώντας από το σύνολο των ατόμων που απάντησαν αυτούς που "δεν γνωρίζουν"

Αναφέρετε τυχόν προβλήματα που αντιμετωπίσατε που δεν αναγράφονται στην ανωτέρω λίστα.

- ☞ Υπάρχουν πολλά προβλήματα με την εφαρμογή java που αφορά στις λίστες αποσφράγισης & τις επιτροπές (δεν ανοίγει, δεν είναι συμβατή η έκδοση κλπ).

- Το ΕΣΗΔΗΣ δεν υποστηρίζει στάθμιση κριτηρίων τεχνικής βαθμολογίας πέραν του 70/30.
- Δεν υποστηρίζεται η δυνατότητα που παρέχει ο νόμος για αυξομείωση της ποσότητας κατά την κατακύρωση. Το ποσό κατακύρωσης είναι υποχρεωτικά το ποσό της προσφοράς του μειοδότη.
- Η Αναθέτουσα δεν ενημερώνεται για την υποβολή των δικαιολογητικών κατακύρωσης από τον προσωρινό ανάδοχο.
- Τα εγχειρίδια χρήσης δεν είναι επικαιροποιημένα & δεν παρέχουν σωστή πληροφορία (πχ. ολοκλήρωση κατακύρωσης).
- Οι τεχνικές προδιαγραφές είναι εξαιρετικά δύσκολο & χρονοβόρο να καταχωρηθούν μία-μία, ενώ μέσω xls είναι αδύνατον.
- Δεν έχει λειτουργήσει πλήρως το σύστημα με αποτέλεσμα να υπάρχουν πεδία χωρίς προφανή χρησιμότητα.
- Δεν είναι εύκολο να πιάσεις γραμμή στο helpdesk.
- Το περιβάλλον της εφαρμογής έχει σχεδιαστεί κατ' εξοχήν για προμήθειες με αποτέλεσμα ακόμα και η ορολογία που χρησιμοποιείται να μην ανταποκρίνεται σε διαγωνιστικές διαδικασίες παροχής υπηρεσιών.
- Διδαλώδης διαδικασία προετοιμασίας και διενέργειας ηλεκτρονικού διαγωνισμού, χωρίς να μειώνει το φόρτο εργασίας των αρμόδιων υπηρεσιών. Δύσχρηστη η ηλεκτρονική εφαρμογή που έχει δημιουργηθεί.

16. Πώς θα βαθμολογούσατε τη συμβολή των πληροφοριακών συστημάτων στη διαγωνιστική διαδικασία των δημοσίων προμηθειών όσον αφορά τα παρακάτω:

	Απόλυτα Θετική	%	Θετική	%	ούτε αρνητική, ούτε θετική	%	Αρνητική	%	Απόλυτα Αρνητική	%	Δεν γνωρίζω	%
Διαχείριση της διαγωνιστικής διαδικασίας	3	5%	29	49%	14	24%	2	3%	1	2%	10	17%
Μείωση της γραφειοκρατίας	5	8%	16	27%	19	32%	8	14%	5	8%	6	10%
Καλύτερη δημοσιότητα των διαγωνισμών	12	20%	28	47%	12	20%	0	0%	1	2%	6	10%
Προσβασιμότητα σε ευκαιρίες σύναψης συμβάσεων	8	14%	20	34%	21	36%	2	3%	1	2%	7	12%
Μεγαλύτερη συμμετοχή προμηθευτών	2	3%	20	34%	24	41%	5	8%	1	2%	7	12%
Μείωση του διοικητικού κόστους των διαδικασιών	5	8%	18	31%	14	24%	9	15%	7	12%	6	10%
Μείωση των χρόνων διεκπεραίωσης των διαγωνισμών	2	3%	16	27%	19	32%	8	14%	6	10%	8	14%
Διαφάνεια της διαγωνιστικής διαδικασίας	12	20%	32	54%	6	10%	2	3%	1	2%	6	10%

17. Αναφέρατε σημεία/πεδία τα οποία χρήζουν βελτίωσης κατά την δική σας άποψη αναφορικά με το ΚΗΜΔΗΣ και το ΕΣΗΔΗΣ:

- Να συνεργάζονται τα δύο συστήματα ώστε να μειωθεί δραστικά ο διοικητικός φόρτος από την εφαρμογή τους και να αποτελέσουν ουσιαστικό πλεονέκτημα στη διαχείριση των δημοσίων συμβάσεων διαλειτουργικότητα, single data-source/ενοποίηση δεδομένων.
- Το ΚΗΜΔΗΣ θα έπρεπε να είναι το ίδιο αξιόλογο με τη Δι@ύγεια, αν και δεν καταλαβαίνω γιατί πρέπει να περνάμε τα ίδια στοιχεία στο Διαύγεια και στο ΚΗΜΔΗΣ. Απλά θα μπορούσαν να προστεθούν κάποια πεδία στο Δι@ύγεια. Στο ΕΣΗΔΗΣ πιθανόν να ήταν πιο εύχρηστο αν υπήρχε ένας τύπος wizard για όλες τις ενέργειες.
- Διασύνδεση και διαλειτουργικότητα με υφιστάμενα ΠΣ του δημοσίου (π.χ. taxisnet, Διαύγεια).
- Ταυτοποίηση ΑΦΜ από TAXIS, αύξηση του χρόνου παραμονής στο ΚΗΜΔΗΣ, μείωση των κινήσεων στο ΕΣΗΔΗΣ, καλύτερη ενημέρωση από το ΕΣΗΔΗΣ σχετικά με την πορεία της διαγωνιστικής διαδικασίας.
- ΚΗΜΔΗΣ: δεν έχει ακόμα αναπτυχθεί πλήρως η διασύνδεση με τη ΔΙΑΥΓΕΙΑ, ουσιαστικά καλείσαι να "εισάγεις" τα ίδια ακριβώς στοιχεία σε δύο συστήματα. Η ουσία της σύνδεσης αιτήματος-σύμβασης-εντολής πληρωμής θα "έπρεπε" να ήταν η αυτόματη μεταφορά μεταδεδομένων, η οποία μέχρι στιγμής δε γίνεται. Επιπλέον δε γίνεται κανενός είδους έλεγχος στο κομμάτι του προϋπολογισμού, δηλ. αίτημα - σύμβαση με το ίδιο ποσό αλλά εντολή πληρωμής με ποσό πολύ μεγαλύτερο και το σύστημα την περνάει κανονικά χωρίς να βγάζει κάποιο είδος ειδοποίησης. ΕΣΗΔΗΣ: Δε γνωρίζω αν έχουν ήδη γίνει βελτιώσεις και αν έχει εναρμονιστεί το σύστημα με τα νέα δεδομένα του Ν.4412, η ορολογία που χρησιμοποιήθηκε στο σύστημα χρήζει βελτίωσης π.χ. κόστος πάντα ανά αγαθό και όχι ανά ανθρωπομήνα σε διαγωνισμούς παροχής υπηρεσιών, το "εκτ." το οποίο σημαίνει **εκτέλεση!**
- ΚΗΜΔΗΣ: Περισσότερη φιλικότητα προς τον χρήστη, απαραίτητη διασύνδεση με συστήματα, όπως ΔΙΑΥΓΕΙΑ, TAXISNET, ΠΣΥΠΟΔΕ, ΟΠΣ ΕΣΠΑ. ΕΣΗΔΗΣ: Σωστότερη μετάφραση όρων χρήσης (φιλικότερο προς τον

χρήστη), δυνατότητα χρήσης του σωστού αριθμού αδειών χρήσης για διασφάλιση της διαδικασίας, όπως προβλέπεται, εξειδίκευση στο νομικό πλαίσιο δημοσιών συμβάσεων.

- 1. Απλοποίηση του περιβάλλοντος εργασίας του χρήστη στην ηλεκτρονική πλατφόρμα του ΕΣΗΔΗΣ. 2. Κατάργηση της ταυτόχρονης υποχρέωσης γραπτής διεκπεραίωσης των εγγράφων του διαγωνισμού. 3. Επανεξέταση της αναγκαιότητας ύπαρξης του ΚΗΜΔΗΣ, από τη στιγμή που υπάρχει και λειτουργεί το πρόγραμμα ΔΙΑΥΓΕΙΑ με πολύ καλύτερο και φιλικό περιβάλλον για το χρήστη.
- Υποστήριξη – Helpdesk.
- ΕΣΗΔΗΣ: Να δίνεται η δυνατότητα συμπλήρωσης των απαιτούμενων πεδίων, με καθοδήγηση από το πρόγραμμα, ακολουθώντας μία απλή και λογική διαδικασία, ώστε να μην υπάρχει κίνδυνος ελλιπούς συμπλήρωσης πεδίων, συνεχών αναζητήσεων, λανθασμένων καταχωρήσεων κ.α. που μπορούν να προκαλέσουν σημαντικές καθυστερήσεις, αλλά και νομικές επιπτώσεις για τις Υπηρεσίες και τους αρμόδιους υπαλλήλους.
- Σχετικά με το ΚΗΜΔΗΣ χρειάζεται σταθερότητα, καλύτερη επικοινωνία με τη ΔΙΑΥΓΕΙΑ, δυνατότητα εξαγωγής στοιχείων για τις αναθέσεις και τις πληρωμές που έχει ανεβάσει η Υπηρεσία ή ο χρήστης.
- ΕΣΗΔΗΣ:Αύξηση του αριθμού αδειών χρήσης. Η κάθε άδεια θα πρέπει να είναι αυστηρά προσωπική.

18. Πιστεύετε ότι η ανάπτυξη των πληροφοριακών συστημάτων θα συνεισφέρουν σε μια πιο ανταγωνιστική και ευέλικτη οικονομία;

Απαντήσεις	ΑΤΟΜΑ	%
Πάρα πολύ	16	27%
Πολύ	14	24%
Αρκετά	25	42%
Καθόλου	4	7%

19. Πώς αξιολογείται την υφιστάμενη διαλειτουργικότητα μεταξύ των τριών προγραμμάτων Δι@ύγεια, ΚΗΜΔΗΣ και ΕΣΗΔΗΣ;

Απαντήσεις	ΑΤΟΜΑ	%
Πάρα πολύ	1	2%
Πολύ	7	12%
Αρκετά	16	27%
Καθόλου	22	37%
Δεν γνωρίζω	13	22%

Το σχόλιο σας/η άποψή σας αναφορικά με την υφιστάμενη διαλειτουργικότητα μεταξύ των τριών προγραμμάτων:

- Δεν υπάρχει καμία διαλειτουργικότητα αυτή τη στιγμή.
- Σχεδόν μηδενική, δημιουργεί πολλά προβλήματα και απαιτεί πολλαπλάσιο χρόνο ενασχόλησης στους χρήστες
- Θα έπρεπε να υπάρχει απολυτή διαλειτουργικότητα. Ξαναγράφονται πεδία.
- Υπάρχουν σημαντικά περιθώρια βελτίωσης, το ΚΗΜΔΗΣ μπορεί και πρέπει να προσλαμβάνει αρκετά στοιχεία από το Διαύγεια
- Είναι καλή απλά πιστεύω ότι το ΚΗΜΔΗΣ δεν είναι απαραίτητο και πρέπει να συγχωνευτεί με τη Δι@ύγεια.
- Δεν υφίσταται.
- Είναι πάρα πολλά τα συστήματα στα οποία καταχωρούνται τα ίδια πράγματα, είναι περιττό το Δι@ύγεια εφόσον έχουμε το ΚΗΜΔΗΣ με αποτέλεσμα αύξηση του χρόνου εργασίας για τα ίδια πράγματα με ταυτόχρονη μείωση της παραγωγικότητας. Επίσης είναι αδικαιολόγητο ένα έγγραφο στο τελικό τους στάδιο να έχει τρεις διαφορετικούς αριθμούς κωδικοποίησης (Αρ. Πρωτ., ΑΔΑ και ΑΔΑΜ, για να μην προσθέσω και την ΨΗΦΙΑΚΗ ΥΠΟΓΡΑΦΗ). Νομίζω ότι είναι ελληνική πρωτοτυπία.
- Δεν υπάρχει καμία διαλειτουργικότητα μεταξύ των τριών προγραμμάτων.

- Προχειροδουλείες, να το κάνουμε για να το κάνουμε γιατί είμαστε υποχρεωμένοι, καμία συμβολή στον σχεδιασμό από τους ανθρώπους θα κλήθηκαν να τα "δουλέψουν".
- Δεν υπάρχει ιδιαίτερη διαλειτουργικότητα. Θα πρέπει να είναι η άμεση προτεραιότητα, ώστε να αναβαθμιστεί η αξία των συστημάτων αυτών.
- Θα πρέπει να ενισχυθεί καθώς και να επεκταθεί, ειδικότερα του ΚΗΜΔΗΣ.
- Θεωρώ ότι το πρόγραμμα ΔΙΑΥΓΕΙΑ αποτελεί μια πλατφόρμα ηλεκτρονικού αποθετηρίου δημοσίων εγγράφων από μόνο του.
- Από την εμπειρία και ενημέρωση που είχα η διασύνδεση των συστημάτων στο επίπεδο της δημιουργίας των χρηστών στην Διαύγεια και ενημέρωση των συστημάτων γίνεται με μη αυτόματο τρόπο και παίρνει χρόνο. Στην περίπτωση μου πήρε 3 εβδομάδες !!
- Δεν έχει επιτευχθεί ακόμη πλήρως.

20. Προσθήκη δικού σας σχολίου/δική σας άποψης αναφορικά με το πρόγραμμα Δι@ύγεια, ΚΗΜΔΗΣ και ΕΣΗΔΗΣ:

- ❖ Είναι 3 τελείως ανεξάρτητα συστήματα, με διαφορετική λογική & χρησιμότητα το καθένα, τα οποία προβλέπεται από το νόμο να διαλειτουργήσουν κάποια στιγμή. Το καθένα συμβάλλει προς τη σωστή κατεύθυνση (μείωση γραφειοκρατίας, μεγαλύτερη διαφάνεια, αύξηση ανταγωνισμού κλπ), αλλά θεωρώ ότι έχουμε πολύ δρόμο μπροστά μας.
- ❖ **(1)** Μετά από σχεδόν 7 χρόνια εφαρμογής του προγράμματος 'Δι@ύγεια' δεν έχουν αναπτυχθεί ακόμα Web Services για την εύκολη και μαζική εισαγωγή στοιχείων μέσω κατάλληλων αρχείων (π.χ. xml), γεγονός που το καθιστά εν πολλοίς δυσλειτουργικό σε σχέση με τον σκοπό τον οποίο καλείται να εξυπηρετήσει. **(2)** Έχουμε πλέον περάσει σε ένα στάδιο υπερφόρτωσης διαδικασιών και χρήσης υπερβολικά πολλών εφαρμογών/προγραμμάτων, με αποτέλεσμα αντί να αποτελούν εργαλείο να αποτελούν τροχοπέδη σε προσπάθειες απλοποίησης και διαφάνειας. Το διαχειριστικό κόστος είναι πλέον δυσανάλογο σε σχέση με το πιθανό όφελος.

- ❖ Κρίνεται σκόπιμη περαιτέρω απλοποίηση του ΚΗΜΔΗΣ.
- ❖ Η ΔΙΑΥΓΕΙΑ είναι μία πάρα πολύ καλή εφαρμογή η οποία δεν δημιουργεί κανένα πρόβλημα στο χρήστη. Το ΚΗΜΔΗΣ θεωρώ ότι είναι πάρα πολύ κακή η πλατφόρμα που έχει χρησιμοποιηθεί με αποτέλεσμα να δημιουργεί πολλά προβλήματα στους χρήστες. Το ΕΣΗΔΗΣ είναι σχετικά καλό με δυνατότητα βελτίωσης.
- ❖ Η Διαύγεια είναι η μεγαλύτερη επιτυχία της ελληνικής δημόσιας διοίκησης την τελευταία 10ετία - και το ΚΗΜΔΗΣ η μεγαλύτερη αποτυχία.
- ❖ Ως προς το πρόγραμμα Διάυγεια θα ήταν χρήσιμο να βελτιωθεί η αναζήτηση πράξεων, να είναι δηλαδή πιο ευέλικτη. Σε ό,τι αφορά τα προγράμματα ΚΗΜΔΗΣ και ΕΣΗΔΗΣ θα πρέπει να εξαλειφθούν τα φαινόμενα πτώσης των συστημάτων κατά τη χρήση και την εισαγωγή των στοιχείων.
- ❖ ΠΑΡΑ ΠΟΛΛΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ
- ❖ ΔΙΑΥΓΕΙΑ : Είναι ένα πρόγραμμα το οποίο είναι εύκολο στο χρήστη, υπάρχει ενημέρωση στο κοινό σχετικά με τις αναρτήσεις ΚΗΜΔΗΣ : Δεν υπάρχει καμία σύνδεση με τα άλλα συστήματα και δεν είναι εύκολο σύστημα για τον χρήστη
- ❖ Ανάγκη βελτίωσης τεχνικών διαδικασιών στα ΚΗΜΔΗΣ και ΕΣΗΔΗΣ.
- ❖ Κατά την άποψη μου το ΚΗΜΔΗΣ πρέπει να καταργηθεί από τη στιγμή που λειτουργεί πολύ καλύτερα το ΔΙΑΥΓΕΙΑ στο οποίο μπορούν να καταχωρούνται τα σχετικά αρχεία. Το ΕΣΗΔΗΣ δεν πρόκειται να λειτουργήσει και να επιτύχει ως σύστημα αν δεν προηγηθεί ουσιαστική εκπαίδευση-επιμόρφωση των υπαλλήλων, απεμπλοκή του από τη γραφειοκρατία με το σχετικό "χαρτοβασίλειο" και περαιτέρω απλοποίηση στη χρήση του.
- ❖ Το ΚΗΜΔΗΣ δεν είναι γρήγορο στην επιλογή από λίστες με αποτέλεσμα να σε «πετάει» έξω.
- ❖ Πολλές κινήσεις για να γίνει μία σχετικά μικρή δουλειά, επίσης μικρός χρόνος παραμονής στο ΚΗΜΔΗΣ, μη σύνδεση του ΚΗΜΔΗΣ με TAXIS για την ταυτοποίηση ΑΦΜ.

Παράρτημα Ζ

Βιβλιογραφία

1. Carayannis G. E., Popescu D.,(2003), *Profiling a methodology for economic growth and convergence: learning from the EU e-procurement experience for central and eastern European countries*, Elsevier Ltd.
2. Croom S. & Brandon-Jones A., (2007), *Impact of E-Procurement: Experiences from Implementation in the UK Public Sector*, Journal of Purchasing & Supply Management.
3. Evans D.& Yen C. D., (2006) *E-Government: Evolving relationship of citizens and government, domestic, and international development*, Government Information Quarterly 23 (2006) σελ.:207-235, Elsevier Inc.
4. Gant P. J. & Burley Gant D. (2002), *Web portal functionality and State government E-service*, Proceedings of the 35th Hawaii International Conference on System Sciences, IEEE.
5. Grant G. & Chau D. (2006) *Developing a Generic Framework for E-Government*, Idea Group Inc.
6. Henriksen Z. H. & Mahnke V.,(2005), *E-Procurement Adoption in the Danish Public Sector The Influence of Economic and Political Rationality*, Scandinavian Journal of Information Systems.
7. Muinul Islam M. & Ahmed A. M. S., (2007), *Understanding e-Governance: A Theoretical Approach*, Asian Affairs, Vol. 29 (October-December, 2007) No. 4, σελ. 29-46.
8. Navarra D. & Cornford T., (2003), *A Policy Making View of E-Government Innovations in Public Governance*, AMCIS 2003 Proceedings.
9. Neupane A., Soar J., Vaidya K.& Yong J., (2012), *Role of Public E-Procurement*

- Technology to Reduce Corruption in Government Procurement, 2012 International Public Procurement Conference.*
10. OECD E-Government Task Force, (2003) *The Case for E-Government: Excerpts from the OECD Report "The E-Government Imperative"*, (ISSN 1608-7143), OECD Journal on Budgeting – Vol. 3, No. 1.
 11. Panayiotou A. N., Gayialis P. S.& Tatsiopoulou P. I., (2003), *An e-Procurement System for Governmental Purchasing*, Elsevier Inc.
 12. Torres L., Pina V. & Royo S., (2005), *E-government and the transformation of public administrations in EU countries: Beyond NPM or just a second wave of reforms?*, Documento de Trabajo 2005-01.
 13. United Nations Department of Economic and Social Affairs (2016), United Nations E-Government Survey 2016, E-Government in Support of Sustainable Development, Διαθέσιμο στο: <https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/reports/un-e-government-survey-2016> , [Πρόσβαση:24.04.2017].
 14. Αποστολάκης Ι. (2005), *Κρίσιμα θέματα στην πορεία προς την Ηλεκτρονική Διοίκηση και Διακυβέρνηση: Οι παρεμβάσεις του κράτους και η κοινωνία των πολιτών*, Διαθέσιμο στο: http://www.pspa.uoa.gr/fileadmin/pspa.uoa.gr/uploads/Research/EDE/Conferences/SDE_2005/Proposals/Apostolakis Ioannis.pdf , [Πρόσβαση:27.04.2017].
 15. ΕΑΑΔΗΣΥ, (2015), *Κατευθυντήρια Οδηγία 9/2015 με θέμα "Καταπολέμηση της διαφθοράς κατά τη Διεξαγωγή Δημοσίων Διαγωνισμών"*, Διαθέσιμο στο: <http://www.eaadhsy.gr/index.php/m-foreis/m-odigies> , [Πρόσβαση:27.04.2017].
 16. ΕΑΑΔΗΣΥ, (2015), *Ετήσια Έκθεση Πεπραγμένων 2015*.
 17. Καλογήρου, Γ., Παναγιωτόπουλος, Π., Τσακανίκας, Ά., Σιώκας, Ε., Καρούνος, Θ., Μάγκλαρης, Β., Τρούλος, Κ., Καλογεράς, Δ., Τσιαβός, Π., Κανέλλος, Ν.& Μερκεούλιας, Β. (2016), *Κοινωνία της πληροφορίας και οικονομία της γνώσης*, [ηλεκτρ. βιβλ.] Αθήνα, Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. κεφ 5. Διαθέσιμο στο: https://repository.kallipos.gr/bitstream/11419/6210/1/02_chapter_5.pdf, [Πρόσβαση:24.04.2017].
 18. Καραγιωργας Π.Δ, (1981) *Δημόσια Οικονομική 2 – Οι Δημοσιονομικοί Θεσμοί*, Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήσης, σελ. 110.
 19. Κοινωνία της Πληροφορίας Α.Ε. (2008), *Πλαίσιο Διαλειτουργικότητας &*

- Υπηρεσιών Ηλεκτρονικών Συναλλαγών*, Έκδοση 2^η, Αθήνα, Planet A.E., Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Συστημάτων Επικοινωνιών και Υπολογιστών Ε.Μ.Π Ερευνητική Μονάδα eGovernment, Athens Technology Center A.B.E.T.E.
20. Κουντζέρης Α., (2007), *Ηλεκτρονικές Προμήθειες στο Δημόσιο Τομέα: Υφιστάμενη κατάσταση και Προοπτικές στην Ελλάδα και στην Ευρωπαϊκή Ένωση*, Έκδοση 1^η, Νοέμβριος 2007, Ελληνικό Παρατηρητήριο για την Κοινωνία της Πληροφορίας.
21. Κοινωνία της Πληροφορίας Α.Ε. (2013), *Εξέλιξη των 20 βασικών υπηρεσιών Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης στην Ελλάδα*, Παρατηρητήριο για τη Διοικητική Μεταρρύθμιση Μάιος 2013, Διαθέσιμο στο: http://www.ktpae.gr/uploaded/anakoimwseis/20_vasikes_yphresies.pdf , [Πρόσβαση:28.04.2017].
22. Κοινωνία της Πληροφορίας Α.Ε. (2013), *Νέες Τεχνολογίες στις Επιχειρήσεις*, Σεπτέβριος 2013. Διαθέσιμο στο: <http://icteval.ktpae.gr/stats/delivery/files/ktp189.pdf> [Πρόσβαση:30.04.2017].
23. Κωνσταντή Δ.-Σ., (2014), *Ελληνικός Δημόσιος Τομέας και Διαδίκτυο – Μελέτη Περιπτώσεων*, Πτυχιακή εργασία στο ΤΕΙ Ηπείρου, Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας, Τμήμα Χρηματοοικονομικής & Ελεγκτικής. Διαθέσιμο στο: http://apothetirio.teiep.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/1211/fin_2011_0578.pdf?sequence=1 , [Πρόσβαση:29.04.2017].
24. Ο.Ο.Σ.Α., (2014), *Μέτρηση και μείωση των διοικητικών βαρών σε 13 κλάδους στην Ελλάδα – Τελική Έκθεση – Δημόσιες Συμβάσεις*.
25. Πανάγος, Θ., (2009) *Το Θεσμικό Πλαίσιο Σύναψης των Δημοσίων Συμβάσεων με Ηλεκτρονικά Μέσα*, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Σάκκουλα, σελ.92-125.
26. Παρασκευάς Μ., Ασημακόπουλος Γ. & Τριανταφύλλου Β. (2015), *Κοινωνία της Πληροφορίας: Υποδομές, Υπηρεσίες και Επιπτώσεις*, [ηλεκτρ. βιβλ.] Αθήνα, Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών (www.kallipos.gr), Διαθέσιμο στο: https://repository.kallipos.gr/pdfviewer/web/viewer.html?file=/bitstream/11419/378/1/00_master_document.pdf , [Πρόσβαση:24.04.2017].
27. Σπιλάνης Ι., Ακριβοπούλου Ι., Γάκης Κ., Μιχαηλίδης Γ. & Νιάρχος Α.,(2010), *Ο Καλλικράτης στα νησιά*, Διαθέσιμο στο: <https://www.eetaa.gr/ekdoseis/pdf/148.pdf> , ΕΕΤΑΑ, [Πρόσβαση:29.04.2017].
28. Τσακανίκας Α., (2015), *Γιοθέτηση των ΤΠΕ και ψηφιακή ανάπτυξη στην Ελλάδα*,

ΙΟΒΕ.

29. Τσαμαντάνης Χ.& Καρίκης Δ. (2014), *Η κρίση στο πολιτικό σύστημα και στη δημόσια διοίκηση: Μια κριτική ματιά με το βλέμμα στο αύριο*. Κέντρο Ανάπτυξης Νότιας και Ανατολικής Ευρώπη. Διαθέσιμο στο:
- http://www.seedcenter.gr/conferences/Crisis2014/papers/%CE%A4%CF%83%CE%B1%CE%BC%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%AC%CE%BD%CE%B7%CF%82%20%CE%9A%CE%B1%CF%81%CE%AF%CE%BA%CE%B7%CF%82_%CE%97%20%CE%BA%CF%81%CE%AF%CF%83%CE%B7%20%CF%83%CF%84%CE%BF%20%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C%20%CF%83%CF%8D%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BC%CE%B1%20%CE%BA%CE%B1%CE%B9%20%CF%83%CF%84%CE%B7%20%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CF%8C%CF%83%CE%B9%CE%B1%20%CE%B4%CE%B9%CE%BF%CE%AF%CE%BA%CE%B7%CF%83%CE%B7_.pdf
- [Πρόσβαση:23.05.2017].
30. Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Μεταρρύθμισης, *Στρατηγική για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση, 2014- 2020* Διαθέσιμο στο: http://www.minadmin.gov.gr/wp-content/uploads/20140415_egov_strategy.pdf , [Πρόσβαση:29.04.2017]
31. European Parliament (2000), *Lisbon European Council 23 and 24 March 2000, Presidency Conclusions*, Διαθέσιμο στο: http://www.europarl.europa.eu/summits/lis1_en.htm#, [Πρόσβαση:24.04.2017]
32. European Commission (2001), *eGovernment Indicators for Benchmarking eEurope, EU & Europe-wide Benchmarking, 22 February 2001*, Διαθέσιμο στο: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/egovernment-indicators-benchmarking-eeurope>, [Πρόσβαση:27.04.2017].
33. European Commission (2007), *The User Challenge Benchmarking The Supply Of Online Public Services 7th Measurement, September 2007*, Διαθέσιμο στο: [https://administracionelectronica.gob.es/pae Home/dms/pae Home/documentos/OBSAE/Otras-Fuentes/pae Comision Europea OBSAE/eGovernment Benchmarking 2007.pdf](https://administracionelectronica.gob.es/pae/Home/dms/pae%20Home/documentos/OBSAE/Otras-Fuentes/pae%20Comision%20Europea%20OBSAE/eGovernment%20Benchmarking%202007.pdf). [Πρόσβαση:27.04.2017].

34. Ευρωπαϊκή Επιτροπή (1996), *Πράσινο Βιβλίο – Οι δημόσιες συμβάσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση, Κατευθύνσεις και Προβληματισμοί για το Μέλλον (Ανακοίνωση της Επιτροπής της 27^{ης} Νοεμβρίου 1996, μετά από πρόταση του κ. Μόντι)*, http://mopadis.cieel.gr/pdf/green_paper.pdf, [Πρόσβαση:27.04.2017].
35. *Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για τη «Ηλεκτρονική Ευρώπη 2002 - Κοινωνία Πληροφοριών για όλους – προσχέδιο δράσης» (2001/C 123/08)*, Βρυξέλλες, (24.01.2001), Διαθέσιμο στο: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52001AE0045&qid=1492896753982&from=EL>, [Πρόσβαση:22.04.2017].
36. Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (2002), *Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: eEurope 2005: Κοινωνία της Πληροφορίας για όλους- Σχέδιο Δράσης που Υποβάλλεται ενόψει του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Σεβίλλης 21/22 Ιουνίου 2002*, Βρυξέλλες, COM(2002) 263 τελικό (28.05.2002), Διαθέσιμο στο: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52002DC0263&qid=1492891160244&from=EL> [Πρόσβαση:22.04.2017].
37. Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (2003), *Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: eEurope 2002-Τελική έκθεση*, Βρυξέλλες, COM(2003) 66 τελικό (11.02.2003), Διαθέσιμο στο: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52003DC0066&qid=1492897392741&from=EL> [Πρόσβαση:22.04.2017].
38. Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (2003), *Ανακοίνωση της Επιτροπής, της 26ης Σεπτεμβρίου 2003, προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών – Ο ρόλος της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης («eGovernment») για το μέλλον της Ευρώπης*, COM(2003) 567 τελικό. Διαθέσιμο στο: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:l24226b&from=EL> [Πρόσβαση:22.04.2017].
39. Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (2005), *Ανακοίνωση της Επιτροπής στο*

Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Η στρατηγική i2010 – Ευρωπαϊκή κοινωνία της πληροφορίας για την ανάπτυξη και την απασχόληση, Βρυξέλλες, COM(2005) 229 τελικό (01.06.2005), Διαθέσιμο στο:

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52005DC0229&from=EL> , <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:c11328&from=EL> , [Πρόσβαση:22.04.2017].

40. Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (2006), *Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Σχέδιο δράσης για τις ηλεκτρονικές διοικητικές υπηρεσίες στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας i2010: Επιτάχυνση της ηλεκτρονικής δημόσιας διοίκησης στην Ευρώπη προς όφελος όλων*, Βρυξέλλες, COM(2006) 173 τελικό (25.04.2006), Διαθέσιμο στο: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52006DC0173&from=EL>, [Πρόσβαση:22.04.2017].
41. Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2010), *Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Ευρωπαϊκό σχέδιο δράσης για την ηλε-διακυβέρνηση, 2011-2015- Αξιοποίηση των ΤΠΕ για την προώθηση έξυπνης, αειφορικής και καινοτομικής διακυβέρνησης*, Βρυξέλλες, COM(2010) 743 τελικό (15.12.2010).
42. Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2012), *Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Στρατηγική για τις ηλεκτρονικές δημόσιες συμβάσεις*, Βρυξέλλες, COM(2012) 179 τελικό (20.04.2012).
43. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (2014), *Παράρτημα Ελλάδα στην Έκθεση της ΕΕ για την καταπολέμηση της διαφθοράς, Annex 8, COM(2014) 38 final*, Βρυξέλλες 03.02.2014.
44. Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2016), *Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Σχέδιο δράσης της ΕΕ για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση 2016-2020 – Επιτάχυνση του ψηφιακού μετασχηματισμού της*

διακυβέρνησης, Βρυξέλλες, COM(2016) 179 τελικό (19.04.2016).

45. Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, (2000), *eEurope 2002 Κοινωνία Πληροφοριών για όλους, Σχέδιο δράσης που κατάρτισαν το Συμβούλιο και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Feira 19-20 Ιουνίου 2000*, Βρυξέλλες.
46. Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, (2012), *Ενοποιημένη απόδοση της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς και του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, (6655/7/ 08 REV 7) Βρυξέλλες 12.11.2012, Διαθέσιμο στο: <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EL&f=ST%206655%202008%20REV%207>, [Πρόσβαση:25.04.2017].